

پایه
هفتم

دوره اول متوسطه

فصلنامه جدید

۷

درس طلایی

اینگس پتر

علوم تجربی عربی

آموزش قرآن فارسی

پیام‌های آسمان ریاضی

مطالعات اجتماعی انگلیسی

تفکر و سبک زندگی کارانگلیسی

آموزش مهارت‌های نوشتاری کار و فناوری

محتوای ویژه کتاب

- آموزش مفاهیم مهم کتاب درسی
- پاسخ به تمامی سؤال‌ها و فعالیت‌های کتاب درسی
- **منوارد مهم و سؤالات امتحانی**
- ارزشیابی مستمر همراه با پاسخ و بارم‌بندی
- آزمون‌های پایانی همراه با پاسخ و بارم‌بندی

مطالعات اجتماعی

فصل ۱ حقوق و مسئولیت‌های ما

فردیک نگاه

- ۱- آشنایی با مفهوم حق و مسئولیت
- ۲- شناخت حقوق و مسئولیت‌های افراد در محیط‌های مختلف

درس ۱ من حق دارم

سؤال مهم:

- ۱- خداوند در قرآن درباره گرامی بودن مقام انسان می‌فرماید: ما فرزندان آدم را بسیار گرامی داشتیم و آن‌ها را بر بسیاری از مخلوقات دیگر برتری بخشیدیم.
- ۲- منظور از حق، چیزهایی است که یک انسان به دلیل مقام انسانی‌اش، شایستگی داشتن آن‌ها را دارد.
- ۳- همه انسان‌ها حق حیات یا زندگی دارند که مهم‌ترین حق آن‌هاست.
- ۴- حق دارند از نعمت‌های الهی برخوردار شوند.
- ۵- برای تأمین نیازهای خود کار و تلاش کنند، ازدواج کنند و تشکیل خانواده بدهند، یاد بگیرند، و راه زندگی خود را انتخاب کنند.
- ۶- حق دارند آزاد باشند، یعنی برده و بنده انسان‌های دیگر نباشند، زیرا خداوند آن‌ها را آزاد آفریده است.
- ۷- هیچ‌کس نمی‌تواند به تنهایی زندگی کند؛ چون انسان برای رفع نیازهای مادی و معنوی خود به کمک دیگران نیاز دارد.
- ۸- تبعه یک کشور بودن موجب می‌شود افراد، حقوقی بر مبنای قوانین آن کشور داشته باشند.

۲- نمونه‌هایی از حقوق طبیعی انسان

- ۱- هر فرد حق دارد نام و نام خانوادگی و شناسنامه داشته باشد. (شناسنامه نشان می‌دهد که فرزند چه کسی هستیم و به کدام کشور تعلق داریم.)
- ۲- فرزندان حق دارند از محبت و توجه پدر و مادر برخوردار باشند.
- ۳- همه حق دارند باسواد شوند و تحصیل کنند و استعدادهای خود را شکوفا سازند.
- ۴- همه افراد حق دارند غذا، لباس و مسکن مناسب داشته باشند.
- ۵- هیچ‌کس حق ندارد کسی را مسخره کند یا به او صدمه بزند.

۴- حقوق افراد در خانه و خانواده

- ۵- حقوق افراد در مدرسه
- ۱- هر دانش آموزی حق دارد در مدرسه به اندازه سایر دانش آموزان به او توجه شود.
 - ۲- هر دانش آموزی حق دارد نظرش را درباره مشکلات درسی یا روش های آموزشی در مدرسه، مؤذبان و معلمان بیان کند.
 - ۳- هیچ کس نباید در مدرسه مورد تمسخر یا تنبیه بدنی قرار بگیرد.
- ۶- حقوق افراد در محیط زندگی و کشور
- ۱- هر فرد حق دارد در محیطی سالم، تمیز و پاک زندگی کند.
 - ۲- هر فرد حق دارد از خدمات مناسب پزشکی و بهداشتی استفاده کند.
 - ۳- همه حق دارند در کوچه و خیابان امنیت داشته باشند.
- منابع تکمیلی: حقوق کودک، وب سایت شخصی دکتر محی الدین بهرام محمدیان.

www.mohammadian.ir/tags

- فقالبت
- ۱- چند مورد از همه انسان ها حق حیات یا زندگی دارند. انسان ها حق دارند از نعمت الهی برخوردار شوند و برای شکر نیازهای خود، کار و تلاش کنند. حق برخورداری از محبت، حق برخورداری از آزادی و ... را نیز دارند.
 - ۲- آیا همه انسان ها ... بله، چون خداوند انسان ها را آزاد آفریده است و انسان ها از ابتدای خلقت و تولد، دارای حقوق طبیعی هستند و باید مشکلات آن ها را برطرف سازند. در محیط زندگی نیز هر فرد حق دارد محیطی سالم، تمیز، پاک و امن داشته باشد.

ارزشیابی مستمر

- ۱- نشان می دهد که فرزند چه کسی هستیم و به کدام کشور تعلق داریم. (۵/۵ نمره)
- الف) شناسنامه ب) کارت ملی ج) کارت پایان خدمت د) شناسنامه سلامت
- ۲- مسخره کردن انسان ها از نظر _____ گناهی بزرگ است. (۵/۵)
- الف) امامان ب) خداوند ج) قرآن د) معلمان
- ۳- تبعه یک کشور بودن موجب می شود افراد، حقوقی بر مبنای قوانین آن کشور داشته باشند. (۵/۵)
- ۴- دانش آموزان باید در مدرسه مورد تمسخر یا تنبیه بدنی قرار بگیرند. (۵/۵)
- ۵- مهم ترین حق همه انسان ها _____ است. (۵/۵)
- ۶- منظور از _____ آن چیزهایی است که یک انسان به دلیل مقام انسانی اش، شایستگی داشتن آن ها را دارد. (۵/۵)
- ۷- نمونه هایی از حق طبیعی انسان ها را بنویسید. (۴ مورد) (۲)
- ۸- خداوند در آیه ۷۰ سوره اسرا چه می فرماید؟ (۱)
- ۹- نمونه هایی از حق فرد در مدرسه را بنویسید. (۲ مورد) (۱)
- ۱۰- نمونه هایی از حق فرد در محیط زندگی و کشور خود را بنویسید. (۲ مورد) (۱)
- ۱۱- با ذکر مثالی، توضیح دهید که آیا انسان ها می توانند به تنهایی زندگی کنند؟ (۲)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- گزینه الف، (۵/۵) ۲- گزینه ج، (۵/۵) ۳- درست (۵/۵) ۴- نادرست (۵/۵) ۵- حیات (۵/۵) ۶- حق (۵/۵) ۷- ۱- خود، کار و تلاش کنند. (۵/۵) ۲- آزاد باشند، یعنی برده و بنده انسان های دیگر نباشند. (۵/۵) ۳- برای تأمین نیازهای خود، کار و تلاش کنند. (۵/۵) ۴- ازدواج کنند و تشکیل خانواده بدهند. (۵/۵) ۵- ما فرزندان آدم را بسیار گرامی داشتیم و آن ها را بر بسیاری مخلوقات دیگر برتری بخشیدیم. (۱) ۶- هیچ کس نباید در مدرسه مورد تمسخر یا تنبیه بدنی قرار بگیرد. (۵/۵) ۷- هر دانش آموزی حق دارد در مدرسه به او به اندازه سایر دانش آموزان توجه شود. (۵/۵) ۸- ۱- تمیز و پاک زندگی کند. (۵/۵) ۲- همه حق دارند در کوچه و خیابان امنیت داشته باشند. (۵/۵) ۳- هر فرد حق دارد در محیطی سالم، تمیز و پاک زندگی کند. (۵/۵) ۴- همه حق دارند در کوچه و خیابان امنیت داشته باشند. (۵/۵) ۵- هیچ کس نمی تواند به تنهایی زندگی کند، زیرا نیازهای مادی و معنوی زیادی دارد که با کمک و تعامل با دیگران می تواند آن ها را برطرف کند. (۵/۵) ۶- مثل نوزاد انسان وقتی به دنیا می آید اگر کسی نباشد که از او مراقبت و نگهداری کند، زنده نمی ماند. (۱)

- ۱- حقوق متقابل یعنی اینکه ما همراه با هر حقی، مسئولیت‌ها و تکالیفی نیز داریم (همان طور که حقوقی داریم، مسئول هم هستیم).
- ۲- مسئولیت، یعنی وظایفی که همه ما بر عهده داریم و انتظار می‌رود که آن‌ها را انجام دهیم.
- ۳- افراد در نقش‌های مختلف، مسئولیت‌های مختلف دارند.
- ۴- مسئولیت در برابر خداوند: چون خداوند متعال نعمت‌های فراوانی به من عطا کرده است، وظیفه من این است که: ۱- خداوند را عبادت کنم. ۲- شکرگزار نعمت‌هایش باشم و از دستوراتش پیروی کنم.
- ۵- شکرگزاری، استفاده صحیح از نعمت‌ها، قدر نعمت‌ها را دانستن و به هدر ندادن آن‌هاست.

- ۱- یکی از مسئولیت‌های مهم من، مراقبت از خودم است.
- ۲- من با خوردن غذای مناسب و پرهیز از غذاها یا مواد مضر، رعایت بهداشت و نظافت، خواب کافی و ورزش، از بدن خود مراقبت می‌کنم.
- ۳- من باید تلاش کنم استعداد‌های خودم را بشناسم و آن‌ها را شکوفا کنم.
- ۴- مراقب اعمال و رفتار خود باشم، یعنی: دروغ نگویم، غیبت نکنم و ...

مسئولیت نسبت به خودم

- ۱- همکاری با اعضای خانواده در کارها
 - ۲- وظایف شخصی خودم را بر دوش دیگران نمی‌گذارم.
 - ۳- از پدر و مادرم اطاعت می‌کنم و هرگز نباید با پدر و مادر با تندی و گستاخی صحبت کنم.
- ۱- اعضای خانواده
 - ۲- معلم‌ها و هم‌کلاسی‌ها
 - ۳- سعی می‌کنم درس را خوب یاد بگیرم و تکالیفم را به موقع انجام دهم و به هم‌کلاسی‌هایم کمک کنم.
 - ۴- از اموال عمومی مدرسه که متعلق به همه است، محافظت می‌کنم.

برابر دیگران

- ۱- مقررات و نظم کلاس و مدرسه را رعایت می‌کنم.
- ۲- با معلم‌ها و دیگر مسئولان مدرسه، با ادب و احترام برخورد می‌کنم.
- ۳- سعی می‌کنم درس را خوب یاد بگیرم و تکالیفم را به موقع انجام دهم و به هم‌کلاسی‌هایم کمک کنم.
- ۴- از اموال عمومی مدرسه که متعلق به همه است، محافظت می‌کنم.

مسئول در برابر محیط

- ۱- در محل زندگی‌ام طوری رفتار می‌کنم که همسایگان آزرده نشوند.
 - ۲- برای حفظ امنیت، با اهالی محل و مسئولان همکاری می‌کنم.
 - ۳- برای پیشرفت و آبادانی کشور، تلاش و از وحدت و استقلال میهن دفاع می‌کنم.
 - ۴- من علاوه بر کشورم، در برابر مسلمانان جهان (امت اسلامی) نیز مسئول هستم.
- ۱- باید برای آباد کردن محیط زندگی‌ام تلاش کنم.
 - ۲- سعی می‌کنم بهداشت و پاکیزگی را در محیط زندگی‌ام حفظ کنم و به محیط زیست آسیب نرسانم و نظم طبیعت را برهم نزنم.

زندگی (عالم خلقت)

منابع تکمیلی: دانش‌آموزان عزیز می‌توانند به سایت www.just.ac.ir مراجعه کنند.

فقالبت

- ۱- آقای مسعودی ۴۰...؟
به عنوان پدر، تأمین خوراک و پوشاک فرزندان و همچنین محبت و مراقبت از آن‌ها را بر عهده دارد و تلاش می‌کند تا وسایل زندگی آن‌ها را مهیا کند.
- به عنوان همسر: همسری مهربان باشد و در تربیت فرزندان و کارهای خانه به همسرش کمک کند.
- به عنوان پزشک: با بیماران رفتار مناسب داشته باشد و در مقابل آن‌ها احساس مسئولیت کند.
- به عنوان فرزند پدر و مادر خود: به پدر و مادر خود احترام بگذارد و مشکلات پدر و مادر پیر و ناتوان خود را حل کند.
- به عنوان همسایه: حقوق همسایگان خود را رعایت کند و طوری رفتار نکند که همسایگان آزرده شوند.

۲- کار برگه شماره (۱) ...
جدول را کامل ...

مسئولیت‌ها

حقوق

نام اعضای خانواده

از فرزندان مراقبت کند و تلاش کند تا وسایل زندگی آن‌ها را مهیا کند.

او حق دارد که به ما امر و نهی کند.
او حق دارد مورد احترام قرار بگیرد.

۱- پدر

مراقبت از فرزندان و کمک به فرزندان

او حق دارد که به حرف‌ها و نصیحت‌هایش گوش کنیم، از او اطاعت کنیم و وظایف شخصی خود را بر دوش او نگذاریم و به او احترام بگذاریم.

۲- مادر

وظیفه دارند که به والدین خود احترام بگذاریم از آن‌ها اطاعت کنند. در کارهای خانه با پدر و مادر همکاری کنند.

حق دارند در خانواده از محبت، مراقبت و خوراک و پوشاک مناسب بهره‌مند شوند.

۳- برادر یا خواهر

فقالبت

۳- نامه‌ای به خدا ... پاسخ پیشنهادی: به نام خدا

خدایا، از تو به خاطر اینکه به من پدر و مادر مهربانی دادی تا در همه مراحل زندگی پشتیبان من باشی و به من کمک کنی تا آرزوهای خود برسم، ممنونم. خدایا، از تو به خاطر اینکه من در کشور زیبایی به نام ایران به دنیا آمدم، تشکر می‌کنم. از اینکه به من عقل و فکر، استعداد و توانایی و این همه نعمت‌های فراوان دادی، تشکر می‌کنم. خدایا، من قادر به تشکر و جبران این همه نعمت‌ها نیستم، ولی از تمام توانایی خود کمک می‌گیرم تا همیشه در راه تو قدم بگذارم و در تمام کارهایم رضای تو را در نظر بگیرم.

فقالبت

۴- با توجه به ... ناخن‌ها و موهای بدن داخل بدن هستند، اما به سمت بیرون از بدن رشد می‌کنند و می‌توانیم آن‌ها را راحت‌تر کوتاه کنیم.

بیمان نامه‌ای درباره بدن ...

من قول می‌دهم که مراقب اعضای بدنم باشم، تلاش می‌کنم با زبانم دروغ نگویم.
من قول می‌دهم که با مغز و دست و پایم کار خطا یا گناه انجام ندهم.

۵- درباره مسئولیت‌های خودتان ...؟ پاسخ پیشنهادی: بله. مثلاً در ماه رمضان، مادرم به من گفت که غروب بروم نان بخرم، اما من مشغول بازی شدم و فراموش کردم نان بخرم؛ وقتی یادم آمد که نانویی نمانش تمام شده بود من شرمناک و مادر شدم و از این بابت بسیار ناراحت شدم.

۶- نامه‌ای به خودتان ... من دانش آموز پایه هفتم مسئولم درس‌هایم را بخوانم، تکالیفی را که معلم‌ها می‌دهند، انجام دهم و مسئولیت نسبت به کارهایی که به من واگذار شده، داشته باشم و نظم را رعایت کنم تا بتوانم فرد خوبی در خانواده و مدرسه باشم.

به کار بیندیم

ارزشیابی مستمر

- ۱- اگر فکر می‌کنید ... مشاور مدرسه می‌تواند با شنیدن مشکلاتم و صحبت کردن با اولیایم آن‌ها را برطرف کند.
- ۲- با توجه به ... پاسخ پیشنهادی: از پدر و مادرم می‌خواهم مواردی مانند درس خواندن، انجام دادن تکالیف در خانه، همکاری احساس مسئولیت، نظم و غیره را در دفتر رابط یا یک دفتر ارزشیابی هفتگی و ماهانه یادداشت کرده و در پایان سال به تربیت‌محل تحویل دهند.

- الف) حق (ب) مسئولیت
- ۲- خوردن غذای مناسب و پرهیز از غذاها یا مواد مضر. مسئولیت من در مقابل کیست؟ (۵/۵)
- الف) خدا (ب) خودم
- الف) حق (ب) مسئولیت
- ج) نقش
- ج) خلاق
- د) همکاری
- د) محیط زندگی

۳- خداوند از آنچه در قلب و فکر من می‌گذرد و از اعمال و رفتار من در همه جا آگاه است. (۵/۰)

درست نادرست

۴- من در برابر خون شهیدانی که برای انقلاب اسلامی و دفاع از میهن جان دادند، مسئول هستم. (۵/۰)

درست نادرست

همان طور که ما حقوقی داریم، هم هستیم. (۵/۰)

۶- یعنی استفاده درست از نعمت‌ها، قدر نعمت‌ها را دانستن و به هدر ندادن آن‌ها. (۵/۰)

۷- دو مورد از مسئولیت‌های خود را در برابر اعضای خانواده بنویسید. (۱)

۸- دو مورد از مسئولیت‌های انسان را در برابر خودش بنویسید. (۱)

۹- دو مورد از مسئولیت‌های خود را در مدرسه بنویسید. (۱)

۱۰- دو مورد از مسئولیت‌های خود را در برابر اعضای جامعه بنویسید. (۱)

۱۱- دو مورد از مسئولیت‌های خود را نسبت به محیط زندگی بنویسید. (۲ مورد) (۱)

۱۲- چرا انسان در برابر خداوند مسئول است؟ (۵/۰)

وظیفه ما در برابر خداوند چیست؟ (۳ مورد) (۱/۵)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- گزینه (ب)، (۵/۰) ۲- گزینه (ب)، (۵/۰) ۳- درست (۵/۰) ۴- درست (۵/۰) ۵- مسئول (۵/۰) ۶- شکرگزاری (۵/۰) ۷- ۱- وظایف شخصی خودم را بر دوش دیگران نمی‌گذارم. (۵/۰) ۲- از پدر و مادرم اطاعت می‌کنم. (۵/۰) ۸- ۱- رعایت بهداشت و نظافت (۵/۰) ۲- مراقب اعمال و رفتار خود باشم. (۵/۰) ۹- ۱- مقررات و نظم کلاس و مدرسه را رعایت کنم. (۵/۰) ۲- با معلم‌ها و دیگر مسئولان مدرسه با ادب و احترام برخورد کنم. (۵/۰) ۱۰- ۱- در محل زندگی‌ام طوری رفتار کنم که همسایگان آزرده نشوند. (۵/۰) ۲- وظیفه دارم از وحدت و استقلال میهن دفاع کنم. (۵/۰) ۱۱- ۱- باید برای آباد کردن محیط زندگی‌ام تلاش کنم. (۵/۰) سعی کنم بهداشت و پاکیزگی را در محیط زندگی‌ام حفظ کنم. (۵/۰) ۱۲- چون خداوند نعمت‌های فراوانی به او عطا کرده است. مانند عقل و فکر و استعداد و توانایی (۵/۰) ۱۳- ۱- خداوند را عبادت کنیم. (۵/۰) ۲- شکرگزار نعمت‌هایش باشیم. (۵/۰) ۳- از دستورات او که برای سعادت و خوشبختی ماست، پیروی کنیم. (۵/۰)

قانون، قانون

نزدیک نگاه

- ۱- آشنایی با دلایل به وجود آمدن قانون و مقررات و پیامدهای رعایت نکردن آن
۲- شناخت قانون اساسی و قوه مقننه و وظایف و بخش‌های آن

چرا به مقررات و قوانین نیاز داریم؟

مناخیم:

- ۱- هیچ فردی در استفاده از حقوق خود آزادی مطلق و بی قید و شرط ندارد.
۲- ما تا آنجا می‌توانیم حق خود را اعمال کنیم که مغایر قانون نباشد.
۳- مهم‌ترین علل پدید آمدن مقررات و قوانین در جامعه، برقراری نظم و حفظ حقوق افراد بوده است.
۴- برقراری نظم و امنیت به نفع همگان و به نوعی، احترام به حقوق دیگران است. عدم رعایت قوانین، علاوه بر به هم زدن نظم و امنیت اجتماعی، موجب پایمال شدن حقوق افراد می‌شود.
منابع تکمیلی: برای آگاهی از اهداف و قوانین و مقررات مدرسه‌تان به معاون انضباطی مدرسه مراجعه کرده و اطلاعات لازم را از معاونتان بگیرید.

۱- به گروه‌های ۵ ...

(موقعیت ۱)

بعضی‌ها دوست دارند که داخل چادر همیشه مرتب و تمیز باشد، بعضی دیگر به این موضوع بی‌اعتنا هستند و بگویند که این کارها پیش آمده است. همچنین بعضی بچه‌ها کوله‌پشتی‌شان را روی وسایل دیگران گذاشته‌اند و دوربین یک نفر شکسته است پاسخ پیشنهادی: از آنجا که باید داخل چادر تمیز و هرچیز سر جای‌اش باشد، هر روز، یک نفر را به عنوان مسئول این کار، برای مرتب کردن چادر، قرار دهیم. برای کسی هم که دوربینش شکسته است، یک دوربین جدید بگیریم یا آن را تعمیر کنیم.

(موقعیت ۲)

دو نفر از بچه‌ها با خود رادیویی آورده‌اند و شب موقع خواب با صدای بلند رادیو گوش می‌کنند و این کارها عصبانی کرده است.

پاسخ پیشنهادی: تصمیم می‌گیریم با همفکری همه، ساعتی را به عنوان ساعت خاموشی انتخاب کنیم تا بعد از آن ساعت رادیو خاموش باشد.

(موقعیت ۳)

یکی از بچه‌ها پس از خوردن چای، کتری آب جوش را وسط چادر گذاشته و رفته است.

پاسخ پیشنهادی: رهبر گروه باید به آن فرد تذکر دهد تا کتری آب جوش را بردارد.

(موقعیت ۴)

صبح پس از خوردن صبحانه وقتی می‌خواهند به طور دسته جمعی به گردش بروند، بعضی بچه‌ها خیلی دیرآماده می‌شوند پاسخ پیشنهادی: با مشورت اعضای گروه ساعت مشخصی را برای آماده شدن اعضای گروه تعیین می‌کنند تا همه را در آن ساعت آماده شوند.

(موقعیت ۵)

دو نفر که مسئول پختن بلال روی آتش بودند، آتشی را که برای این کار در نزدیکی چادر برافروخته بودند، خاموش نکردند و به همراه بقیه، برای بازی رفته‌اند.

پاسخ پیشنهادی: رهبر گروه باید این کار را به آن‌ها گوشزد کند تا آن‌ها برگردند و آتش را خاموش کنند.

همفکری کنید و ... کم کردن راه، گوش ندادن به حرف رهبر گروه، بیماری افراد گروه و ...

۲- اکنون نتیجه تصمیمات ...

مقررات اردوی ما:

۱) هر روز، یک نفر به عنوان مسئول تمیز کردن چادر انتخاب شود.

۲) ساعت ۱۰ شب ساعت خاموشی است، تا اعضای گروه بتوانند استراحت کنند و در ساعت ۸ صبح برای گردش آماده باشند بگویند هر یک ...

۳- آیا همه اعضا ...؟ بله، همه این موارد با مشورت اعضا و تصمیم سرگروه انجام می‌شود.

۴- اگر پس از ...؟ چون این تصمیم با نظر جمع بوده و اکثریت آن را تأیید کردند، آن یک نفر هم باید تابع جمع باشد.

سؤال متن

اگر شما نتوانسته بودید بر سر مقررات اردو به توافق برسید یا هیچ‌کس این مقررات را رعایت نمی‌کرد، چه وضعی پیش می‌آمد؟ اردو، اردوی خوبی نمی‌شد و ما را دچار مشکلات فراوانی می‌کرد و حقوق افراد رعایت نمی‌شد.

سؤال متن

اگر این مقررات نبود، چه وضعیتی پیش می‌آمد؟ حقوق افراد حفظ نمی‌شد، نظم و امنیت برقرار نمی‌شد و هرچیز و هرچه به وجود می‌آمد به تصاویر دقت کنید و با توجه به موضوع نظم و مقررات و حفظ حقوق افراد، آن‌ها را توضیح دهید. با دقت در این تصاویر متوجه می‌شویم که اگر هنگام عبور از خیابان از خط عابر عبور کنیم و ماشین‌ها نیز به چراغ راهنمایی توجه داشته باشند و وقتی قرمز شد توقف کنند، عابران با نظم و امنیت از خیابان عبور می‌کنند و به کسی آسیبی نمی‌رسد. در صف نانوائی هم با رعایت نوبت، هر کس می‌تواند به راحتی و با آرامش نان بخرد و به این ترتیب به حقوق خود و دیگران احترام بگذارد.

سؤال متن

به تصاویر دقت کنید و با توجه به موضوع نظم و مقررات و حفظ حقوق افراد، آن‌ها را توضیح دهید. با دقت در این تصاویر متوجه می‌شویم که اگر هنگام عبور از خیابان از خط عابر عبور کنیم و ماشین‌ها نیز به چراغ راهنمایی توجه داشته باشند و وقتی قرمز شد توقف کنند، عابران با نظم و امنیت از خیابان عبور می‌کنند و به کسی آسیبی نمی‌رسد. در صف نانوائی هم با رعایت نوبت، هر کس می‌تواند به راحتی و با آرامش نان بخرد و به این ترتیب به حقوق خود و دیگران احترام بگذارد.

۵- به این موقعیت‌ها ؟

- فردی زباله‌های خانه خود را در گوشه پارکی، مقابل محوطه بازی کودکان بریزد.
- علاوه بر رعایت نکردن حقوق شهروندی، باعث بیمار شدن کودکان نیز می‌شود.
- فردی بخواهد خارج از صف افرادی که در نانوایی ایستاده‌اند، نان بگیرد.
- این فرد به حقوق دیگران احترام نگذاشته و آن‌ها را رعایت نکرده است.
- فروشنده‌ای که رایانه‌ای را فروخته و وقتی مشتری از او برگه خرید (صورت حساب) می‌خواهد به او نمی‌دهد.
- ممکن است رایانه سالم نباشد و فروشنده بگوید که از من نخریدی، بنابراین، او به حقوق مشتری احترام نگذاشته است.
- راننده‌ای که بدون توجه به علامت عبور ممنوع، داخل خیابان یک طرفه می‌شود و ترافیک به وجود می‌آورد.
- ممکن است باعث تصادف در این خیابان شود. همچنین حقوق راننده‌های دیگر را رعایت نکرده است.
- موتورسواری که به علت شلوغی خیابان، وارد پیاده‌رو می‌شود و از بین مردم عبور می‌کند.
- ممکن است باعث تصادف در پیاده‌رو شود، این در حالی است که حقوق پیاده‌ها را رعایت نکرده و به آن‌ها احترام نگذاشته است.
- شرکت ساختمانی‌ای که قرار است سالن ورزشی برای مردم بسازد، اما مقررات ساختمان‌سازی و مصالح مناسب را به کار نبرده است. ممکن است باعث ریزش ساختمان شود و ایمنی مردم را به خطر بیندازد.
- عابر پیاده که بدون توجه به چراغ راهنما، از لابه‌لای اتومبیل حرکت می‌کند.
- این کار او ممکن است باعث ایجاد تصادف شود، به علاوه او حقوق رانندگان را رعایت نکرده است.

۶- به چند گروه

مقررات	کارکرد
۱- ورود با صف	نظم و احترام به حقوق دیگران
۲- ممنوع بودن روشن کردن کبریت	حفظ ایمنی مردم
۱- با دیدن چراغ قرمز باید بایستید.	نظم و احترام به حقوق دیگران
۲- عبور از چراغ قرمز ممنوع	حفظ ایمنی مردم

مثال: پمپ بنزین

چراغ قرمز

ارزشیابی مستمر

- ۱- شکل پدید آمدن قوانین و مقررات در جامعه برقراری چیست؟ (۱ نمره)
- الف) همکاری
- ب) احساس مسئولیت
- ج) نظم و حفظ حقوق افراد
- د) نقش افراد
- ۲- رعایت نکردن قوانین و مقررات چه عواقبی دارد؟ (۲)
- ۳- هریک از ما در مکان‌های عمومی چون کتابخانه، سینما، پارک و مسجد، چه مقرراتی را رعایت می‌کنیم؟ (۲)
- ۴- توضیح دهید که آیا انسان‌ها در استفاده از حقوق خود، آزادی مطلق دارند؟ (۲)
- ۵- چرا انسان‌ها آزادی مطلق و بی‌قید و شرط ندارند؟ (۲)
- هدف از ایجاد نظم و امنیت چیست؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- گزینه (ج)، (۱) ۲- موجب به هم زدن نظم و امنیت اجتماعی و پایمال شدن حقوق افراد می‌شود. (۲) ۳- باید نظم را رعایت کنیم تا حقوق افراد در مکان‌های مختلف حفظ شود. (۱) نظافت را رعایت کنیم تا به محیط زیست و سلامتیمان آسیب نرساند. (۱) ۴- خیر، ما در استفاده از حقوق خود، آزادی مطلق و بی‌قید و شرط نداریم و تا آنجا می‌توانیم حق خود را اعمال نماییم که مغایر قانون نباشد. (۲) ۵- زیرا اگر آزادی مطلق داشتیم، ممکن بود که قوانین الهی را نادیده بگیریم یا حتی سبب خسارت و زیان دیگران شویم. (۲) ۶- جلوگیری از هرج و مرج (۵/۵) و احترام به حقوق دیگران. (۵/۵)

- ۱- انواع مقررات
- ۱- گاهی مقررات به صورت دستورهای مذهبی و اخلاقی است. برای مثال، نباید با کفش وارد نمازخانه و مسجد می‌کنند.
 - ۲- گاهی گروه‌های اجتماعی به صورت توافقی یا از روی عادت و رسم از مقرراتی پیروی می‌کنند.
 - ۳- ایستادن در صف اتوبوس یا نانوايي.
 - ۴- هرگاه مقررات به وسیله یک نهاد دارای صلاحیت مثل مجلس تصویب شود، نام «قانون» به خود می‌گیرد.
 - برای مثال: ممنوعیت عبور از چراغ قرمز.

۱- مهم‌ترین قانون هر کشور است.

- ۲- قانون اساسی
- ۲- مادر همه قانون‌هاست و سایر قوانین در چهارچوب آن تصویب می‌شوند.
 - ۳- در آن مهم‌ترین حقوق ملت و همچنین مهم‌ترین روابط و وظایف حکومت و مردم معین شده است.
 - ۴- پس از پیروزی انقلاب، مجلس خبرگان برای نوشتن قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تشکیل شد.
 - ۵- قانون اساسی در روزهای ۱۱ و ۱۲ آذرماه ۱۳۵۸ به همه پرسى گذاشته شد و مردم به آن رأی مثبت دادند.
 - ۶- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ۱۲۷ اصل دارد و همه موظف‌اند به این قوانین احترام بگذارند.
- ۳- قوه مقننه تهیه و تصویب قوانین عادی کشور را در چهارچوب قانون اساسی برعهده دارد.

- ۴- دو بخش قوه مقننه
- ۱- مجلس شورای اسلامی: نمایندگان منتخب مردم هستند که قوانین عادی را تهیه و تصویب می‌کنند و برای یک دوره چهارساله از سوی مردم مناطق کشور ما انتخاب می‌شوند. این نمایندگان از بین خود فردی را به عنوان رئیس مجلس انتخاب می‌کنند.
 - ۲- شورای نگهبان: مرکب از ۱۲ نفر است که ۶ نفر که فقیه منتخب رهبری هستند و ۶ نفر حقوق‌دانان از طرف قوه قضائیه به مجلس معرفی می‌شوند.

- ۵- وظایف شورای نگهبان
- ۱- نظارت بر مصوبات مجلس که مخالف قانون اساسی و احکام اسلامی نباشد.
 - ۲- بر انتخاباتی که در کشور برقرار می‌شود مانند ریاست جمهوری، مجلس شورای اسلامی و ... نظارت می‌کند و تأیید صلاحیت نامزدها را برعهده دارد.

۶- چون وضع قانون اهمیت زیادی دارد، قانون‌گذاران باید از بین بهترین افراد شایسته انتخاب شوند. منابع تکمیلی: برای اطلاعات بیشتر به کتاب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مراجعه کنید.

سؤال متن

این قوانین و مقررات چگونه و توسط چه کسانی تعیین می‌شود؟ با وضع قانون توسط قوه مقننه.

فعالیت

۱- تعیین کنید: با ...

پاسخ پیشنهادی: به محض ورود معلم، نماینده بر پا داده و بچه‌ها بلند می‌شوند، مبصر آموزشی کلاس تکالیفی را که در گوشه سمت راست تخته می‌نویسد تا دانش‌آموزان یادداشت کنند. مقرراتی مانند: ۱- دانش‌آموزان باید به وقت در کلاس حاضر شوند. ۲- در کلاس باید به درس دادن معلم خود گوش کنند. ۳- بدون اجازه معلم از کلاس خارج نشوند. ۴- نقد کنید: هر ...؟ برای مثال: گروه ۱- مبصر آموزشی، تکالیفی را که معلم برای جلسه بعد می‌گوید، در گوشه سمت راست تخته تقسیم‌بندی کند و بنویسد تا دانش‌آموزان آن را در دفتر یادداشت کنند. به این شکل

مقدار درس داده شده	فعالیت داده شده	درس	زنگ
		اول	
		دوم	
		سوم	

علت این است که دانش‌آموز تا آخر روز، وقت دارد تکالیف را ببیند و بنویسد. همچنین باعث می‌شود تکالیفی جانمندان دانش‌آموزان برای جلسه بعد آن را آماده کنند و به معلم تحویل دهند.

- ۳- منظور از اینکه ... این است که قدرتمندان، ثروتمندان و ضعیفان همه در برابر حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلامی از حقوق یکسانی برخوردارند و هیچ کس بر دیگری برتری ندارد.
- ۴- بارانهای معلم ... کتاب قانون اساسی ایران دارای ۱۷۷ اصل و در ۱۴ فصل به انضمام مقدمه چاپ و منتشر شده است. مقدمه این کتاب این گونه آغاز می شود: قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مبین نهادهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جامعه ایران بر اساس اصول و ضوابط اسلامی است که انعکاس خواست قلبی امت اسلامی است.

- ۱- توجه کنید: در ... در هنگام تصادف دو وسیله نقلیه: در برخورد شخصی، هر کدام از طرفین شروع به دعوا کرده و دیگری را مقصر می داند؛ اما برخورد قانونی، این است که به پلیس راهنمایی و رانندگی تلفن زده تا طبق کروکی، مقصر را مشخص کند.
- ۲- تحقیق کنید نماینده ... اگر در شهر تهران باشید، دارای ۳۰ نماینده هستید، از جمله آقایان غلامعلی حداد عادل، مطهری، باهنر و ... و اگر در شهرستان های کشور باشید، هر شهر برای خود نماینده ای جداگانه دارد.
- ۳- از مسئولان مدرسه ... شورای دانش آموزی در مدرسه تشکیل جلسه می دهند و طرح و پیشنهادهای خود را به اطلاع مسئولان می رسانند. مجلس دانش آموزی هم در طول سال جلسهای تشکیل داده و نظرها و پیشنهادهای خود را به مسئولان آموزش و پرورش انتقال می دهند.

ارزشیابی مستمر

۱- پس از پیروزی انقلاب اسلامی، کدام مورد برای نوشتن قانون اساسی جمهوری اسلامی تشکیل شد؟ (۲۵/۰ نمره)

(ب) مجلس خبرگان

(الف) مجلس شورای اسلامی

(د) شورای عالی استان ها

(ج) شورای نگهبان

شورای نگهبان مرکب از چند نفر است؟ (۲۵/۰)

(د) ۱۲

(ج) ۸

(ب) ۶

(الف) ۱۴

۲- همه افراد در برابر قانون مساوی نیستند. (۲۵/۰)

۴- قانون اساسی در روزهای ۱۱ و ۱۲ آذرماه ۱۳۵۸ به همه پرسى گذاشته شد. (۲۵/۰)

شش نفر قیبه شورای نگهبان از سوی انتخاب می شوند. (۲۵/۰)

۶- هرگاه مقررات به وسیله یک نهاد دارای صلاحیت مثل مجلس تصویب شود، نام به خود می گیرد. (۲۵/۰)

۷- نمایندگان مجلس از بین خود، فردی را به عنوان انتخاب می کنند. (۲۵/۰)

۸- مجلس خبرگان از سوی انتخاب می شوند. (۲۵/۰)

۹- قانون گذاران با توجه به و سعی می کنند بهترین قوانین را وضع کنند. (۵/۰)

۱۰- مهم ترین قانون هر کشور چه نام دارد؟ (۲۵/۰)

شش نفر حقوقدان شورای نگهبان را چه قوه ای به مجلس معرفی می کند؟ (۲۵/۰)

۱۲- نمایندگان مجلس برای چند سال و توسط چه کسانی انتخاب می شوند؟ (۵/۰)

۱۳- جمله های ستون «الف» را به پاسخ مناسب در ستون «ب» وصل کنید. (۱)

«ب»

«الف»

(الف) قانون

(ب) دستور مذهبی

(ج) دستور اجتماعی

۱- نباید با کفش وارد نمازخانه شد.

۲- ایستادن در صف اتوبوس

۳- ممنوعیت عبور از چراغ قرمز

۴- ممنوعیت درمان مردم بدون داشتن

صلاحیت و مدرک پزشکی

در قانون اساسی کشور چه چیزهایی معین شده است؟ (۲۵/۰)

- ۱۵- قانون اساسی چند اصل دارد و توجه خاص آن به چه چیزی است؟ (۵/۰)
- ۱۶- مجلس شورای اسلامی از چه کسانی تشکیل می‌شود و این افراد چه وظایفی دارند؟ (۱)
- ۱۷- دو وظیفه مهم شورای نگهبان را بنویسید. (۱)
- ۱۸- چرا قانون‌گذاران باید از بهترین افراد باشند؟ (۱)
- ۱۹- وظیفه قوه مقننه چیست؟ (۵/۰)
- ۲۰- اولین کار نمایندگان پس از انتخاب شدن چیست و چگونه رئیس مجلس را انتخاب می‌کنند؟ (۵/۰)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- گزینه (ب)، (۵/۰) ۲- گزینه (د)، (۵/۰) ۳- نادرست (۵/۰) ۴- درست (۵/۰) ۵- رهبر (۵/۰) ۶- قانون (۵/۰)
- ۷- رئیس مجلس (۵/۰) ۸- مردم (۵/۰) ۹- نیازها (۵/۰) و موضوعات مختلف جامعه (۵/۰) ۱۰- اساسی (۵/۰) ۱۱- قضاییه (۵/۰) ۱۲- چهار سال (۵/۰) ۱۳- ۱- گزینه (ب)، (۵/۰) ۲- گزینه (ج)، (۵/۰) ۳- گزینه (الف)، (۵/۰)
- ۱۴- حقوق ملت (۵/۰) و همچنین مهم‌ترین روابط و وظایف حکومت (۵/۰) و مردم (۵/۰) ۱۵- اصل (۵/۰) ۱۶- حقوق اساسی (۵/۰) و اجتماعی همه مردم (۵/۰) ۱۷- نظارت بر مصوبات مجلس که مغایر با قانون اساسی و احکام اسلامی نباشد. (۵/۰) ۱۸- نظارت بر انتخابات و تأیید صلاحیت نامزدها. (۵/۰) ۱۹- چون وضع قانون اهمیت زیادی دارد (۵/۰) و قانون‌گذاران با توجه به نیازها (۵/۰) و موضوعات مختلف (۵/۰) جامعه باید بهترین قوانین را وضع کنند (۵/۰)، بنابراین باید از بهترین افراد باشند. ۲۰- تهیه و تصویب قوانین عادی کشور (۵/۰) در چارچوب قانون اساسی (۵/۰) ۲۱- در مجلس ادای سوگند می‌کنند، (۵/۰) و از بین خود فردی را به عنوان رئیس مجلس انتخاب می‌کنند. (۵/۰)

مقابله با حوادث

نبرد نگاه

- ۱- همدردی با هم‌نوعان در هنگام وقوع حوادث
- ۲- آشنایی با جمعیت هلال احمر و وظایف آن
- ۳- آشنایی با بیمه، انواع آن و علت به وجود آمدن آن

همدلی و همیاری در حوادث

مسئولیت

- ۱- انسان‌ها در زندگی با خطرها و حوادثی از قبیل سیل، زلزله، آتش‌سوزی، تصادف و غیره روبه‌رو می‌شوند.
- ۲- همدلی یعنی اینکه خود را به جای فردی که دچار حادثه شده بگذاریم و احساس و شرایط او را درک کنیم.
- ۳- همیاری، یعنی پس از درک احساس فرد حادثه‌دیده به کمک او بشتابیم.
- ۴- خداوند همدلی و انسان دوستی را در سرشت ما انسان‌ها قرار داده است.
- ۵- گسترش وسایل ارتباطی و حمل و نقل، اطلاع از اخبار حوادث باعث شده است.

- ۶- مؤسسه‌ای که هنگام حوادث به یاری مردم می‌شتابند
 - ۱- نیروی انتظامی
 - ۲- اورژانس
 - ۳- سازمان آتش‌نشانی
 - ۴- جمعیت هلال احمر
- ۷- جمعیت هلال احمر
 - ۱- در هنگام وقوع حوادث، به مجروحان، کمک‌های اولیه می‌رساند و آن‌ها را به بیمارستان منتقل می‌کند.
 - ۲- برای آسیب‌دیدگان، چادرهای اسکان موقت برپا کرده و کمک‌های مردمی را جمع‌آوری کرده و به آن‌ها می‌رساند.
 - ۳- در شرایط عادی، برای صلح و دوستی و همچنین حفظ محیط زیست تلاش می‌کند.
 - ۴- بخشی به نام «سازمان جوانان هلال احمر» دارد که از دانش‌آموزان و دانشجویان داوطلب عضو می‌گیرد.

۱- به چند گروه ... مشکلاتی از قبیل از دست دادن نزدیکان و مجروح شدن آن‌ها و خرابی روستاها، شهرها، کمبود آب، مسکن، غذا، دارو و ...

۲۱

سؤال متن

در هر یک از این موارد، ما چه وظیفه‌ای داریم؟ گاه ممکن است هم‌کلاسی ما بر اثر یک حادثه یا بیماری، ناتوانی جسمی پیدا کند. در این صورت ما وظیفه داریم به کمک او بشتابیم و مشکلات زندگی‌اش را تا حدودی برطرف نماییم.

۲۱

فقالبت

۲- خاطره‌ای از همدلی ... می‌توان خاطره‌ای از کمک به هم‌نوعان را در روز جشن نیکوکاری را بیان کرد.
۳- فرض کنید از ...

گروه اول: باید آموزش‌های لازم را جهت امداد و کمک‌رسانی به مجروحان فراگرفته باشند.
گروه دوم: باید کمک‌های نقدی و غیرنقدی مردم را جمع‌آوری کنند و برای آسیب‌دیدگان بفرستند.

۲۳

فقالبت

۴- آیا شما یا ... پاسخ پیشنهادی: از مدیر مدرسه در این زمینه کمک بخواهید. طرح دادرسی به این صورت است که تعدادی از مربی‌ها را آموزش می‌دهند و مربیان آن را به دانش‌آموزان انتقال می‌دهند تا برای روزهای سخت آماده شوند.
۵- این شعر از ...؟ «سعدی»

بنی آدم اعضای یک پیکرند که در آفرینش ز یک گوهرند
چو عضوی به درد آورد روزگار دگر عضو را نماند قرار
تو کز محنت دیگران بی‌غمی نشاید که نامت نماند آردی

معنای شعر را ... انسان‌ها مجموعه اعضای یک پیکر هستند. زیرا در اصل، ریشه آفرینش همه آن‌ها از جانب خداوند است، همان‌طور که اگر عضوی از بدن انسان دچار بیماری و ناراحتی شود، دیگر اعضای بدن نیز غمخوار آن خواهند بود. تو که از غم و غصه دیگران ناراحت نمی‌شوی، شایسته نیست که نامت را انسان بگذارند.

ارزشیابی مستمر

- ۱- سازمان هلال احمر برای رفع کدام نیاز زیر به وجود آمده است؟ (۵/۰ نمره)
الف) همدلی ب) زیبایی ج) نظم د) ارتباطی
 نادرست درست نادرست درست
- ۲- جمعیت هلال احمر در جنگ‌ها و در ... باها بی‌طرف است. (۵/۰)
- ۳- انسان‌ها همدلی را یاد می‌گیرند. (۵/۰)
- ۴- امروزه با گسترش ... و حمل و نقل همه به سرعت می‌توانند از اخبار حوادث در مناطق مختلف آگاه شوند. (۵/۰)
جمعیت هلال احمر بخشی به نام ... دارد که دانش‌آموزان یا دانشجویان به طور داوطلب، عضو آن سازمان می‌شوند. (۵/۰)
- ۶- اینکه خود را به جای فرد حادثه دیده بگذاریم و احساس و شرایط او را درک کنیم، چه نام دارد؟ (۵/۰)
- ۷- انسان‌ها در طول زندگی با چه خطرهای و حوادثی روبه‌رو می‌شوند؟ (۱)
- ۸- چه مؤسسه‌ای هنگام بروز حوادث به یاری مردم می‌شتابند؟ (۱)
- ۹- چند نمونه از فعالیت‌های جمعیت هلال احمر را بنویسید. (۱)
- ۱۰- «حادثه هیچ‌گاه خبر نمی‌کند» یعنی چه؟ (۱)
همیاری را تعریف کنید. (۱)
- ۱۲- آیا همدلی و همیاری کردن فقط مخصوص مردم درون یک کشور است؟ توضیح دهید. (۱)
- ۱۳- کمک‌رسانی در شکل امروزی خود چگونه است؟ (۱)

- ۱ گزینه الف (۵/۵) ۲ درست (۵/۵) ۳ نادرست (۵/۵) ۴ وسایل ارتباطی (۵/۵) ۵ سازمان جوانان هلال احمر
- ۶ همدلی (۵/۵) ۷ سیل - زلزله - بیماری - جنگ (هر کدام (۵/۲۵)) ۸ جمعیت هلال احمر (۵/۲۵) - آتش نشانی
- اورژانس (۵/۲۵) - نیروی انتظامی (۵/۲۵) ۹ در هنگام وقوع حوادث به مجروحان کمک‌های اولیه می‌رسانند و آن‌ها را به بیمارستان منتقل می‌کنند (۵/۵) و کمک‌های مردمی را جمع‌آوری کرده و به آن‌ها می‌رسانند (۵/۵) ۱۰ بعضی از خطرات قابل پیش‌بینی نیستند و همواره اشخاص و اموال آن‌ها را تهدید می‌کنند. (۱) ۱۱ یعنی پس از درک احساس فرد حادثه به کمک او بشتابیم (۱) ۱۲ خیر، (۵/۲۵) ما فقط در هنگام حوادث به یاری هم‌وطنان خود نمی‌شتابیم، بلکه نسبت به انسان‌های مظلوم و آسیب‌دیده که در هر جای جهان باشند، احساس مسئولیت می‌کنیم. (۵/۲۵) ۱۳ امروزه، با گسترش وسایل ارتباطی و حمل و نقل، همه به سرعت از اخبار حوادث باخبر می‌شوند و خود را به محل حادثه می‌رسانند. (۵/۵) در جامعه ما همدلی و همیاری شکل‌های جدیدی پیدا کرده است. (۵/۵)

بیمه و مقابله با حوادث

مشاور:

- ۱- برای جبران زیان‌های مالی و جانی به وجود آمده است.
- ۲- بیمه یک قرارداد بین بیمه‌گر و بیمه‌شونده است. همه مؤسسات مختلف که برای بیمه به وجود آمده‌اند، زیر نظر بیمه مرکزی فعالیت می‌کنند.
- ۳- مؤسسه بیمه‌گر تعهد می‌کند در قبال دریافت حق بیمه، از بیمه‌شونده، خسارت‌های ناشی از حوادث معینی را جبران کند.
- ۲- انواع بیمه:
 - ۱- بیمه اجباری: طبق قانون افراد باید این بیمه‌ها را انجام دهند. برای مثال: بیمه شخص ثالث وسایل نقلیه.
 - ۲- بیمه اختیاری: افراد، داوطلب می‌شوند که برای حوادث احتمالی از بیمه استفاده کنند.
- ۳- انواع مختلف خدمات بیمه:
 - ۱- بیمه بهداشت و درمان
 - ۲- بیمه بیکاری
 - ۳- بیمه عمر
 - ۴- بیمه از کار افتادگی
 - ۵- بیمه آتش‌سوزی و ...

منابع تکمیلی: برای آگاهی از بیمه به سایت www.cemtimesur.ir بیمه مرکزی مراجعه کنید.

سؤال متن

در ابتدای هر سال تحصیلی، والدین شما پولی را به مدرسه، بابت بیمه دانش‌آموزی می‌پردازند. آیا می‌دانید این کار چه هدفی صورت می‌گیرد؟ اگر برای شما دانش‌آموزان در مدرسه، حوادثی پیش بیاید، مؤسسه‌ای وجود دارد که هزینه‌های ناشی از این حوادث را پرداخت می‌کند.

فعالیت

- ۱- با راهنمایی معلم ...
- الف) بیمه دانش‌آموزی چه فایده‌هایی دارد؟ این بیمه، هزینه‌های ناشی از انواع حوادثی را که ممکن است در طول شبانه‌روز در داخل یا خارج از مدرسه برای دانش‌آموز پیش آید، طبق قرارداد پرداخت می‌کند.
- ب) برای گرفتن این بیمه، شما چقدر پول پرداخت کردید؟ ۳۰۰۰ هزار تومان.
- ج) اگر خدای ناکرده، حادثه‌ای برای شما پیش بیاید، این بیمه تا چه مبلغی هزینه‌های درمان را پرداخت می‌کند؟ تا مبلغ ۳۰۰۰۰۰ (سیصد هزار) تومان را پرداخت می‌کند.
- د) مدت اعتبار این بیمه چقدر است؟ یک سال.

سؤال متن

اکنون دوباره از مسئولین مدرسه بپرسید که بیمه‌گر شما کدام شرکت یا مؤسسه است؟ بیمه ایران.

سوال متن
ممکن است یک فرد بتواند خسارت‌های کوچک را جبران کند؛ اما آیا در مورد خسارت‌های بزرگ، چنین امکانی برای همه وجود دارد؟ خیر.

سوال متن
باشما و اعضای خانواده‌تان دفترچه بیمه درمان دارید؟ در چه مواردی از این دفترچه استفاده می‌کنید؟ بله، هرگاه بیمار تریوم و به پزشک مراجعه کنیم، از آن استفاده می‌کنیم.

فقالبت
۱- روایت زیر را ... چون در زمان‌های گذشته بیمه وجود نداشت، حکومت این کار را انجام می‌داد. ولی در حال حاضر، افراد می‌توانند خود را بیمه کنند. به این صورت که در جوانی قسمتی از درآمد خود را ماهانه به شرکت‌های بیمه پرداخت کنند تا بیمه در روزگار کهنسالی و هنگامی که بازنشسته می‌شوند، کمک حال آن‌ها باشد و به آن‌ها بیمه بازنشستگی تعلق گیرد.

۳- از خانواده بپرسید ...
الف) اعضای خانواده شما از کدام بیمه‌ها استفاده می‌کنند؟ این بیمه‌ها چه فوایدی دارند؟ پاسخ پیشنهادی: بیمه تأمین اجتماعی یا بیمه خدمات درمانی، بیمه عمر و ... این بیمه‌ها قسمتی از هزینه‌ها را جبران می‌کنند.
ب) اعضای خانواده شما تحت پوشش چه نوع بیمه‌هایی نیستند؟ چرا؟ پاسخ پیشنهادی: بیمه عمر، بیمه آتش‌سوزی و ... چون گمان می‌کنیم که این بیمه‌ها خیلی ضروری نیستند.
۴- با توجه به ...؟ خانه‌های خود را بیمه کنند.

۱- یکی از دو ...

الف) به همراه معلم و هم‌کلاسی‌هایتان، از دفتر جمعیت هلال احمر محل زندگی‌تان بازدید کنید و گزارشی از گفت‌وگو با اعضای آن را بنویسید. پاسخ پیشنهادی: با اعضای زحمت‌کش هلال احمر آشنا شدیم و از سختی‌های کار آن‌ها و از نوع دوستی و اشتیاق آن‌ها برای کمک به مردم در شرایط بحرانی و سخت مطلع شدیم. یکی از اعضای این جمعیت درباره چگونه عضو شدن و کمک کردن به مردم و زلزله‌اطلاعاتی را به ما دادند.
ب) یکی از امدادگران جمعیت هلال احمر را به کلاس دعوت کنید تا از فعالیت‌های خودش برای شما توضیح دهد و به پرسش‌های شما پاسخ گوید. بهتر است از یکی از اولیای دانش‌آموزان که امدادگر جمعیت هلال احمر است، دعوت شود.
۲- پرس و جو کنید بیمه ...
این بیمه منازل مسکونی را در مقابل خطرات گوناگونی از جمله آتش‌سوزی، سیل، زلزله و ... بیمه می‌کند. بله.

ارزشیابی مستمر

۱- برای جبران زیان‌های مالی و جانی به وجود آمده است. (۵/۰ نمره)

(د) آتش‌نشانی

(ج) صلیب سرخ

(ب) مؤسسه بیمه

الف) هلال احمر

۲- کدام مؤسسه زیر بر فعالیت کل بیمه نظارت دارد؟ (۵/۰)

(د) بیمه آسیا

(ج) بیمه دانا

(ب) بیمه مرکزی

الف) بیمه ایران

۳- همه دارندگان وسایل نقلیه موتوری، موظف‌اند با پرداخت حق بیمه سالانه، وسیله خود را بیمه کنند. (۵/۰)

نادرست

درست

۴- افرادی که تحت پوشش بیمه بهداشت و درمان هستند، می‌توانند تمام هزینه‌های پزشکی را از طریق بیمه دریافت کنند. (۵/۰)

نادرست

درست

- طبق قانون، کلیه سازمان‌ها و صاحبان بنگاه‌ها و شرکت‌ها وظیفه دارند کارمندان و کارگران خود را در صورت حوادث ناشی از کار، ... کنند. (۵/۵)
- ۶- دانش‌آموزان هر سال، در ابتدای سال تحصیلی با پرداخت حق بیمه، کارتی به نام دریافت می‌کنند.
- ۷- مؤسسه‌ای که ما را بیمه کرده است ... نامیده می‌شود. (۵/۵)
- ۸- انواع بیمه را نام ببرید. (۱)
- ۹- اگر بیمه نباشد، در زندگی ما چه مشکلاتی به وجود می‌آید؟ (۱)
- ۱۰- بیمه دانش‌آموزی چه فایده‌هایی دارد؟ (۱)
- ۱۱- بیمه چیست؟ (۵/۱)
- ۱۲- انواع بیمه خدماتی را نام ببرید. (۴ مورد) (۲)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱ گزینه (ب)، (۵/۵) ۲ گزینه (ب)، (۵/۵) ۳ درست (۵/۵) ۴ نادرست (۵/۵) ۵ بیمه (۵/۵) ۶ بیمه دانش‌آموزی (۵/۵) ۷ بیمه‌گر (۵/۵) ۸ ۱- بیمه اجباری: طبق قانون افراد باید این بیمه را انجام دهند (۵/۵)، ۲- بیمه اختیاری: افراد داوطلب می‌شوند برای حوادث احتمالی از این بیمه استفاده کنند. (۵/۵) ۹ به مشکلات زیادی دچار می‌شویم که فرد قادر به حل آن نخواهد بود. (۱) ۱۰ طبق این بیمه، انواع حوادثی که ممکن است در شبانه‌روز در داخل یا خارج از مدرسه برای دانش‌آموز پیش آید، طبق قرارداد، بیمه هزینه ناشی از آن حادثه را پرداخت می‌کند. (۱) ۱۱ بیمه، یک قرارداد بین بیمه‌گر و بیمه‌شده است. (۵/۵) مؤسسه بیمه‌گر، تعهد می‌کند در قبال دریافت حق بیمه از بیمه‌شونده، خسارت‌های ناشی از حوادث معینی را جبران کند. (۱) ۱۲ بیمه بهداشت و درمان (۵/۵)، بیمه بیکاری (۵/۵)، بیمه عمر (۵/۵)، بیمه بدنه اتومبیل (۵/۵)

۴ فصل تولید، توزیع، مصرف

فصل نگاه

- ۱- شناخت علت تولید محصولات و عوامل آن و شناخت حرفه‌ها و مشاغل
 ۲- آشنایی با توزیع و حقوق و مسئولیت‌های مصرف‌کننده

۷ فصل تولید و توزیع

- ۱- تولید محصول به منظور رفع نیازها و خواسته‌های انسان صورت می‌گیرد.
 ۲- انواع محصول } ۱- کالا: مانند کفش، کیف، یخچال و ...
 ۲- خدمات: مانند خدمات پزشکی، آموزش، حمل و نقل و ...
- ۳- عوامل تولید } ۱- منابع طبیعی } آب، خاک، جانوران
 ۲- سرمایه: ماشین‌آلات، ابزار کار و زمین یا ساختمانی که تولید در آن صورت می‌گیرد نیازمند سرمایه است
 ۳- نیروی انسانی: تولید یک محصول با کار و تلاش انسان صورت می‌گیرد. کلیه فاکتورهای که برای تولید انجام می‌شود، کار نام دارد.
- ۴- برای تولید هر محصول، نیروی انسانی باید دانش و مهارت لازم را داشته باشد.
 ۵- به طور کلی، مشاغل و فعالیت‌های اقتصادی را می‌توان در سه گروه طبقه‌بندی کرد.
 ۶- توزیع } ۱- در لغت به معنی پخش کردن است.
 ۲- توزیع، فعالیتی است که بین تولیدکننده و مصرف‌کننده رابطه برقرار می‌کند.
- ۱- کشاورزی
 ۲- صنعت
 ۳- خدمات

۱- افزایش تولید و همچنین افزایش کیفیت تولیدات باعث می‌شود که از نظر اقتصادی، به کشورهای بیگانه وابسته نباشیم.

۱- یکی از مکان‌های مهم هر شهر بوده است.

۲- آن‌ها را در مکان‌های پر جنب و جوش و کنار دروازه‌های شهر می‌ساختند.

۳- هم محل دادوستد اقتصادی بودند و هم در امور اجتماعی نقش مهمی داشتند.

سایر نکاتی: در این قسمت بهتر است دانش‌آموزان در مورد مواردی از قبیل احتکار، رشوه، ربا و غش و تقلب در معامله به کتاب رساله مجتهدین مراجعه شود.

۳۰

فقالبت

الف) یک روز خود ...

اگر این کالاها تولید نشده بودند، چه اتفاقی می‌افتاد؟ زندگی ما به خطر می‌افتاد و ادامه زندگی دشوار می‌شد.

این کالاها در کجا و توسط چه کسانی تولید می‌شوند؟ در کارخانه‌ها و مراکز تولیدی، توسط انسان‌ها تولید می‌شوند.

ب) دو مورد از ...؟

مرد که تولیدکنندگان برای تولید آن به چوب درخت نیاز دارند. کفش، که از پوست بعضی از حیوانات ساخته می‌شود.

۳۱

سؤال متن

امروزه نیز هیچ‌کس ... آیا چنین چیزی ممکن است؟ خیر.

۳۲

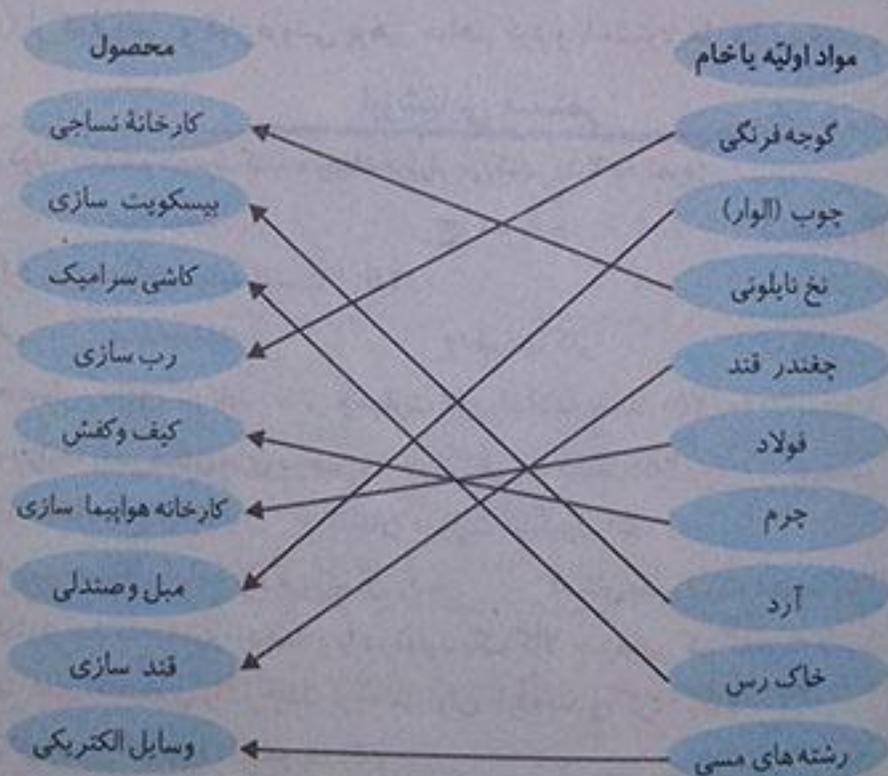
فقالبت

۲- به نظر شما ...؟ نیروی انسانی. اگر نیروی کار نبود، چیزی تولید نمی‌شد و انسان نمی‌توانست به زندگی ادامه بدهد.

۳- به نظر شما ... سرمایه، ابزار کار، ماشین‌آلات کاملاً تغییر کرده‌اند. به عنوان مثال، برای شخم زدن زمین کشاورزی در گذشته از گاو استفاده می‌کردند، ولی امروزه تراکتور این کار را انجام می‌دهد.

۴- کار برگه شماره (۲) ...

الف) هریک از ...

ب) هریک از ...

بخش	فعالیت	بخش	فعالیت
خدمات	آرایشگاه	خدمات	فالیشویی
کشاورزی	پرورش زنبور عسل	صنعت	تولید ماکارونی
خدمات	بیمه	خدمات	پلیس + ۱۰

خدمات	خشکشویی	صنعت	خودروسازی
صنعت	نساجی	کشاورزی	تولید قارچ
صنعت	سیمان سازی	کشاورزی	دامداری
کشاورزی	مرغداری	صنعت	مبل سازی
صنعت	کمپوت سازی	خدمات	خواربار فروشی
خدمات	اورژانس	خدمات	مهمانسرا

سؤال متن

به نظر شما از چه راه هایی می توانیم به تولید ملی کمک کنیم؟ از طریق خریدن کالاهای تولید شده در داخل کشور چگونه می توانیم از تولیدکنندگان کشورمان حمایت کنیم؟ سعی کنیم کالاهای مورد نیاز خود را بیشتر از تولیدکنندگان داخلی بخریم.

فعالیت

- بعضی از خانواده ها ... پاسخ پیشنهادی: بعضی از خانواده ها، سبزیجات مورد نیاز خود را در حیاط می کارند و اثر آن استفاده می کنند، یا در باغچه حیاط درخت می کارند تا از میوه هایش استفاده کنند.
- بعضی خانواده ها محصولات ... پاسخ پیشنهادی: میوه های پرورش یافته در باغچه منزل را در بازار می فروشند.
- اگر قرار باشد ... پاسخ پیشنهادی: بیشتر سعی می کنیم محصولات کشاورزی تولید کنیم تا در این زمینه کشورمان خودکف شود.
- همفکری کنید و ... بله، می توانیم یک کارگاه خیاطی یا نجاری در مدرسه درست کنیم.

فعالیت

- پرس و جو کنید آیا ...؟ پاسخ پیشنهادی: بله، در مرکز شهر، همه مایحتاج مردم در آن فروخته می شود، مثلاً بازار شهر تبریز در میدان امام خمینی واقع است که روزهای شنبه نیز به صورت بازار هفتگی (شنبه بازار) فروشندگانی از سایر شهرها و روستا محصولات خود را در آن عرضه می کنند.
- اگر در آینده ...؟ از کم فروشی و گران فروشی پرهیز خواهیم کرد و با مشتری ها رفتاری خوب و مناسب خواهیم داشت.

ارزشیابی مستمر

- فعالیتی که بین تولیدکننده و مصرف کننده رابطه برقرار می کند. (۰/۲۵ نمره)

الف) توزیع	ب) تولید	ج) مصرف	د) نیروی کار
------------	----------	---------	--------------
- کدام یک از موارد زیر از عوامل تولید نیست؟ (۰/۲۵)

الف) منابع طبیعی	ب) سرمایه	ج) نیروی کار	د) بازار
------------------	-----------	--------------	----------
- برای تولید هر محصولی، نیروی کار باید دانش و مهارت لازم را داشته باشد. (۰/۲۵) درست نادرست
- در ایران قدیم، بازارها را در مکان های پر جنب و جوش می ساختند. (۰/۲۵) درست نادرست
- تولید محصول به منظور رفع نیازها و ... انسان صورت می گیرد. (۰/۲۵) درست نادرست
- از گذشته تا به امروز، هیچ گاه ادامه زندگی انسان بدون ... امکان پذیر نبوده است. (۰/۲۵)
- اینکه چیزی را کمتر از حد به مشتری بدهند و یا در تولید یک کالا چیزهایی کم گذاشته باشند، چه نام دارد؟ (۰/۲۵)
- مشاغل و فعالیت های اقتصادی را در چند گروه می توان طبقه بندی کرد؟ (۰/۷۵)
- دو مورد از منابع طبیعی را نام ببرید. (۲ مورد) (۰/۵)
- مشاغل مختلف چگونه به وجود آمد؟ (۱)
- چرا تولیدکنندگان سعی می کنند بازارهای مصرف پیدا کنند؟ (۰/۵)
- بازارها چه نقشی در شهرها داشتند؟ با ذکر مثال. (۱)
- چگونه نیروی کار در تولید تأثیر دارد؟ شرح دهید. (۱)
- چگونه سرمایه در تولید تأثیر دارد؟ شرح دهید. (۱)

- ۱۵- انواع محصول را با ذکر مثال بنویسید. (۱)
- ۱۶- برای جلوگیری از وابستگی اقتصادی به بیگانگان، چه اقداماتی می‌توانیم انجام دهیم؟ (۵/۵)
- ۱۷- منابع طبیعی چگونه در تولید نقش دارند؟ شرح دهید. (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱- گزینه الف (۵/۲۵) ۲- گزینه د (۵/۲۵) ۳- درست (۵/۲۵) ۴- درست (۵/۲۵) ۵- خواسته‌های (۵/۲۵) ۶- تولید (۵/۲۵) ۷- کیمفروشی (۵/۲۵) ۸- سه دسته: ۱- کشاورزی (۵/۲۵) ۲- صنعت (۵/۲۵) ۳- خدمات (۵/۲۵) ۹- آب، خاک، جانوران، جنگل‌ها (نو مورد هر مورد (۵/۲۵) ۱۰- انسان‌ها همواره به صورت اجتماعی زندگی کرده و به تنهایی، همه چیزهای مورد نیاز خود را نمی‌توانند تولید کنند (۵/۲۵) با رونق کار کشاورزی، تولید محصول زیاد شد. (۵/۲۵) با تولید غذای کافی دیگر همه مجبور به کار کشاورزی نبودند و به تفریح، افراد دیگر توانستند به کارهای مختلف بپردازند؛ بدین ترتیب، تقسیم کار در جامعه به وجود آمد. (۵/۲۵) هر کس تولید یک یا چند کالا را بر عهده گرفت و شغل‌های متعدد به وجود آمد. (۵/۲۵) تولیدکنندگان باید محصولات خود را به دست مشتریان برسانند. به همین دلیل سعی می‌کنند بازارهای مصرف را پیدا کنند. (۵/۵) ۱۲- بازارها علاوه بر اینکه محل دادوستد اقتصادی بودند (۵/۲۵) در امور اجتماعی هم نقش مهمی داشتند. (۵/۲۵) برای مثال، در هنگام جشن‌ها و اعیاد، بازار چراغانی می‌شد یا در هنگام عزاداری‌ها، مراسم سوگواری در آنجا بر پا می‌کردند. (۵/۲۵) در هنگام اعتراض علیه حکومت‌های ظالم، مردم در بازار جمع می‌شدند یا بازاریان مغازه‌ها را تعطیل می‌کردند. (۵/۲۵) ۱۳- تولید یک محصول با کار و تلاش انسان صورت می‌گیرد. (۵/۲۵) اگر نیروی کار نبود، چیزی تولید نمی‌شد (۵/۲۵) و انسان نمی‌توانست به زندگی ادامه دهد. (۵/۲۵) برای تولید هر محصولی، نیروی کار باید دانش و مهارت لازم را داشته باشند. (۵/۲۵) ۱۴- انسان برای بهره‌برداری از منابع طبیعی و تولید کالا به ابزار و تجهیزات نیاز دارد (۵/۵)، ماشین آلات، ابزار کار و زمین یا ساختمانی که تولید در آن‌ها صورت می‌گیرد، سرمایه هستند. (۵/۵) ۱۵- دو نوع محصول داریم ۱- کالا مانند: کفش، کیف و ... (۵/۵) ۲- خدمات، مانند: آموزش، حمل و نقل و ... (۵/۵) ۱۶- افزایش تولید و همچنین افزایش کیفیت تولیدات در داخل کشور (۵/۵) ۱۷- آنچه در طبیعت وجود دارد مانند آب، خاک، جانوران، معادن و ... منابع طبیعی هستند. برای آنکه انسان بتواند کالاها و وسایل مورد نیاز خود را تولید کند (۵/۵)، باید از امکانات و منابع طبیعی که خداوند در اختیار او قرار داده، استفاده کند. (۵/۵)

۵- مصرف

مسئولیت مصرف‌کننده مصرف درست است. مصرف‌کننده کسی است که کالاها و خدمات موجود در بازار را به منظور رفع نیازهای خود می‌خرد. از اقدامات برای رعایت حقوق مصرف‌کننده، می‌توان به برچسب مشخصات کالا و استاندارد اشاره کرد.

- ۱- استاندارد: یعنی از نظم و قواعدی پیروی کردن. برای تعیین کیفیت مطلوب هر کالا قوانین و مقرراتی وضع می‌کنند، به این مقررات «استاندارد» می‌گویند.
- ۲- وظیفه استاندارد کردن کالا در ایران بر عهده سازمان ملی استاندارد ایران است.
- ۳- مصرف‌گرایی: یعنی اینکه بدون داشتن نیاز واقعی، بخواهیم برای تفریح یا خودنمایی و چشم و همچشمی با دیگران، کالاهایی را بخریم.
- ۴- راه‌های کاهش آسیب‌های محیط زیست به علت مصرف‌گرایی:
- ۱- تا حد امکان از مصرف ظروف یکبار مصرف و پلاستیکی خودداری کنیم.
 - ۲- زباله‌های قابل بازیافت را با بقیه زباله‌ها مخلوط نکنیم.
- منابع تکمیلی: برای آگاهی بیشتر در مورد استاندارد به سایت www.isiri.org

سؤال متن

راستی پول چگونه به وجود آمد؟ با افزایش روابط بازرگانی، معامله بین مردم، مشکلات حمل و نقل و نگهداری کالاهای باستانی مردم کشورها پول را به وجود آوردند.

فعالیت

۱- به نظر شما ...؟ استفاده از کارت اعتباری بهتر است. بله، استفاده از چک.

فعالیت

۲- با راهنمایی معلم ... هر برجسب چه اطلاعاتی درباره کالا به شما می دهد؟ اطلاعاتی از قبیل جواز تولید، آدرس کارخانه، قیمت کالا، تاریخ مصرف، نکات ایمنی و ... درج شده است. دوست داشتید چه اطلاعات دیگری درباره آن کالا داشته باشید؟ مثلاً ضررهای آن کالا، مواد به کار رفته در آن، تاریخ آن و ...

۳- به مدت چند ... بین دو کالای مشابه که یکی مهر استاندارد دارد و دیگری ندارد، کدام را انتخاب می کنید؟ چرا؟ کالای را که مهر استاندارد دارد انتخاب می کنیم، چون مؤسسه استاندارد ایران برای هر کالا مقررات و روش هایی را تعیین می کند. کالاهای خود را مطابق این روش ها بسازند و باعث می شود که ما با خیال راحت، کالای مورد نیاز خود را بخریم.

فعالیت

بحث و گفت و گو در کلاس:

۴- جنبه هایی از مصرف گرایی ... همگام بودن با مد روز و به روز کردن لوازم خانگی و نوع لباس و ... بدون آنکه نیازی به آن باشد

۵- مصرف گرایی چه آسیب های ...؟ مصرف گرایی باعث می شود که تمام فکر انسان به این دنیا و مادیات معطوف گردد و جنبه های معنوی غافل و دور شود.

سؤال متن

نظرات این افراد را بخوانید و درباره آن ها گفت و گو کنید. با کدام یک موافق هستید؟ شما چه راه حل هایی پیشنهاد می کنید؟ همه نظرات گفته شده درست است و با رعایت همه آن ها می توان به پاکیزگی محیط زیست کمک کرد. راه حل ما: اگر کالاهایی را که نیاز نداریم خریداری نکنیم، این عامل باعث می شود که زباله کمتری هم تولید شود.

فعالیت

۶- تحقیق کنید این ...؟ چرخه بازیافت.

به کار ببندیم

- ۱- از امروز به ... پاسخ پیشنهادی: برای مثال، دانش آموز می تواند از کیف سال گذشته برای امسال استفاده کند.
- ۲- با راهنمایی معلم ... پاسخ پیشنهادی: می توان یکی از اولیای دانش آموزان را که در این زمینه فعالیت دارند به تبلیغ توزیع کالاهای تولیدی به مردم است. او کالاهای مورد نظر را از تولیدکنندگان خریداری می کند و پس از آن در اختیار مصرف کنندگان قرار می دهد. (می فروشد)

ارزشیابی مستمر

- کدام مؤسسه در ایران برای هر کالا، مقررات و روش‌هایی را تعیین می‌کند که تولیدکنندگان کالاهای خود را مطابق با این روش‌ها بسازند؟ (۵/۵ نمره)
- الف) سازمان ملی استاندارد ایران
ب) سازمان تحقیقات صنعتی ایران
ج) سازمان بازرسی کل کشور
د) حقوق مصرف‌کننده
- ۲- استاندارد باعث می‌شود که ما با خیال راحت، کالای مورد نیاز خود را بخریم. (۵/۵) درست نادرست
- ۳- طبق قانون، ریختن رنگ‌ها و مواد تقلبی در مواد خوردنی، آشامیدنی و بهداشتی، درست نادرست
چنانچه به کسی آسیبی نرساند، مجاز است. (۵/۵)
- ۴- برای تعیین کیفیت مطلوب هر کالا قوانین و مقرراتی وضع می‌کنند که به این مقررات می‌گویند. (۵/۵)
- ۵- مرز مبادله با چه وسیله‌ای صورت می‌گیرد؟ (۵/۵)
- ۶- کسی است که کالا و خدماتی را که در بازار وجود دارد به منظور رفع نیازهای خود می‌خرد. (۵/۵)
- ۷- چند نمونه از حقوق مصرف‌کننده را بنویسید. (۱/۵)
- ۸- کیسه‌های نایلونی چه ضررهایی بر طبیعت وارد می‌کنند؟ (۱/۵)
- ۹- مسئولیت‌های مصرف‌کننده را بنویسید. (۱/۵)
- ۱۰- نظر دین اسلام درباره مصرف‌گرایی چیست؟ با ذکر آیه‌ای توضیح دهید. (۲/۵)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- گزینه الف، (۵/۵) ۲- درست (۵/۵) ۳- نادرست (۵/۵) ۴- استاندارد (۵/۵) ۵- پول (۵/۵) ۶- مصرف‌کننده (۵/۵)
- ۷- خریدن کالای سالم و بدون نقص حق مشتری است. (۵/۵) وجود برجسب مشخصات کالا (۵/۵) داشتن استاندارد کالا (۵/۵)، در صورت وارد شدن به آب‌ها موجب خفگی دلفین‌ها، لاک‌پشت‌ها و پرندگان دریایی می‌شوند. (۵/۵) ترکیبات شیمیایی نایلون‌ها، خاک‌ها را آلوده می‌کنند. (۵/۵) و از طریق گیاهان به زنجیره غذایی انسان وارد می‌شوند و برای سلامت انسان مضر هستند. (۵/۵) ۹- مصرف درست (۵/۵)، پرهیز از اسراف (۵/۵) و پرهیز از مصرف‌گرایی (۵/۵) ۱۰- از نظر دین اسلام، تولید و مصرف کالا برای رفع نیاز انسان است (۵/۵) تا او بتواند به کارهای مهم‌تر بپردازد. (۵/۵) به همین دلیل، اسراف و ریخت‌وپاش گاهی نابخشودنی است. (۵/۵) همانا مبذرین (ریخت‌وپاش کنندگان) برادران شیاطین‌اند. (۱)

محیط زندگی خود را بشناسیم

- ۱- طرح پرسش‌های جغرافیایی برای شناخت یک مکان
۲- آشنایی با وسایلی که به شناخت ما از محیط کمک می‌کند.
۳- شناخت ویژگی‌های مهم طبیعی و انسانی کشور

من کجا زندگی می‌کنم؟

- ۱- ویژگی‌های طبیعی؛ مثل موقعیت جغرافیایی، نوع آب و هوا، تاهمواری‌ها، رودها، پوشش گیاهی و زندگی جانوری و ...
۲- ویژگی‌های انسانی؛ مثل تعداد جمعیت، فعالیت‌های اقتصادی، سواد، زبان، آثار تاریخی و ...
۳- دانش جغرافیایی ما کمک می‌کند که ویژگی‌های طبیعی و انسانی مکان‌های مختلف را بشناسیم و رابطه بین این ویژگی‌ها را بفهمیم.
۴- پرسش‌های جغرافیایی با کلماتی مانند کجا؟ چرا؟ چگونه؟ چه موقع؟ و چه کسانی؟ آغاز می‌شود.

۱- من را بخوانید ...
تفاوت جمعیت شهر مهدیه ۱۲۶۰۰۰ نفر است، در صورتی که جمعیت روستای خداداد ۴۰۰۰ نفر است. در شهر مهدیه فعالیت‌های کشاورزی محدود است، اما در روستای خداداد به علت آب فراوان، کشاورزی رونق زیادی دارد. شهر مهدیه یک شهر صنعتی است، اما در روستای خداداد بیشتر به فعالیت‌های کشاورزی می‌پردازند.
شاید هر دو دارای جمعیت باسواد هستند. هر دو دارای دیدنی‌های جذاب جهت گردشگری هستند.

فعالیت
۲- به چند گروه ... پاسخ پیشنهادی: پرسش‌هایی از قبیل: روستای احمدآباد کلیج در کجا قرار دارد؟ چرا مردم این روستا کشاورزی می‌کنند؟ و جمعیت این روستا چقدر است؟ مهم‌ترین محصول آن چیست؟ و ...

۳- آباروی دیوار ...؟ پاسخ پیشنهادی: بله، نقشه ایران.
۴- اکنون کتاب را ... هر کدام از این نقشه‌ها درباره موضوعی، مطالب زیادی را به ما می‌آموزند؛ مثلاً نقشه گردشگری، نقاط تفریحی و زیبای ایران را نشان می‌دهد. نقشه ناهمواری‌ها، کوه‌ها و قله‌های کشور را نشان می‌دهد، نقشه تقسیمات کشوری، استان‌ها، مرزها و شهرها و نقشه راه‌ها، راه‌های ارتباطی بین شهرها را نشان می‌دهد.

فعالیت
۵- اگر بخواهید از ...؟ ۸۰۰ متر
۶- اگر بخواهید از ...؟ ۱۲۰۰ متر - یک کیلومتر و ۲۰۰ متر

فعالیت
۷- عکس‌های ۱ و ...؟ عکس «۱» بازار را نشان می‌دهد که مردم برای خرید به آنجا می‌روند. عکس «۲» یک ناحیه کوهستانی را نشان می‌دهد که در دامنه‌های آن دامپروری و کشاورزی انجام می‌شود.
۸- اگر تاکنون عکس ... پاسخ پیشنهادی: دانش آموز می‌تواند با دوربین خود، عکسی از آثار تاریخی منطقه خود یا پوشش گیاهی آن منطقه تهیه کند و به کلاس بیاورد. به‌طور مثال، می‌تواند عکسی از بازار تهران یا بازار شهرهای خودشان، از قله دماوند و ... ببرد و به کلاس بیاورد.

فعالیت
۹- به طور گروهی ...
پاسخ پیشنهادی: می‌توان کتاب منطقه خاورمیانه را پیدا نمود و بررسی کرد.
۱۰- اگر در مدرسه ... پاسخ پیشنهادی: می‌توانیم ویژگی‌های طبیعی و انسانی کناره دریای خزر را جست‌وجو کنیم و از آن اطلاعاتی به دست بیاوریم که جمعیت شهرهای کناره خزر چگونه است و درباره آب و هوا و فعالیت مردم این منطقه، اطلاعاتی به دست آورد و در کلاس مطرح کرد.

ارزشیابی مستمر

- ۱- تصویر افقی از سطح زمین است که به نسبت مورد نیاز کوچک شده است. (۵/۰ نمره)
الف) مقیاس ب) کره ج) عکس د) نقشه
۲- با استفاده از نقشه می‌توانید فاصله واقعی مکان‌ها را محاسبه کنید. (۵/۰) درست نادرست
۳- از عکس‌های ... برای تهیه نقشه‌های جغرافیایی استفاده می‌شود. (۵/۰)
۴- در زیر هر نقشه خطی مشاهده می‌کنید که به آن مقیاس ... می‌گویند. (۵/۰)
۵- نمونه کوچکی از کره زمین ... است که می‌توان شکل واقعی بخش‌های مختلف سیاره زمین را در آن مشاهده کرد. (۵/۰)
دانش جغرافیا چه کمکی به ما می‌کند؟ (۲)

پایگاه زمین در ایران

- ۱- کوه‌های آذربایجان در شمال غربی ایران
- ۱- نواحی مرتفع و بلند
 - ۱- رشته کوه‌های البرز در شمال ایران
 - ۱- در دامنه‌های شمالی که روبه دریا است، برف و باران فراوان است.
 - ۲- دامنه‌های جنوبی بدون رطوبت است و پوشش گیاهی کمتری دارد.
 - ۲- کوه‌های خراسان در شمال شرقی ایران
- ۲- نواحی پست و هموار
 - ۳- رشته کوه زاگرس در غرب ایران
 - ۱- جهت آن شمال غربی - جنوب شرقی است.
 - ۲- در دامنه‌های شمال غربی برف و باران فراوان تر از دامنه‌های جنوب شرقی است.
 - ۴- کوه‌های بلند و پراکنده مرکز و جنوب شرقی ایران
 - ۱- دشت‌ها و جلگه‌ها؛ به علت داشتن خاک مساعد و آب و هوای مناسب و حاصلخیز برای کشاورزی مناسب هستند.
 - ۲- کوهپایه‌ها؛ زمین‌هایی که از یک سو به کوه‌ها و از سوی دیگر به دشت‌ها می‌رسند. در آن‌ها علفزار است و به عنوان چراگاه استفاده می‌شوند.

○ پایتخت ○ سایر شهرها ● ارتفاع قله کوه‌ها — مرز ایران

- ۴- سیاره زمین قاره‌ها و اقیانوس‌های پهناور دارد.
 - ۱- ایران در جنوب غربی قاره آسیا قرار دارد.
- منابع تکمیلی: نقشه سیاسی و تقسیمات کشوری ایران

۴۸

سؤال متن
شهریار روستای محل زندگی شما جزء کدام شهرستان است؟ پاسخ پیشنهادی: برای مثال روستای احمد آباد کلیچ تابع شهرستان محمودآباد، یا روستای معصوم‌آباد تابع شهرستان فریدن اصفهان.

۴۸

- مرکز استان
- مرکز شهرستان
- شهر
- روستا
- مرکز استان
- مرکز شهرستان

- تقلبات
- ۱- کاربرد شماره (۳)
 - نقشه خوانی:
 - استان شما چند شهرستان دارد؟ با شماره مشخص کنید.
 - ۶ شهرستان
 - مرکز استان شما کدام شهر است؟ سمنان
 - بزرگ‌ترین شهرستان و کوچک‌ترین شهرستان استان شما کدام است؟ بزرگ‌ترین شاهرود، کوچک‌ترین مهدیشهر
 - شهر یا روستایی که شما در آن زندگی می‌کنید در کدام شهرستان این استان واقع شده است؟ شهرستان گرمسار

۲- نام جلگه‌ها و دشت‌هایی را که روی نقشه نوشته نشده، بنویسید. جلگه‌ها را با مداد سبزرنگ کنید.

۶- کار برگه شماره (۶) ...

- ۱- روی نقشه، نام قاره‌های جهان را بنویسید.
- ۲- نام اقیانوس‌های جهان را بنویسید.
- ۳- نام بزرگ‌ترین مدار (استوا) را بنویسید.
- ۴- نام نصف‌النهار مبدأ را بنویسید.
- ۵- محل کشور ایران را با مداد رنگی رنگ آمیزی و مشخص کنید.
- ۶- ایران در کدام قاره قرار دارد؟ آسیا
- ۷- ایران به کدام اقیانوس نزدیک‌تر است؟ هند
- ۸- ایران در کدام نیمکره قرار دارد؟ شمالی یا جنوبی؟ شمالی
- ۹- ایران در کدام نیمکره قرار دارد؟ شرقی یا غربی؟ شرقی
- ۱۰- نقشه را با سلیقه خود رنگ آمیزی کنید.

به کار بیندیم

یکی از فعالیت‌های ...

- ۱- به‌ظوری گروهی ... پاسخ پیشنهادی: به‌طور مثال، تهران پایتخت کشور ایران و در دامنه جنوبی رشته‌کوه البرز دارای آب و هوای کوهپایه‌ای است. پرجمعیت‌ترین شهر ایران دارای مراکز صنعتی و کارخانه‌های فراوان و همچنین محل به‌هم پیوستن و برخورد راه‌های زمینی و هوایی کشور است. به دلیل وجود وزارت‌خانه‌ها و ادارات دولتی و مراکز خدماتی مثل بیمارستان‌های مجهز در کشور مطرح است.
- ۲- مدلی از رشته کوه ...

به‌طور گروهی ... با وسایل لازم این مدل را درست کنید و به کلاس بیاورید.

- ۳- اگر به اینترنت ... پاسخ پیشنهادی: به‌طور مثال اگر در استان مازندران زندگی می‌کنید می‌توانید به شهرستان‌های لاس محمودآباد، فریدون‌کنار، ساری و ... اشاره کنید که شهرستان فریدون‌کنار در کنار دریای خزر واقع شده است و برنج این شهر در کشور معروف است.

ارزشیابی مستمر

- ۱- نظارت بر حمل و نقل عمومی (اتوبوس، تاکسی و مترو) بر عهده چه سازمانی است؟ (۵/۰ نمره)
 - الف) شهرداری
 - ب) استانداری
 - ج) راهنمایی و رانندگی
 - د) تاکسیرانی
- ۲- مساحت کشور ایران چقدر است؟ (۵/۰)
 - الف) ۱/۸۶۴/۱۹۵ (ب) ۱/۴۶۸/۱۹۵ (ج) ۱/۶۸۴/۱۹۵ (د) ۱/۶۴۸/۱۹۵
- ۳- در دامنه شمال غربی زاگرس برف و باران کمتری می بارد و هر چه به سمت جنوب درست نادرست

زاگرس می رویم برف و باران بیشتر می شود. (۵/۰)
- ۴- ایران در جنوب غربی آسیا قرار دارد. (۵/۰) نادرست درست
- ۵- در سال ۱۳۹۰ کشورمان میلیون نفر جمعیت داشته است. (۵/۰)
- ۶- برای اداره بهتر کشور آن را به بخش هایی تقسیم کرده اند که به آن می گویند. (۵/۰)
- ۷- استان به وسیله چه نهادی اداره می شود؟ (۵/۰)
- ۸- سازمانی است که برای اداره بهتر شهر به وجود آمده است. (۵/۰)
- ۹- چرا دامنه شمالی البرز پوشیده از جنگل است و دامنه جنوبی پوشش کمتری دارد؟ (۲)
- ۱۰- کوهپایه ها چه نوع زمینی هستند و از آن ها برای چه چیزی استفاده می شود؟ (۲)
- ۱۱- توضیح دهید که چرا دشت ها و جلگه ها برای کشاورزی مناسب هستند؟ (۲)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- گزینه الف)، (۵/۰) ۲- گزینه د)، (۵/۰) ۳- نادرست (۵/۰) ۴- درست (۵/۰) ۵- ۷۵ (۵/۰) ۶- استان (۵/۰)
- ۷- استانداری (۵/۰) ۸- شهرداری (۵/۰) ۹- در دامنه های شمالی رشته کوه البرز که رو به دریا قرار دارد (۵/۰) برف و باران فراوان می بارد. (۵/۰) این دامنه ها پوشیده از جنگل است. به عکس، دامنه های جنوبی البرز بدون رطوبت مانده (۵/۰) و فقط فصل زمستان برف و باران دریافت می کند. (۵/۰) ۱۰- کوهپایه ها یعنی زمین هایی که از یک سو به کوه ها (۵/۷۵) و از سوی دیگر به دشت ها مربوط می شوند. (۵/۷۵) از آن ها به عنوان چراگاه استفاده می شود. (۵/۰) ۱۱- چون خاک آن ها مساعد و آب و هوای مناسبی دارند (۱)، دارای جلگه های حاصلخیزی هستند که برای کشاورزی مناسب است. (۱)

از زیستگاه های ایران حفاظت کنیم

فصل ۱۰

- ۱- آشنایی با مفهوم زیستگاه و علت به وجود آمدن زیستگاه های مختلف
- ۲- شناخت نواحی چهارگانه آب و هوایی و ویژگی های آن ها
- ۳- آشنایی با چگونگی حفاظت از زیستگاه های ایران

تنوع آب و هوای ایران

مفاهیم:

- ۱- به منطقه بزرگی که در آن مجموعه ای از گیاهان و جانوران خاص زندگی می کنند، زیستگاه (زیست بوم) می گویند.
- ۲- یکی از مهم ترین عواملی که موجب گوناگونی یا تنوع زیستگاه ها در کشور ما شده است، تنوع آب و هوایی در کشور است.
- ۳- مهم ترین عناصر آب و هوا، دما و بارش است.

۱- ناحیه معتدل و مرطوب خزری	۱- در کنار دریای خزر بین کوه‌های البرز و دریای خزر واقع شده است.
۲- ناحیه معتدل و نیمه خشک کوهستانی	۲- تابستان‌های ملایم و زمستان‌های معتدل دارد.
۳- ناحیه گرم و خشک داخلی	۳- در تمام ماه‌های سال بارندگی دارد و مرطوب‌ترین ناحیه آب و هوایی ایران است.
۴- ناحیه گرم و شرجی سواحل جنوب	۴- بیشتر کشاورزی به صورت دیم (آب باران) است و فقط برنج نیاز به آبیاری دارد.
	۱- این ناحیه، کوهستان‌های مرتفع ایران و کوهپایه‌های اطراف آن‌ها را در بر می‌گیرد.
	۲- زمستان‌های سرد و تابستان‌های معتدل دارد.
	۱- شامل نواحی مرکزی ایران است.
	۲- تابستان‌های گرم و خشک دارد و اختلاف دمای شب و روز زیاد است.
	۱- در کناره‌های خلیج فارس و دریای عمان از جلگه خوزستان تا بندر چابهار کشیده شده است.
	۲- تابستان‌های بسیار گرم و زمستان‌های ملایم دارد.
	۳- به دلیل وجود دریا و تبخیر آب‌های آن نم هوا زیاد است و حالت شرجی به وجود می‌آید.

راه‌نما
 ■ معتدل و مرطوب خزری
 ■ معتدل و نیمه خشک کوهستانی
 ■ گرم و خشک
 ■ گرم و شرجی سواحل جنوب

منابع تکمیلی: نقشه آب و هوای ایران در این درس کمک بسیار زیادی خواهد کرد. به کتاب «آموزش جغرافیا» نوشته میترا بصیری مراجعه شود.

۵۶

سؤال متن

به این تصاویر توجه کنید. در هر ناحیه از کشور ما پوشش گیاهی و زندگی جانوری خاصی پدید آمده است. این نواحی را با هم مقایسه کنید. درباره آب و هوای هر ناحیه چه حدس می‌زنید؟ در هر ناحیه چه گیاهان و جانورانی یافت می‌شوند؟ چرا؟

- ۱- در ناحیه مرطوب خزری حیواناتی مانند پلنگ، شغال، خرس، لاک پشت، قورباغه یافت می‌شود و محل رویش جنگل‌های انبوه و پهن برگ است که تابستان‌ها و زمستان‌های معتدل دارد.
- ۲- در ناحیه نیمه خشک کوهستانی حیواناتی مانند قوچ یافت می‌شوند و این مناطق محل رویش علفزارها و جنگل‌های تنک هستند که زمستان‌های سرد و تابستان‌های معتدل دارند.
- ۳- در ناحیه خشک داخلی حیواناتی مانند شتر، عقرب و موش صحرایی یافت می‌شوند و محل رویش استپ است؛ اختلاف دمای شب و روز آن زیاد است و تابستان‌ها هوا بسیار گرم می‌شود.
- ۴- در ناحیه گرم و شرجی در سواحل جنوب حیواناتی مانند دلقین و گاندو (تمساح ایرانی) یافت می‌شوند. این ناحیه محل رویش جنگل‌های حرا است. تابستان‌های بسیار گرم و زمستان‌های ملایم دارد.

به دلیل نوع آب و هوا و شرایط زندگی خاص، حیوانات و جانوران گوناگونی در هر منطقه زندگی می‌کنند.

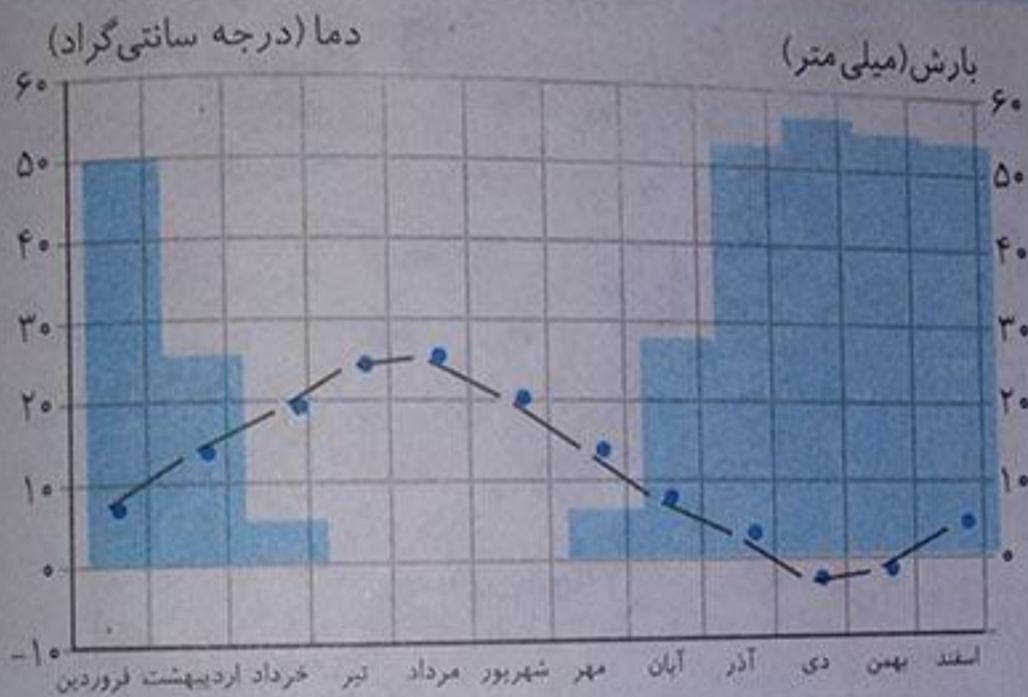
سؤال متن

راستی. چطور می فهمند که آب و هوای یک محل چگونه است؟ مهم ترین عناصر آب و هوا، دما و بارش است. با استفاده از این دو عامل می توان یک مکان در طی ماه و سال می توان پی برد که آب و هوای آنجا چگونه است.

فعالیت

۱- کاربرگه شماره (۷) ... به جدول میانگین

ماه ها	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن
بارش (میلی متر)	۵۰	۲۴	۵	۰	۰	۰	۷	۲۸	۵۲	۵۶	۵۴
دما (درجه سانتی گراد)	۸	۱۴	۲۰	۲۴	۲۵	۲۰	۱۴	۸	۴	-۱	۴

سؤال متن

۱ اکنون بگوئید آیا در نواحی آب و هوایی ۳ و ۴ زراعت دیم امکان پذیر است؟ چرا؟ خیر، چون باران کمتری می بارد و نواحی خشک است.

فعالیت

۲- ناحیه شمال و ... تبخیر آب دریای خزر و وزش بادهای باران آور شمال و شمال غربی و امتداد کوههای البرز که مانع دیواری بزرگ در جنوب ناحیه خزری قرار گرفته اند، موجب ریزش باران فراوان در این ناحیه هستند.

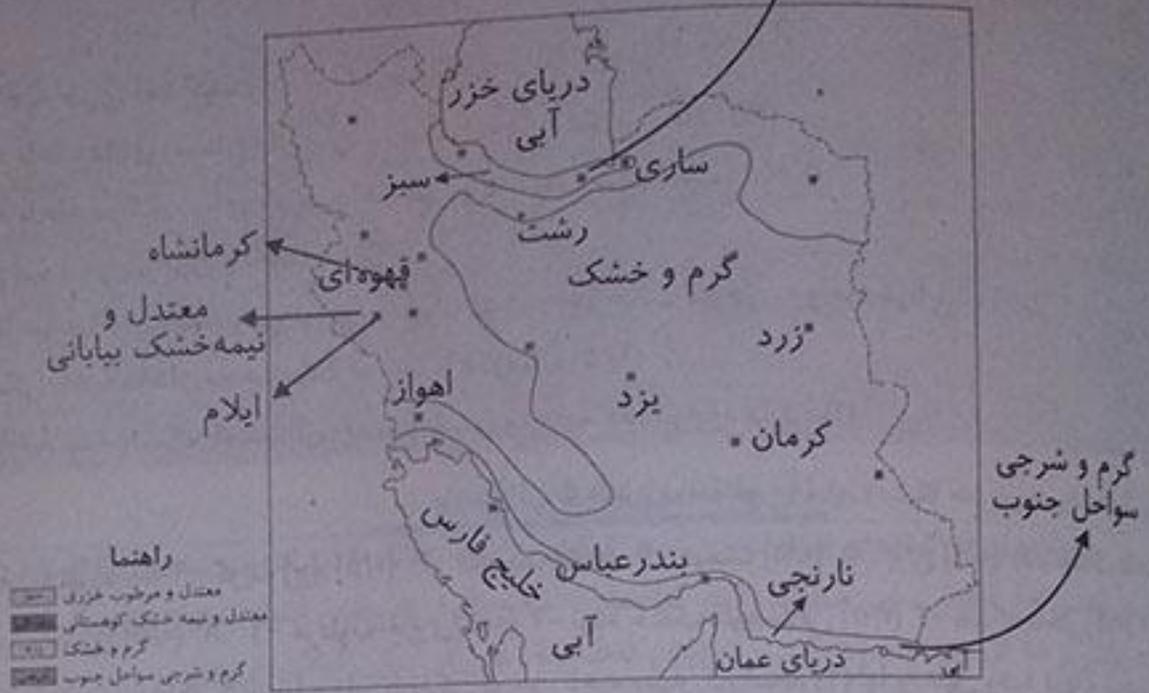
۳- به نقشه آب و هوای ...

شهرهای ساری، رشت در ناحیه خزری، شهرهای تبریز، همدان در ناحیه کوهستانی و شهرهای زاهدان، قم در ناحیه خنک داخلی و شهرهای بندرعباس و بوشهر در ناحیه گرم و مرطوب سواحل جنوب قرار دارند.

۴- کاربرگه شماره (۸) ...

- ۱- نقشه را طبقه ...
 - ۲- دریاها را با ...
 - ۳- از هر ناحیه ...
- معتدل و مرطوب خزری: رشت - ساری
گرم و خشک: کرمان - یزد

معتدل و نیمه خشک بیابانی: کرمانشاه - ایلام
گرم و شرجی سواحل جنوب: اهواز - بندرعباس
معتدل و مرطوب خزری

د- نوع آب و ...

ابتدا مطالب صفحات بعد را با دقت بخوانید. سپس جدول را کامل کنید.

نام	نام شهر یا منطقه	آب و هوا	ویژگی مسکن	شغل‌ها	غذای محلی	سوغات و محصولات مهم
حامد	شهر اردکان استان یزد	خشک و بسیار گرم در تابستان	ساختمان‌های گنبدی شکل	باغداری	آش انار	حلوا ارده، شیرینی‌های محلی، صنایع دستی، شمد
پایرام	روستای بنیس در دامنه کوه علمدار در آذربایجان شرقی	سرد و کوهستانی	دیوارهای ضخیم که در تابستان خنک و در زمستان گرم است.	دامداری	کوفته تبریزی	محصولات دامی، گوشت و لبنیات
منیر	اهرم بوشهر	گرم و شرجی	به علت گرما خانه‌ها در وسط حیاط ساخته می‌شود.	ماهیگیری و کشت خرما	رنگینک - قلیه ماهی	صنایع دستی (سبدهای زیبا، زنبیل و زیرانداز)
پایسن	سادات محله، شهرستان لنگرود استان گیلان	آب و هوای خزری	خانه‌های شیروانی به علت بارندگی زیاد	کشت برنج و چای (کشاورزی)	باقلا قاتق، میرزا قاسمی، ترشی تره	چای معطر، صنایع دستی (سبدهای زنبیل، زیرانداز)

ارزشیابی مستمر

۱- یکی از مهم‌ترین عواملی که موجب گوناگونی یا تنوع زیستگاه‌ها در کشور ما شده است چیست؟ (۵/۵ نمره)

الف) تنوع آب و هوا

ب) کوه‌ها

ج) دریاها

د) بادهای باران‌آور

الف) مرطوب‌ترین ناحیه آب و هوایی ایران کدام است؟ (۵/۵)

ب) ناحیه سرد کوهستانی

ج) ناحیه خشک و کوهستانی

د) مرطوب خزری

- ۳- در ناحیه خشک داخلی ایران اختلاف دمای شب و روز زیاد نیست و تابستان ها هوا زیاد گرم نمی شود. درست
- ۴- ناحیه نیمه خشک کوهستانی تقریباً ۹ ماه از سال باران دارد و در تابستان ها خشک است. (۵/۵) درست
- ۵- در ناحیه خزری فقط کشت به آبیاری نیاز دارد. (۵/۵)
- ۶- کدام ناحیه دارای زمستان های سرد و تابستان های خشک است؟ (۵/۵)
- ۷- کدام ناحیه در کنار دریای خزر بین کوه البرز و دریا واقع شده است؟ (۵/۵)
- ۸- انواع آب و هوا در ایران را نام ببرید. (۲)
- ۹- چرا ناحیه ساحلی جنوب جزء نواحی خشک است و چرا حالت شرجی به وجود می آید؟ (۲)
- ۱۰- خشکی ناحیه داخلی به چه علت است؟ با ذکر مثال (۱/۵)
- ۱۱- در ناحیه نیمه خشک کوهستانی چه نوع کشتی و به چه علت وجود دارد؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱ گزینه الف)، (۵/۵) ۲ گزینه ج)، (۵/۵) ۳ نادرست (۵/۵) ۴ درست (۵/۵) ۵ برنج (۵/۵) ۶ خشک داخلی (۵/۵) ۷ مرطوب خزری (۵/۵) ۸ ۱- مرطوب خزری (۵/۵) ۲- نیمه خشک کوهستانی (۵/۵) ۳- خشک داخلی (۵/۵) ۴- گرم شرجی سواحل جنوب (۵/۵) ۹- زیرا میزان بارندگی در این ناحیه بسیار کم است. (۱) اما به دلیل وجود دریا و تبخیر آب آن هم هوا زیاد است (۱) و حالت شرجی به وجود می آید. ۱۰- چون فقط در چند ماه از سال، (۵/۵) آن هم به مقدار کم باران می بارد. (۵/۵) مانند دشت لوت (۵/۵) ۱۱- کشت دیم (۵/۵)، به دلیل بارش کافی در طی سال (۵/۵) کشاورزان می توانند از آن دیم داشته باشند.

۱۲ حفاظت از زیستگاه های ایران

مفاهیم:

- ۱- تاکنون حدود ۹۰۰۰ گونه گیاهی در ایران شناسایی کرده اند و حشرات ایران را حدود ۶۰۰۰۰ گونه تخمین زده اند.
- ۲- زیستگاه ها به علت فعالیت نادرست انسان ها تخریب می شوند.
- ۱- بهره برداری نادرست از طبیعت (مثلاً کشیدن راه و خانه سازی که باعث از بین رفتن جنگل ها و جانوران می شود.)
- ۲- شکار بیش از حد و صید بی رویه
- ۳- تولید زباله ها که بسیاری از آن ها زیان آورند.
- ۴- افزایش فعالیت های کارخانه ای و حمل و نقل و تولید مواد سمی زیاد
- ۳- مهم ترین دلایل حفاظت از زیستگاه ها
- ۱- سپاسگزاری از نعمت های خداوند
- ۲- لذت بردن از زیبایی ها و تفکر در آفرینش
- ۳- حق حیات
- ۴- وابستگی موجودات زنده به یکدیگر
- ۵- فواید گیاهان و جانوران
- سهم ترین وظیفه سازمان حفاظت از محیط زیست مراقبت از زیستگاه های طبیعی کشور و جلوگیری از تخریب و آلودگی آن ها است یکی از مشاغل در این سازمان « محیط بان » است.
- ۱- مسئول اجرای قوانین و مقررات محیط زیست در یک منطقه هستند.
- ۲- از منطقه تحت نظارت خودشان، بازدید می کنند و رویدادها یا فعالیت هایی را که موجب تخریب محیط زیست می شوند، شناسایی می کنند.

- ۱- هرگز گلی ها را نچینیم. گل های وحشی را در مسیر راه ها و جاده ها لگدمال نکنیم.
 - ۲- اگر می توانیم در محل زندگی خودمان درخت و گل بکاریم.
 - ۳- ته مانده سفره را با حفظ نظافت در گوشه ای از بالکن و باغچه بریزیم تا به فرایند تغذیه پرندگان کمک کنیم.
 - ۴- اگر آلودگی مهمی در محل زندگی ما رخ داد با مسئولان سازمان حفاظت محیط زیست یا شهرداری منطقه تماس بگیریم و به آن ها اطلاع دهیم.
- ۲- سازمان حفاظت محیط زیست برخی از مناطق کشور را که در آنجا حفظ و تکثیر نسل جانوران و گیاهان اهمیت خاصی دارد به عنوان منطقه حفاظت شده اعلام می کند. برای مثال می توان به جنگل های حرا در خلیج فارس و دشت ارژن در فارس و آشتراکوه در لرستان اشاره کرد.
- ۱- در منطقه حفاظت شده، شکار و صید یا قطع درختان و از بین بردن گیاهان ممنوع است.
- منابع تکمیلی برای اطلاعات بیشتر در این زمینه به کتاب فرهنگ نامه حیات وحش ایران مراجعه نمایید.

سؤال متن

به تصویر گونه های زیر توجه کنید. درباره آن ها چه می دانید؟

- سوسن چلچراغ: یکی از گونه های تیره سوسن است. ارتفاع آن بین ۵۰ تا ۱۵۰ سانتی متر است. تنها گونه ایرانی جنس سوسن است که از لحاظ زیبایی همردیف اکثر گونه های شناخته شده این جنس است. معمولاً دارای ۴ تا ۱۰ گل است. البته بیشتر از ۱۵ گل هم دیده شده است. در ایران فقط در قسمتی در استان گیلان می روید.
- سمندر لرستانی: دوزیست و دارای بدنی به طول ۱۴ سانتی متر است و پوست آن در قسمت های پشتی قهوه ای رنگ با خال ها و بانوارهایی زرد یا نارنجی است. این گونه به عنوان یک گونه بومی منحصر در مرزهای جنوبی استان لرستان و در شمال استان خوزستان یافت می شود.
- لاله واژگون: عمرش بسیار کوتاه است. گل دهی آن از اوایل اردیبهشت آغاز و در فصول بارندگی پایان می یابد. لاله واژگون از گیاهان علفی پیازدار و چند ساله است که تاکنون ۱۵ گونه آن در ایران شناسایی شده است.

۶۲

فعالیت

- ۱- گفت و گو کنید: با ... مهم ترین عامل نابودی حیات وحش فعالیت های نادرست انسان ها بوده است: از جمله از بین بردن جنگل ها، شکار بیش از حد، تولید زباله ها و فعالیت های کارخانه ای.
- گفته های کمیاب که با خطر انقراض روبه رو هستند؛ چون با حفاظت از نسل آن ها خطر نابودی شان از بین می رود.

۶۴

سؤال متن

- دنی برخی گونه های یک آیا می توانید در این مورد مثالی بزنید؟ گیاهان سبز ← خرگوش ← روباه. اگر گیاه سبز نابود شود زنجیره غذایی هم نابود می شود.

۶۶

فعالیت

- ۱- کاریکاتور این درس ...؟ این است که ما محیط زیست خود را آلوده نکنیم تا حیوانات هم از محیطی سالم بهره مند شوند و همان طور که دوست نداریم محیط زیستمان توسط حیوانات آلوده شود، خودمان نیز باید در حفظ محیط زیست کوشا باشیم.
 - ۲- به چند گروه ...
- سوره انعام (آیه ۹۹): و هم اوست خدایی که از آسمان باران فرو بارد تا هر نبات بدان برویانیم و سبزه ها و دانه هایی که بر روی هم چیده شده پدید آوریم و از نخل خرما خوشه های پیوسته به هم برانگیزیم و باغ های انگور و زیتون و انار که برخی شبیه و برخی نامشابه به هم است خلق کنیم تا شما در آن باغ ها هنگامی که میوه آن پدید آید و برسد بنگرید که در آن آیات و نشانه های قدرت خدا برای اهل ایمان هویدا است.
- سوره یس (آیات ۳۵-۳۲): هیچ کس نیست جز آن که همه نزد ما حاضر می شوند و یک برهان آن است که زمین مرده را به باران رحمت زنده کرده و از آن دانه ای که قوت و روزی خلق شود می رویمانیم و در زمین باغ ها از نخل خرما و انگور قرار دادیم و در آن چشمه های آب جاری کردیم تا مردم از میوه آن باغ ها و از انواع غذاهایی که به دست خود عمل می آورند، تناول کنند آیا نباید شکر به جای آرند؟

سوره هود (آیه ۶۰)؛ و آن‌ها به لعن خدا هم در حیات دنیا و هم در قیامت گرفتار گردیدند. ای اهل ایمان آنگاه بانشاء کنید عادت به خدای خود کافر و از رحمت او دور شدند. ای مؤمنان بدانید که قوم عاد، (امت هود از رحمت خدا دورند).
سوره الرحمن (آیات ۱۲-۱۰)؛ و زمین را برای زندگانی خلق مقرر فرمود که در آن میوه‌های گوناگون و نخل خرما با پوست شکوفه‌ها است و حبوبات متنوع که دارای برگ و گل و ریاحین است.
پیام این آیه‌ها این است که باید شکرگزار نعمت‌های خداوند باشیم و انسان تنها موجود زنده روی زمین نیست. موجودات زنده نیز حق حیات دارند و انسان‌ها حق ندارند به دلیل زیاده‌روی در مصرف یا سودجویی، آن‌ها را نابود کنند.
فهرست سوره‌های قرآن را بررسی کنید و تعدادی از سوره‌هایی را که به نام یک گیاه یا جانور است، بیابید.
سوره‌های نمل، عنکبوت، نحل، بقره و ...

۴- فهرستی از اشیایی ... پاسخ پیشنهادی: مبل، پنجره، در، تختخواب و ...

سؤال متن

اکنون در کلاس گفت‌وگو کنید: کدام یک از این موارد را شما یا اعضای خانواده‌تان تا به حال انجام داده‌اید؟ کدام یک تصمیم می‌گیرید از این به بعد انجام دهید؟ چه موارد دیگری را برای حفاظت از زیستگاه‌ها پیشنهاد می‌کنید؟
پاسخ پیشنهادی: برای مثال در محل زندگی خودمان درخت و گل کاشتیم. اگر به منطقه جنگلی رفتیم حتی الامکان آتش روشن نکنیم و اگر روشن کردیم در هنگام ترک محل آن را کاملاً خاموش کنیم.
پیشنهاد: آموزش‌های لازم را به مردم در مورد حفاظت از محیط‌زیست بدهیم. با کسانی که موجب تخریب محیط‌زیست می‌شوند برخورد لازم انجام شود و ...

فعالیت

۵- کار برگه شماره (۱۰)

۱- درباره هر یک ...

الف) اگر فردی زباله‌ها را در آب رودخانه‌ای که از کنار روستا می‌گذرد، بریزد ...

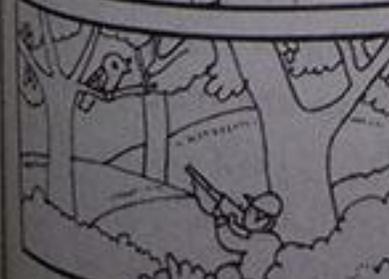
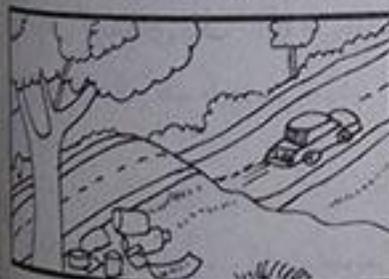
- باعث آلوده شدن آب می‌شود.

- باعث مرگ جانوران رودخانه می‌شود.

- کیسه‌های نایلونی در صورت وارد شدن به آب موجب خفگی لاک‌پشت‌ها و پرندگان دریایی می‌شوند.

ب) اگر گروهی در هنگام مسافرت در یک فضای سبز کنار جاده توقف کنند و آنجا ناهار بخورند، سپس پلاستیک غذاها و بطری نوشابه و زباله‌ها را در آنجا رها کنند و بروند ... پلاستیک‌ها بیش از صد سال در طبیعت می‌مانند و طول می‌کشد تا تجزیه شوند و برخی از زباله‌ها به علت داشتن مواد شیمیایی خطرناکند و خاک‌ها را آلوده می‌کنند.

ج) اگر گروهی از دانش‌آموزان به یک اردوی تفریحی در ناحیه جنگلی بروند، جای درست کنند و بخورند اما در هنگام ترک آنجا، آتش را با دقت خاموش نکنند آتش باعث سوزاندن جنگل و درختان می‌شود.
د) اگر پسری تفنگ بادی را به پارک کوچک نزدیک خانه‌شان ببرد و به پرندگان شلیک کند ... شلیک تفنگ در اطراف پارک خانه خطرناک است و ممکن است باعث آسیب رساندن به دیگران شود و همچنین باعث از بین رفتن پرندگان می‌شود.

... بله، برای اینکه باعث آسیب رساندن به محیط زیست می‌شوند و نسل‌های بعدی از این منابع بی‌بهره می‌مانند.
 در اصل پنجاهم...؟ حفاظت محیط‌زیست وظیفه همه انسان‌هاست و همه باید از محیط‌زیست محافظت کنند نه یک
 سازمان مشخص. جمله کارشناس محیط‌زیست که گفته بود: دانش‌آموزان عزیز، حفاظت از محیط‌زیست مخصوص این
 سازمان نیست، بلکه وظیفه همه ما است.
 به چند گروه... به عنوان مثال تصویری از یک کودک در حین جمع کردن دستمال کاغذی در خیابان

۷۵

به کار بستیم
 به یک مغازه... پاسخ پیشنهادی: گیاه پونه برای شست‌وشوی معده و سرفه خوب است.
 روز ۱۵ اسفند... پاسخ پیشنهادی: نهال را قبل از عید در اسفند ماه می‌کارند؛ این مکان می‌تواند حیاط مدرسه یا حیاط
 خانه باشد.
 این دانش‌آموزان با... پاسخ پیشنهادی: برای مثال گروه طرفداران سبز را تشکیل داده که به حفظ محیط زیست کمک می‌کنند.

۷۰

مطالبات اجتماعی

ارزشیابی مستمر

- ۱- مهم‌ترین عاملی که موجب شده است برخی از گونه‌ها برای همیشه از بین بروند یا در معرض خطر قرار بگیرند، چیست؟ (۵/۰ نمره)
- الف) شرایط آب و هوایی
 ب) نابودی جنگل
 ج) تولیدمثل نکردن گونه‌ها
 د) فعالیت‌های نادرست انسان
- ۲- چه کسانی مسئول اجرای قوانین و مقررات محیط زیست در یک منطقه هستند؟ (۵/۰)
- الف) محیط‌بانان
 ب) شکارچیان
 ج) کارشناسان محیط زیست
 د) نیروی انتظامی
- ۳- مهم‌ترین وظیفه سازمان حفاظت از محیط زیست چیست؟ (۲)
- ۴- زنجیره غذایی را شرح دهید. (۲)
- ۵- چرا در ایران تنوع زیادی در گونه‌های گیاهی و جانوری وجود دارد؟ (۱)
- ۶- چه عواملی باعث کاهش گونه‌های جانوری شده است؟ با ذکر مثال. (۲)
- ۷- به چه جاهایی منطقه حفاظت شده می‌گویند؟ با ذکر مثال. (۲)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- گزینه (د)، (۵/۰) ۲- گزینه (الف)، (۵/۰) ۳- مراقبت از زیستگاه‌های طبیعی کشور (۱) و جلوگیری از تخریب و آلودگی زیستگاه
 ۴- همه موجودات زنده برای ادامه زندگی به یکدیگر وابسته هستند. (۱) وقتی، ...
 ۵- شرایط جغرافیایی ایران موجب ... که در ایران تنوع ...
 ۶- شکار بیش از حد و صید بی‌رویه ... کاهش بعضی گونه‌های جانوری شده
 ۷- (۱) برای مثال: وقتی شکارچیان برای تفریح یا استفاده از پوست، شاخ و استخوان، حیواناتی مثل گوزن، آهو یا پرندگان
 شکار می‌کنند. (۱) ۷- برخی از مناطق کشور را که در آنجا حفظ و تکثیر نسل جانوران و گیاهان اهمیت خاصی دارد به
 مناطق منطقه حفاظت شده اعلام می‌کنند. (۱) جنگل‌های حرا در خلیج فارس (۵/۰) و دشت ارژن در فارس (۵/۰)

ضرورت نگاه

- ۱- فهم معنای رشد و تراکم جمعیت
- ۲- شناخت ویژگی‌های جمعیتی ایران و چگونگی پراکندگی جمعیت
- ۳- شناخت علت و چگونگی محافظت از آب و خاک به عنوان دو منبع حیاتی

۱۳ جمعیت ایران

مفاهیم

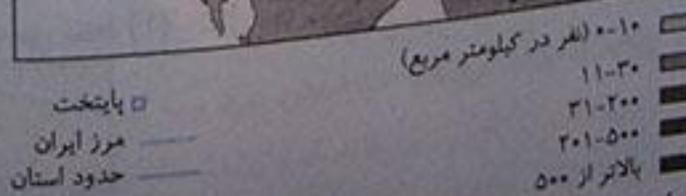
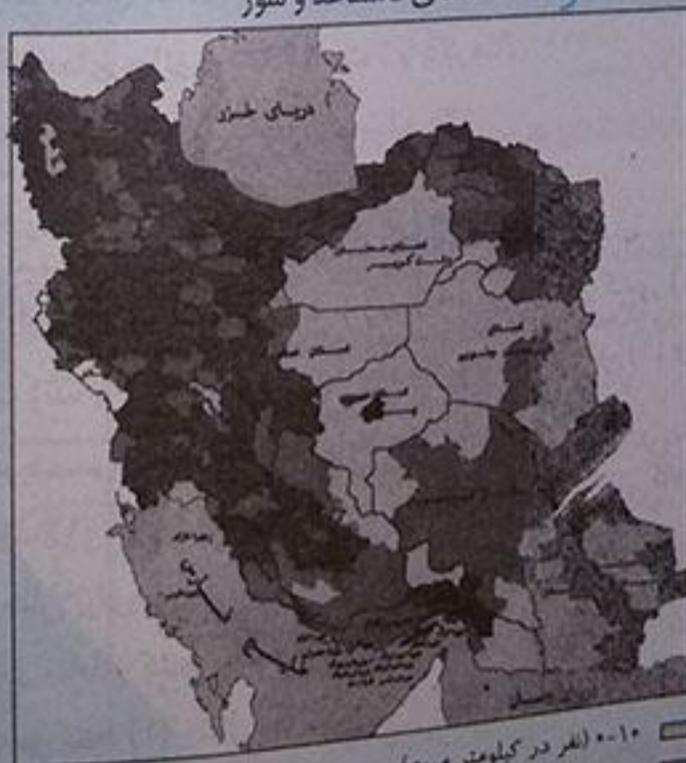
- ۱- جمعیت کشور ما در سال ۱۳۹۰ به ۷۵ میلیون نفر رسیده است.
 - ۲- اگر تعداد افرادی که متولد می‌شوند بیشتر از افرادی باشد که می‌میرند، جمعیت افزایش می‌یابد و اگر برعکس باشد رشد جمعیت کاهش می‌یابد.
 - ۳- رشد جمعیت در کشورهای سوئیس و دانمارک منفی است. یعنی تعداد زاد و ولدها کمتر از مرگ و میرها شده است.
 - ۴- در کشور ما مرکز آمار ایران مسئولیت سرشماری جمعیت را به عهده دارد.
 - ۵- هرگاه جمعیت یک منطقه را بر مساحت آن تقسیم کنیم، نسبت افرادی که در یک مکان زندگی می‌کنند به دست می‌آید که به آن تراکم جمعیت می‌گویند. تراکم جمعیت کشور ما در سال ۱۳۹۰ حدود ۴۶ نفر در کیلومتر مربع بوده است.
- ۱- پرجمعیت‌ترین و پرتراکم‌ترین ناحیه کشور ما منطقه شهری تهران است.
- ۲- دومین ناحیه پر تراکم در کشور ما جلگه‌های کناره دریای خزر است.
- ۳- بعضی از مناطق ایران به دلیل داشتن معادن و ذخایر، جمعیت زیادی را به خود جذب کرده‌اند.
- ۴- کوهپایه‌های البرز و زاگرس، دشت‌های حاصلخیز و هر کجا خاک حاصلخیز و بارندگی کم وجود داشته، جمعیت زیادی را به خود جذب کرده است.

۱- جمعیت

۲- نواحی پر جمعیت کشورمان

۱- بارندگی کم

- ۲- علیل کمی جمعیت در نواحی داخلی ایران
- ۱- آب و هوای گرم و خشک
 - ۲- خاک‌های نامساعد و شور

منابع تکمیلی: نقشه جمعیت کشورهای همسایه ایران و نقشه تراکم جمعیت ایران

۱. نقشه خوانی، با توجه ...

رتبه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
نام کشور	پاکستان	ایران	ترکیه	عراق	افغانستان	عربستان	امارات متحده عربی و ترکمنستان	کویت، ارمنستان
جمعیت (میلیون نفر)	۱۷۷	۷۵	۷۳	۳۱	۲۹	۱۶	۵	۳

۲. ایران در بین ...؟ رتبه دوم.

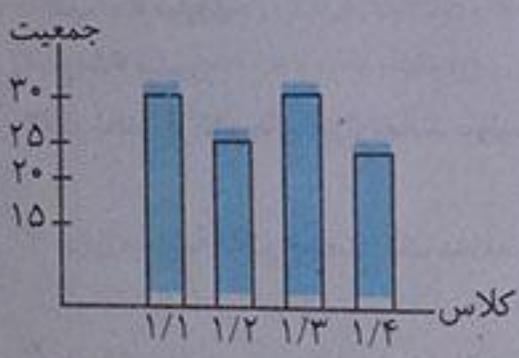
۷۳

گفتگو کنید:

الف- به نظر شما ... جمعیت جوان کاهش و تعداد سالمندان افزایش می یابد و جامعه از نیروی جوان که می تواند کار کند و با فعالیت های اقتصادی و آموختن علم به پیشرفت کشور کمک کند، محروم می شود.
 ب- در کشورهایی که ...؟ جمعیت جوان افزایش می یابد.
 پ- داشتن جمعیت جوان ...؟ نیروی جوان می تواند کار کند و با فعالیت های اقتصادی و آموختن علم به پیشرفت کشور کمک کند. همچنین در مواردی که کشور مورد هجوم کشورهای دیگر واقع می شود، این جوانان هستند که با تمام توان خود از خاک کشور محافظت می کنند.

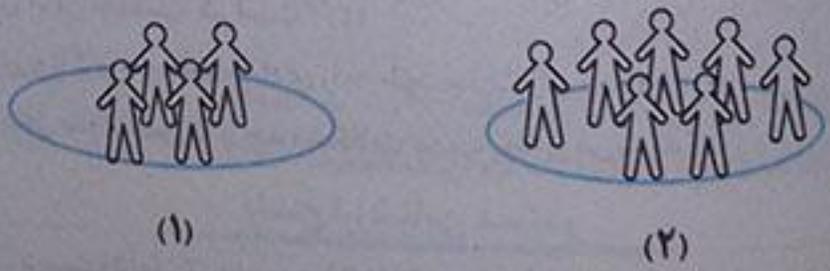
۷۴

۴. به طور گروهی، ... پاسخ پیشنهادی: برای مثال

۷۴

۵. تصویر زیر توجه کنید. تراکم جمعیت در کدام مکان بیشتر است؟ شکل ۲ بیشتر است.

۷۴

۶. با توجه به ...

$$\text{تراکم جمعیت} = \frac{2524227}{181785} = 13/95 \text{ بلوچستان}$$

$$\text{تراکم جمعیت} = \frac{2412512}{5125} = 471 \text{ سبز}$$

تراکم جمعیت در استان البرز بیشتر است.

استان	تراکم (نفر در کیلومتر مربع)	مساحت (کیلومتر مربع)	جمعیت (نفر)
سیستان و بلوچستان	۱۳/۹۵	۱۸۱۷۸۵	۲۵۳۴۳۲۷
البرز	۴۷۰	۵۱۲۵	۲۴۱۲۵۱۳

ایستگاه یادگیری

برای محاسبه تراکم جمعیت یک منطقه جمعیت آن منطقه را بر مساحت آن تقسیم می‌کنند.

$$\text{تراکم جمعیت} = \frac{\text{جمعیت}}{\text{مساحت}}$$

فعالیت

۷۶

۶- متن بالا را ...

نام ناحیه	کوهپایه‌های البرز و زاگرس	جلگه‌های کناره دریای خزر	کناره خلیج فارس و دریای عمان
عوامل مؤثر در پراکندگی جمعیت	بارندگی کافی و حاصلخیزی خاک	باران کافی و آب فراوان و هوای معتدل	داشتن معادن و منابع نفت

۷- با کمک معلم ...؟ پاسخ پیشنهادی: اگر در تهران باشید، جزء نواحی پر جمعیت هستید.

ارزشیابی مستمر

۱- طبق سرشماری سال ۱۳۹۰ کشور ما ایران چند نفر جمعیت دارد؟ (۵/۰ نمره)

- الف) ۷۰ میلیون
ب) ۶۵ میلیون
ج) ۶۸ میلیون
د) ۷۵ میلیون

۲- در بعضی از کشورهای جهان مانند سوئیس و دانمارک رشد جمعیت منفی شده است. (۵/۰)

نادرست درست

۳- برای محاسبه تراکم جمعیت یک منطقه، مساحت را بر جمعیت آن منطقه تقسیم می‌کنند. (۵/۰)

نادرست درست

۴- در کشور ما مسئولیت سرشماری جمعیت را به عهده دارد. (۵/۰)

تراکم جمعیت را تعریف کنید. (۲)

۶- چه عواملی روی پراکندگی جمعیت تأثیر می‌گذارد؟ (۲)

۷- چرا در نواحی داخلی ایران جمعیت کم است؟ (۲)

۸- چرا کوهپایه‌های البرز و زاگرس جمعیت زیادی را به خود جذب کرده‌اند؟ (۱)

۹- وقتی رشد جمعیت منفی شود کشورها با چه مشکلات مهمی روبه‌رو می‌شوند؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- گزینه (د)، (۵/۰) ۲ درست (۵/۰) ۳ نادرست (۵/۰) ۴ مرکز آمار ایران (۵/۰) ۵ در بعضی مکان‌ها جمعیت کم و در برخی جاها جمعیت بیشتری زندگی می‌کنند. (۱) به نسبت افرادی که در یک مکان زندگی می‌کنند تراکم جمعیت آن مکان می‌گویند. (۱) ۶ بارندگی (۵/۰)، آب و هوا (۵/۰)، خاک‌های حاصلخیز (۵/۰)، داشتن معادن و ذخایر (۵/۰) ۷ کمبود بارندگی (۵/۰)، آب و هوای گرم و خشک (۵/۰)، خاک‌های نامساعد (۵/۰) و شور (۵/۰) ۸ به دلیل خاک حاصلخیز (۵/۰) و باران کافی (۵/۰) ۹ با کم شدن زاد و ولد، جمعیت جوان کاهش و تعداد سالمندان افزایش می‌یابد (۵/۰) و جمعیت نیروی جوان که می‌تواند کار کند و با فعالیت‌های اقتصادی و آموزشی علم به پیشرفت کشور کمک کند، محروم می‌شود (۱)

- ۱- آب مورد نیاز انسان از آب‌های سطحی (رودها) یا آب‌های زیرزمینی (چاه، چشمه و قنات) تأمین می‌شود.
- ۲- اغلب رودهای دائمی و پرآب ایران از کوه‌های البرز و زاگرس سرچشمه می‌گیرند.
- ۳- رودهای پرآب ایران به علت جاری شدن از شیب‌های تند کوهستانی، قابل کشتیرانی نیستند. فقط بخشی از رود کارون قابل کشتیرانی است.

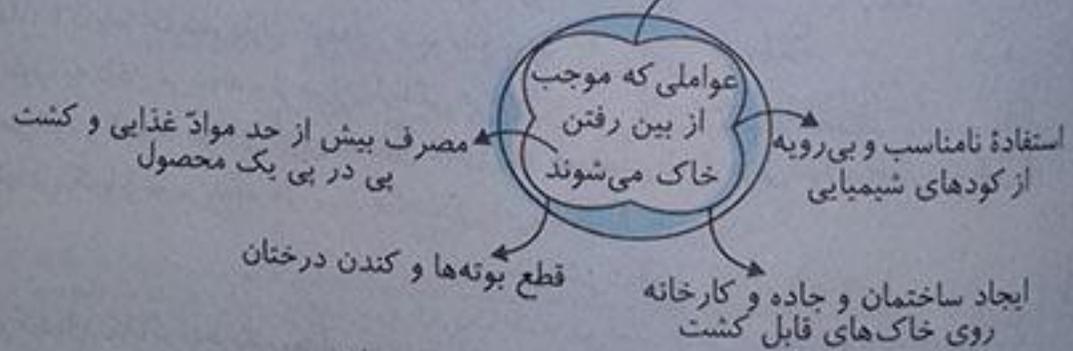
در کشور ما مصرف سرانه آب بیش از حد مجاز است.

- ۱- حوزه آبریز دریای خزر: رودهای پرآبی که از کوه‌های البرز سرچشمه می‌گیرند و به دریای خزر می‌ریزند.
- ۲- حوزه آبریز خلیج فارس و دریای عمان: رودهایی که از کوه‌های زاگرس یا کوه‌های پراکنده داخلی سرچشمه می‌گیرند و به خلیج فارس و دریای عمان می‌ریزند.
- ۳- حوزه آبریز داخلی: رودهایی که به دریاچه‌ها و باتلاق‌های داخلی یا زمین‌های اطراف خود نفوذ می‌کنند و معمولاً موقت یا فصلی هستند.
- ۴- میزان مجاز مصرف آب برای یک فرد در شبانه‌روز ۱۵۰ لیتر تعیین شده است، اما در ایران متوسط مصرف در شبانه‌روز ۲۵۰ تا ۳۰۰ لیتر است.

- ۱- هدر ندادن آب هنگام حمام کردن یا مسواک زدن
- ۲- بازدید و تعمیر شیرهای آب
- ۳- عدم آلودگی آب‌ها به وسیله زباله‌ها و یا مواد شوینده

- ۱- خاک یک منبع مهم تأمین غذا است.
- ۲- لایه نازکی از پوسته زمین است که از خرد شدن سنگ پدید آمده است و با توجه به عواملی مانند سنگ‌ها، آب، دمای هوا و موجودات زنده یک منطقه تشکیل می‌شود.
- ۳- برای تشکیل یک سانتی‌متر خاک زراعی، صدها سال زمان لازم است.
- ۱- حاصلخیز: در جلگه‌ها، اطراف رودها و برخی کوهپایه‌ها وجود دارند. مواد آلی و معدنی مناسب دارند.
- ۲- نامساعد: در نواحی و مناطق داخلی، مرکزی یا جنوبی وجود دارند. نمک یا آهک دارند. (به علت خشکی هوا و کمبود بارندگی، هوموس خاک بسیار کم است.)

دفن زباله‌ها در خاک

۱- در کشورها سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری حفاظت از خاک را به عهده دارد.

منابع تکمیلی نقشه رودهای ایران به این درس کمک فراوانی خواهد کرد.

۷۷

- فعالیت
- ۱- همفکری کنید و ... پاسخ پیشنهادی: برای مثال در منزل برای شستن ظرف‌ها، در شهر و روستا برای آبیاری درختان و گل‌ها و در مدرسه برای آشامیدن، در روستا برای زمین‌های کشاورزی و ... از آب استفاده می‌کنند.

۷۷

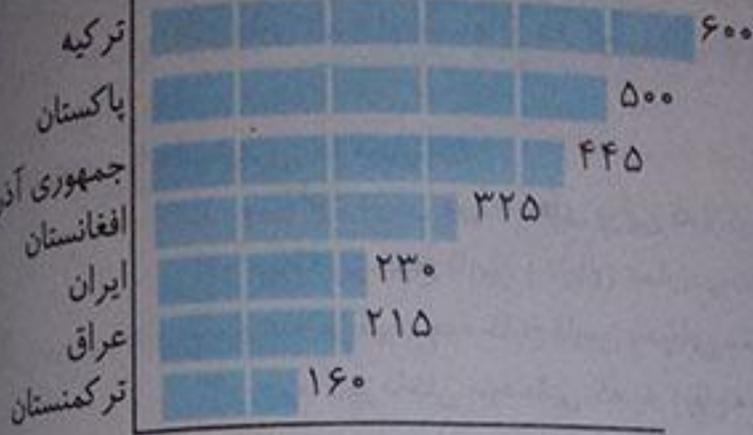
- فعالیت
- ۱- به شکل چرخه ... ۱- تبخیر آب دریاها بر اثر تابش نور خورشید ۲- تشکیل ابر از بخار آب بر اثر متراکم شدن ۳- ریزش باران از ابرها و فرود آمدن بر زمین ۴- جاری شدن باران بر روی زمین یا زیر زمین ۵- ریختن آبها به داخل دریاچه‌ها و برکه‌ها یا فرورفتن در زمین (آبهای زیرزمینی)

سؤال متن چرا کشور ما با کمبود آب مواجه است؟ چون میانگین بارش در کشور ما کم است و باران کم می بارد.

فعالیت

۳- میانگین بارش سالانه ...؟ ایران از نظر بارش بعد از ترکیه، پاکستان، جمهوری آذربایجان و افغانستان قرار دارد.

میلی متر

سؤال متن

به نقشه پراکندگی رودهای مهم ایران توجه کنید. رودها را نام ببرید و مسیر آن‌ها را نشان دهید. ارس - اترک - سفیدرود - کرخه - کارون و ...

فعالیت

۴- کار برگه شماره (۱۱)

روی نقشه

- نام رودهایی را که با شماره مشخص شده بنویسید.
- نام دریاچه‌ها را بنویسید.

- نام باتلاقی که زاینده رود به آن می ریزد چیست؟ گاوخونی
- دریاچه‌ها و دریاها و مسیر رودها را با مداد آبی رنگ کنید.
- کدام یک از رودها و دریاچه‌هایی که نام بردید خشک یا بسیار کم آب شده‌اند؟ پرس و جو کنید. سیمینه رود - زاینده رود
- ۵- اگر به شما ...؟ دریاها آب شور دارند. کوه‌های البرز مانع ورود بادهای مرطوب به داخل می شوند و از میزان بارندگی در داخل کشور کم می شود و قسمت مرکزی ایران به دلیل تابش زیاد خورشید زیاد گرم می شود و امکان تشکیل ابر و بارندگی در زمین این نواحی کم است.

سؤال متن

آیا تاکنون فکر کرده‌اید که اگر فقط یک روز آب نداشته باشیم و جریان آب قطع شود چه اتفاقاتی می افتد؟ در خانه طنز به شهر اتفاقات زیادی می افتد. به طور مثال برای رفع تشنگی، شست و شو و نظافت و ... دچار مشکل می شویم.

فعالیت

- ۶- با یکی از ... نتیجه اینکه میزان مصرف آب در طی زمان افزایش یافته است. مصاحبه من با خانم / آقای ... درباره مصرف آب در زمان گذشته.
- سؤال: آیا وقتی هم سن من بودید به راحتی به آب دسترسی داشتید؟ چگونه؟
- پاسخ: خیر، چون آب لوله کشی نبود و از آب چشمه و چاه استفاده می کردیم.
- سؤال: وقتی جوان بودید، مصرف آب در خانه شما چه فرقی با امروز داشت؟
- پاسخ: کمتر بود. چون زحمت زیادی برای تهیه آب می کشیدیم و کمتر مصرف می کردیم.

سؤال: آیا شما در خانه تان حمام و دوش داشتید؟

پاسخ: خیر، حمام‌های عمومی بود.

سؤال: آیا شما در خانه تان آب گرم داشتید؟ آب را چطور گرم می‌کردید؟

پاسخ: خیر، با استفاده از آتش

سؤال: لباس‌هایتان را چطور می‌شستید؟

پاسخ: در رودخانه‌ها با دست می‌شستیم.

سؤال: آیا در زمان شما، مردم از صرفه‌جویی در آب یا قطع آب یا کمبود آب حرف می‌زدند؟ چرا؟

پاسخ: خیر، چون جمعیت زیاد نبود و مصرف آب هم کمتر بود.

۱- همکاری کنید و ... از آب لوله‌کشی شهری برای شست و شوی حیاط و ماشین استفاده نکنیم. شیر آب را برای هر کاری

تا آخر باز نکنیم. از مقدار آب کمی استفاده کنیم و ...

به طور گروهی ...

برای آبیاری باغچه از آب لوله‌کشی استفاده نشود.

- از آب چاه و به‌صورت قطره‌ای استفاده شود.

آبیاری باغچه

- در حین مسواک زدن شیر آب بسته باشد.

- آب را در یک لیوان ریخته و دهان را بشوییم.

مسواک زدن

- در موقع شست‌وشو دوش حمام را باز نگذاریم.

- به مدت طولانی زیر دوش نایستیم.

حمام کردن

- در موقع شستن سبزی و میوه شیر آب را باز نگذاریم و آن‌ها را در یک

ظرف آب قرار داده تا گل آن شسته شود و بعد آن را بشوییم.

- بعضی میوه‌ها را می‌توانیم با یک دستمال مرطوب پاک کنیم (مثل موز).

شستن سبزی و میوه

برای شستن اتومبیل از آب لوله‌کشی استفاده نکنیم.

سطلی را آب کرده و ماشین را بشوییم.

شستن اتومبیل

- از لباسشویی‌هایی استفاده کنیم که مقدار شستن و آب کشیدن لباس

مشخص شده است.

- نگذاریم همه لباس‌ها جمع شود و یکباره آن‌ها را بشوییم؛ زیرا شستن

آن‌ها نیاز به آب بیشتری خواهد داشت.

استفاده از ماشین لباسشویی

- با استفاده از تی راه‌پله را تمیز کنیم تا نیاز به آب نداشته باشد.

- حیاط خانه را ابتدا جارو بکشیم و سپس با یک سطل آب یا

آب‌پاشی کنیم.

نظافت حیاط یا راه‌پله

همه ظرف‌ها را در یک جای بزرگ‌تر خیس کنیم تا در شست‌وشو از آب

کمتری استفاده شود.

شستن ظروف

۸- اگر ۱۰ دقیقه ... در هر دقیقه به طور متوسط ۲۰ لیتر آب مصرف می شود. هر لیتر معادل چهار لیوان آب است
 لیوان $200 \times 4 = 800$ لیتر $10 \times 20 = 200$

۹- اگر شعری درباره ... پاسخ پیشنهادی: شعر آب را گل نکنیم (سهراب سپهری) آب را گل نکنیم / در فرودست گل کفتری می خورد آب / یا که در بیشه دور / سیره ای پرمی شوید / یا که در آبادی / کوزه ای پرمی گردد / ...

فعالیت

۱۰- به این تصویر ... خاک یک منبع مهم تأمین غذا است. به طوری که ما انسان ها هم به طور مستقیم و هم غیر مستقیم از گیاهان و میوه درختانی که وابستگی به خاک دارند تغذیه می کنیم و همچنین حیوانات نیز چه گیاهخوار و چه گوشتخوار به طور مستقیم و غیر مستقیم به خاک نیاز دارند.

سؤال متن

آیا می توانید کاربردهای دیگر خاک را در زندگی انسان نام ببرید؟ برای کشاورزی و ساختن ظروف سفالی، مصالح ساختمانی جاده ها ...

فعالیت

۱۱- ده مورد از ...

مواد غذایی که خورده ام	منبع		وابستگی به خاک	
	گیاهی	حیوانی	دارد	ندارد
شیر		✓	✓ (به طور غیر مستقیم)	
چای	✓		✓	
نان	✓		✓	
گوشت		✓	✓ (به طور غیر مستقیم)	
سبزی خوردن	✓		✓	
سیب زمینی	✓		✓	
برنج	✓		✓	

به کار ببندیم

- ۱- با کمک معلم ... پاسخ پیشنهادی: کارشناس درباره اینکه چگونه آب مراغلی را طی می کند تا به منزل برسد و همچنین در خصوص شیوه درست مصرف آب توضیحاتی می دهد، مثلاً: برای شستن سبزی ها و میوه ها ابتدا آن ها را در ظرفی خیز کنید و سپس آب بکشید. از جریان آب به منظور آب شدن یخ گوشت یا دیگر مواد غذایی منجمد استفاده نکنید.
- ۲- به طور گروهی ... آب مایه حیات است. آن را بپهوده هدر ندهیم.
- ۳- فرض کنید شما ...

عوامل

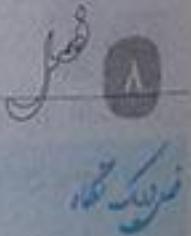
- مصرف بیش از حد مواد غذایی و کشت بی در پی به طور بی در پی یک محصول در زمین قطع بوته ها و کندن درختان
- ۴- اگر به اینترنت ... پاسخ پیشنهادی: به عنوان مثال استان مازندران در حال حاضر با جمعیتی بالغ بر سه میلیون نفر و مساحت حدود ۲۲۵ هزار و ۹۱ کیلومتر از ۱۷ شهرستان و ۳۱۱۳ روستا و آبادی تشکیل شده است.

- ۱- در کشور ما سازمان حفاظت از خاک را به عهده دارد. (۵/۰ نمره)
- ۲- یکی از منابع مهم تأمین آب شهرنشینان و روستاییان هستند. (۵/۰)
- ۳- اغلب رودهای دائمی و پرآب ایران از چه کوه‌هایی سرچشمه می‌گیرند؟ (۵/۰)
- ۴- چه عواملی موجب از بین رفتن خاک می‌شود؟ (۳ مورد) (۵/۱)
- ۵- آب مورد نیاز ما انسان‌ها چگونه تأمین می‌شود؟ (۱)
- ۶- حوزه آبریز ایران را نام ببرید. (۵/۱)
- ۷- چرا در مناطق جنوبی و داخلی ایران خاک برای کشاورزی مناسب نیست؟ (۲)
- ۸- در کدام قسمت‌های ایران خاک‌های حاصلخیزی وجود دارد که موادمعدنی و مواد آلی مناسب دارند؟ (۵/۱)
- ۹- میزان مجاز مصرف آب برای یک فرد در شبانه‌روز در کشور ما چند لیتر است و متوسط مصرف در شبانه‌روز چند لیتر است؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری (۵/۰) ۲- رودها (۵/۰) ۳- کوه‌های البرز و زاگرس (۵/۰) ۴- مصرف بیش از حد موادغذایی و کشت بی‌دری یک محصول در زمین (۵/۰) ۲- قطع بوته‌ها و کندن درختان (۵/۰) ۳- استفاده نامناسب و بی‌رویه از کوه‌های شمالی (۵/۰) ۵- از آب‌های سطحی رودها یا آب‌های زیرزمینی (چاه، چشمه و قنات) تأمین می‌شود. (۱) ۶- حوزه آبریز دریای خزر (۵/۰)، حوزه آبریز خلیج فارس و دریای عمان (۵/۰)، حوزه آبریز داخلی (۵/۰) ۷- به علت وجود نمک و لک در خاک، برای کشاورزی مناسب نیست (۱) به علت خشکی هوا و کمبود بارندگی، هوموس خاک بسیار کم است. (۱)
- ۸- در جنگل‌ها (۵/۰) و اطراف رودها (۵/۰) و برخی کوه پایه‌ها (۵/۰) خاک‌های حاصلخیزی وجود دارد. ۹- ۱۵۰ لیتر (۵/۰)، ۳۰۰ لیتر (۵/۰)

گردشگری در ایران

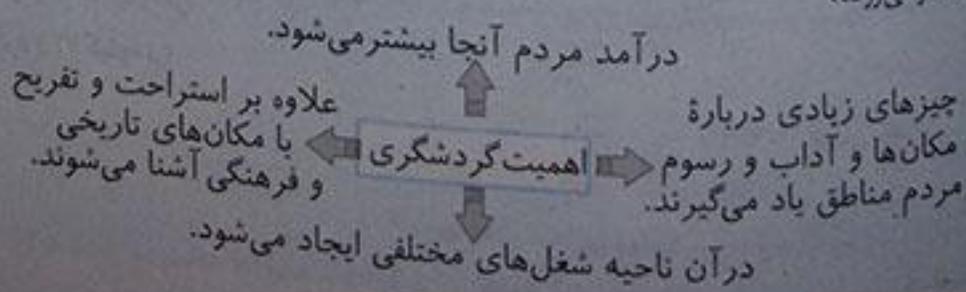

- ۱- آشنایی با مفهوم گردشگری، اهمیت و انواع آن
- ۲- آشنایی با جاذبه‌های طبیعی، فرهنگی و گردشگری کشور ایران

گردشگری چیست؟

گردشگری به کسانی می‌گویند که محل اقامت یا کار خود را به طور موقت ترک می‌کنند و برای استراحت، گردش، یا مطالعه مکان‌های طبیعی و طبیعی به سفر می‌روند.

۲- یکی از وسایل مهمی که برای گردشگری یا انجام هر نوع سفر می‌توان از آن استفاده کرد، نقشه است.

منابع تکمیلی: نقشه گردشگری ایران

فقالیت

۱- فرض کنید شما ... پاسخ پیشنهادی: به عنوان مثال سواحل دریای خزر به دلیل خوش آب و هوا بودن، داشتن مناظر بکر و طبیعی، جنگل‌ها و شالیزارهای سرسبز، جاذبه‌های طبیعی و گردشگری

فقالیت

۲- شما تاکنون کدام ... پاسخ پیشنهادی: طبیعت‌گردی، فرهنگی و تاریخی
 ۳- همفکری کنید و ... توسعه وسایل نقلیه موتوری، توسعه شهرنشینی، بهبود شرایط کار، بهبود درآمد مردم، توسعه ارتباطات افزایش سطح فرهنگ، آگاهی مردم، پیدایش مؤسسات و دفاتر جهانگردی و ...

سؤال متن

آیا می‌توانید شغل‌های دیگری را که در اثر فعالیت گردشگری به وجود می‌آید نام ببرید؟ تورهای گردشگری، فروش غذاهای محلی

فقالیت

۴- فرض کنید فصل ... در شهرها ساختن هتل‌ها و مسافرخانه‌ها و در روستاها اجاره دادن خانه‌ها برای اقامت مسافران فروختن صنایع دستی و محصولات کشاورزی و بومی منطقه و ایجاد نمایشگاه‌های صنایع دستی. پاسخ پیشنهادی: توسعه دارم راهنمای گردشگران باشم.

فقالیت

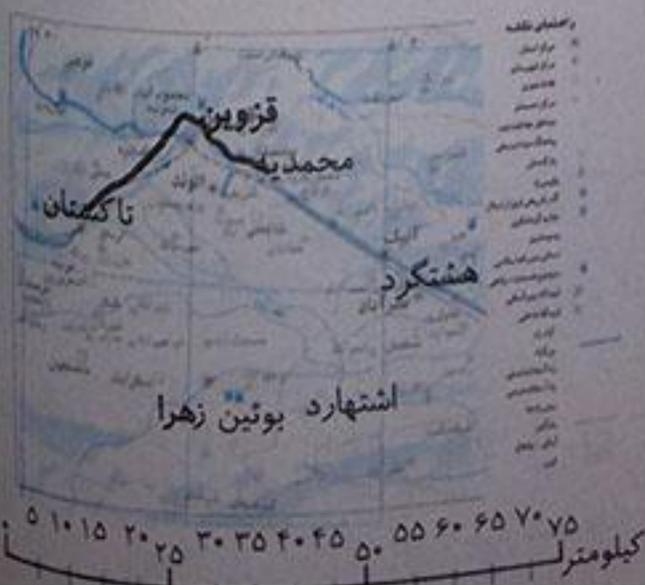
۵- فرض کنید شما ... مرکز خرید در جنوب حرم و غرب حرم، دفتر فروش بلیط هواپیما در شمال حرم، ایستگاه راه آهن در غرب حرم پارک در جنوب غرب حرم.

فقالیت

۶- کاربردگه شماره (۱۴) ...

۱- با استفاده از ...

- قزوین - تاکستان (۳۳ کیلومتر)
- محمدیه - قزوین (۱۸ کیلومتر)
- قزوین - بوئین زهرا (۵۵ کیلومتر)
- قزوین - هشتگرد (۷۳ کیلومتر)

ایستگاه یادگیری

در این بخش مقیاس خطی، ابتدا با خط کش فاصله مکان‌ها را روی نقشه اندازه بگیرید، سپس خط کش را با همان مقدار روی مقیاس خطی بگذارید.

با کمک معلم ... پاسخ پیشنهادی: برای مثال اصفهان ← عالی قابو، سی و سه پل، میدان امام و ...

ارزشیابی مستمر

- ۱- رفتن به طبیعت به منظور استراحت و تفریح از کدام موارد زیر است؟ (۵/۰ نمره)
- الف) مذهبی ب) اجتماعی ج) فرهنگی د) طبیعت‌گردی
- ۲- ایران مناظر طبیعی و آثار تاریخی فراوانی ندارد، پس گردشگر کمی دارد. (۵/۰) درست نادرست
- ۳- انواع گردشگری را نام ببرید. (۲)
- ۴- چه شغل‌هایی از طریق گردشگری به وجود می‌آید؟ (۲)
- ۵- گردشگری چه اهمیتی دارد؟ (۲)
- ۶- اهمیت نقشه را در گردشگری توضیح دهید. (۱)
- ۷- تعداد گردشگران در گذشته و امروز را با هم مقایسه کنید. (۲)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- گزینه (د) (۵/۰) ۲- نادرست (۵/۰) ۳- مذهبی، طبیعت‌گردی، سیاسی، بازرگانی، فرهنگی (هر کدام (۵/۰)) ۴- هتل‌داری، تاکسیران، فروشنده، دفاتر حمل و نقل، فروش صنایع دستی (هر کدام (۵/۰)) ۵- علاوه بر استراحت و تفریح، با پدیده‌های زیبای طبیعی و مکان‌های تاریخی و فرهنگی آشنا می‌شوند (۱) و چیزهای زیادی درباره مکان‌ها و آداب و رسوم مردم مناطق دیگر یاد می‌گیرند (۱) ۶- نقشه کمک می‌کند تا مکان‌های جدید را بهتر پیدا کنیم و سریع‌تر خود را به آنجا برسانیم. (۱) ۷- گذشته، تعداد کسانی که به مسافرت می‌رفتند بسیار کم بود (۵/۰) اما با گذشت زمان، تعداد گردشگران بیشتر شد (۵/۰). به طوری که امروزه میلیون‌ها نفر از مردم جهان در ایام مختلف سال از جایی به جای دیگر سفر می‌کنند. (۱)

جاذبه‌های گردشگری ایران

- ۱- مشهد مقدس ۲- مازندران ۳- اصفهان ۴- شیراز
- ۱- زیارتی ۲- تاریخی ۳- طبیعت‌گردی ۴- مذهبی
- ۱- امام رضا (ع) در سال ۱۴۸ در مدینه به دنیا آمد. در ۳۵ سالگی به امامت رسید. لقب‌هایشان عبارتند از: رضا، فاضل، صابر و زکی.
- ۲- مأمون ابتدا برای فریب مردم و ترس از شورش و اینکه نشان بدهد به خاندان پیامبر (ص) علاقه دارد، امام رضا را به خراسان آورد. ولی سرانجام دستور داد تا امام را مسموم کنند و به شهادت برسانند.
- ۲- مساجد باشکوهی از جمله مسجد امام و مسجد شیخ لطف‌الله در اصفهان و مسجد گوهرشاد در مشهد.
- ۲- تاریخی: ایران دارای تاریخ طولانی و آثار و بناهای تاریخی از جمله کاخ‌ها، مساجد، کاروانسراها و ... است.
- ۳- طبیعت‌گردی ۱- گردش و استراحت در مکان‌های طبیعی مثل کوه‌ها، غارها، چشمه‌های آب معدنی و ...
- ۲- سواحل شمالی کشور، سواحل خلیج فارس و دریای عمان و بندر چابهار از مناطق زیبای کشور است.
- ۲- در سخن‌های معطر امام رضا (ع) آرامگاه شخصیت‌های بزرگ علمی مذهبی کشور مانند شیخ بهایی و علامه جعفری وجود دارد.
- ۳- از مجموعه آستان مقدس رضوی می‌توان به چند کتابخانه، مهمانسرا، موزه قرآن، موزه سکه، موزه صدف و سلاح اشاره کرد.
- ۲- پارک‌های ملی برای جلوگیری از آسیب رساندن به طبیعت است و در پارک‌های ملی مانند مناطق حفاظت شده، بوته‌کشی، چرای دام‌ها و شکار و نظایر آن ممنوع است.

آیا می‌توانید این سه زیارتگاه را که مرقد سه امامزاده است نام ببرید؟
آرامگاه شاهچراغ در شیراز، آرامگاه حضرت عبدالعظیم حسنی در شهر ری، امامزاده هاشم در جاده هراز.

- ۱- اگر به اینترنت ... بعضی از بخش‌های مختلف حرم رضوی عبارتند از: صحن‌ها مانند انقلاب، قدس، امام خمینی و ...
رواق‌ها مانند دارالحفاظ، نقاره‌خانه، موزه‌ها و ... در سایت آستان قدس رضوی این امکان وجود دارد که به صورت آنلاین حرم را زیارت کرد.
- ۲- به طور گروهی ... پاسخ پیشنهادی: علامه محمدتقی جعفری در سال ۱۳۵۴ خورشیدی در شهر تبریز متولد شد و از تحصیلات عالی علوم اسلامی در شهر تبریز، تهران، قم و نجف اشرف در محضر شیخ محمدرضا تنکابنی، شیخ اکبر شیرازی و ... کسب فیض نمود. وی از جمله مفسران نهج البلاغه، فیلسوفان مسلمان و مولوی‌شناسان معاصر ایران است. سال ۱۳۷۷ درگذشت. تاکنون بیش از هشتاد اثر از او به چاپ رسیده است.

- ۳- اگر با خانواده‌تان ...؟ پاسخ پیشنهادی: می‌توان از موزه قرآن، موزه سکه و موزه سلاح دیدن کرد.
- ۴- کار برگه شماره (۱۵) ...

- به نقشه توجه کنید و به سؤال‌های زیر پاسخ دهید:
- چند آژانس هواپیمایی نزدیک به حرم پیدا کنید و دور آن‌ها را خط بکشید.
- آیا حرم به فرودگاه نزدیک‌تر است یا ایستگاه راه‌آهن؟ راه‌آهن
- خیابان‌های اصلی در چهار جهت حرم مطهر را پیدا کنید و نام آن‌ها را بنویسید.
- شمال خیابان طبرسی - جنوب خیابان امام رضا (ع)
- شرق خیابان نواب - غرب خیابان شیرازی
- پارک کوه سنگی در کدام سمت حرم مطهر قرار گرفته است؟ جنوب غربی

- راهنما
- بیمارستان
 - کلینیک
 - دارو-انه
 - پست-خانه
 - پارکینگ
 - مرکز پلیس
 - مرکز پستی
 - مرکز مخابرات
 - آژانس هواپیمایی

۵- به تصاویر زیر ... خدام حرم: کار آن‌ها راهنمایی زوار و کمک به آن‌ها و نظافت حرم و برگزاری مراسم‌های خاص در حرم است

۶- به عکس مقابل ...
 چرا چنین منظره‌ای ...؟ به علت رعایت نکردن و ریختن آشغال‌ها، منظره‌ای زشت را در دل طبیعت به وجود آورده است.
 چه آسیب‌هایی ایجاد می‌شود؟ باعث آلودگی محیط زیست می‌شود.
 برای مقابله با ...؟ آشغال‌هایی که تجدیدپذیر نیستند در سطح خیابان‌ها و کنار جاده‌ها و در طبیعت نریزیم.

به کار بیندیم ... پاسخ پیشنهادی: به طور مثال در شمال کشور باشیم از صبح بعد از صبحانه تدارک ناهار را در طبیعت
 فرض کنید در ...
 در یکی از جنگل‌های اطراف شهرمان دیده و بعد از ظهر هم در دریا به شنا می‌پردازیم. روز بعد رفتن به بازار و دیدن وسایل
 سستی شهر و بعد از ظهر به تماشای غروب آفتاب در کنار دریا می‌رویم. روز سوم رفتن به یک مکان زیارتی و خوردن نهار
 در اطراف مکان زیارتی و بعد از ظهر رفتن به بازار و خرید سوغاتی و ...

جاذبه‌های گردشگری ایران

مسجد	مدرسه	زیارتگاه	آرامگاه	غار	باغ	قلعه	کاخ
وکیل شیراز	دارالفنون	اردهال کاشان	عطار نیشابوری	علی صدر همدان	فین کاشان	فلک الفلاک	گلستان تهران
گورنهاد مشهد	فیضیه قم	عبدالعظیم ری	بوعلی سینا همدان	کتله خور زنجان	سازده کرمان	رودخان رشت	شمس کرج
حکمران قم	مطهری تهران	امام خمینی تهران	سعدی و حافظ شیراز	ارم شیراز	الموت قزوین	سعدآباد تهران	
شیخ لطف‌اله اصفهان			مقبره الشعراى تبریز				

۲- فرض کنید در ...

راه حل	خسارت یا ضرر
در آن محیط طبیعی سطل زباله قرار دهیم و یک کیسه زباله به آن‌ها بدهیم و با تحویل این کیسه زباله، هدیه به آن‌ها بدهیم. فرهنگ‌سازی و ساختن بورسورهایی در این زمینه	۱- ممکن است زباله‌ها را در آب رود بریزند. ۲- قطع درختان و خسارت به درختان

۲- شما و خانواده‌تان ... در کیسه زباله‌ای که همراه خود برده‌ایم همه را جمع‌آوری کرده و در داخل سطل آشغال می‌اندازیم.

ارزشیابی مستمر

- ۱- حرم مطهر امام رضا (ع) و مجموعه آستان قدس رضوی علاوه بر اهمیت زیارتی، از نظر درست نادرست معماری و تاریخی نیز اهمیت فراوانی دارد. (۵/۰ نمره)
- ۲- یکی از بنادر مهم و مراکز گردشگری در سواحل دریای عمان بندر است. (۵/۰)
- ۳- سرانجام خلیفه عباسی وقتی دید که امام رضا (ع) از او اطاعت نمی‌کند، او را مسموم و به شهادت رساند. (۵/۰)
- ۴- پارک یکی از بزرگترین پارک‌های ملی ایران است. (۵/۰)
- ۵- چند نمونه از مساجد معروف ایران را که مورد توجه گردشگران است نام ببرید. (۱)
- ۶- چرا مأمون، امام رضا (ع) را به خراسان آورد و به ولیعهدی برگزید؟ (۱)
- ۷- طبیعت‌گردی را به عنوان یکی از انواع گردشگری شرح دهید. (۱)
- ۸- امروزه کشورها برای جلوگیری از آسیب رساندن به محیط زیست چه برنامه‌هایی دارند؟ (۱/۵)
- ۹- در پارک‌های ملی چه چیزهایی ممنوع است؟ (۱)
- ۱۰- در مورد امام رضا (ع) به سوالات زیر پاسخ دهید. (۱)
- الف) نام پدرشان چیست؟
ب) القاب ایشان چیست؟
- ۱۱- آثار و بناهای تاریخی ایران را نام ببرید. (۱/۵)

- ۱ درست (۵/۵) ۲ چابهار (۵/۵) ۳ مامون (۵/۵) ۴ ملی گلستان (۵/۵) ۵ شیخ لطف الله در اصفهان (۵/۵) مساجد گوهرشاد در مشهد (۵/۵) ۶ برای فریب مردم، ترس از شورش آن‌ها و برای اینکه نشان بدهد به خاندان پیامبر(ص) علاقه دارد. (۱) ۷ یکی از انواع گردشگری، گردش، استراحت، مطالعه و تحقیق در مکان‌های طبیعی چون کوه‌ها، غارها، چشمه‌های آب معدنی، بیابان‌ها، جنگل‌ها و پناهگاه‌های حیات وحش و روستاهای زیباست. (۱) ۸ سعی می‌کنند برنامه‌هایی برای گردش و استراحت در طبیعت بریزند که از آسیب‌رساندن به محیط زیست جلوگیری شود. (۱/۵) ۹ بوته‌کنی، چرای دام‌ها، شکست و قطع درختان ممنوع است (۱) ۱۰ الف) امام موسی کاظم (ع) (۵/۵)، ب) فاضل، صابر، زکی (دو مورد) (۵/۵) ۱۱ کاخ‌ها (۵/۵) مساجد (۵/۲۵)، کاروانسراها (۵/۲۵)، حمام‌ها (۵/۲۵)، آرامگاه‌های شاعران (۵/۲۵)، پل‌ها (۵/۲۵).

۹ فصل ۱ سرزمین ما، کاوش در گذشته‌های دور

نبرد نگاه

- ۱- پی بردن به اهمیت ایران به عنوان جایگاه تمدن‌های بزرگ
- ۲- آشنایی با مفهوم میراث فرهنگی
- ۳- آشنایی با تمدن‌های ایران باستان از جمله ایلام، شهر سوخته، جیرفت

۱۷ درس ۱ میراث فرهنگی و تاریخ

مفاهیم:

- ۱- میراث یعنی ارث و هر چیزی که از گذشتگان و نیاکان و پدران به ما رسیده باشد. بخشی از چیزهایی که از گذشتگان برای ما به جای مانده است، میراث فرهنگی است.
- ۲- میراث فرهنگی همه آثار ارزشمندی است که به فرهنگ یک ملت مربوط می‌شود و حاصل زندگی و تلاش مردمی است که در گذشته زندگی می‌کرده‌اند و از یک نسل به نسل دیگر رسیده است.
- ۳- انواع میراث فرهنگی:
 - ۱- مادی، مثل ظرف‌ها، سکه‌ها، کتیبه‌ها، فرش‌ها، کتاب‌های قدیمی و بناهای تاریخی، مساجد و امامزاده‌ها.
 - ۲- غیر مادی، مثل اعتقادات، زبان و آداب و رسوم گذشتگان.
- ۴- علم تاریخ عبارت است از: مطالعه زندگی انسان‌ها در گذشته. آشنایی با گذشته به ما کمک می‌کند تا زمان حال را بهتر بفهمیم و بتوانیم پند بگیریم و از تجربه‌های آن‌ها در زندگی امروز استفاده کنیم.
- ۵- موزه:
 - ۱- به کسانی که درباره زندگی انسان‌ها و رویدادهایی که در گذشته اتفاق افتاده، مطالعه و تحقیق می‌کنند.
 - ۲- موزه‌خان در کار خود از مطالعات باستان‌شناسی استفاده می‌کنند.
 - ۳- موزه‌خان از منابع مختلفی مثل کتاب‌ها و نوشته‌ها یا کتیبه‌ها، ابزارها، بناها، سکه‌ها، سلاح‌ها و سنگ نگاره‌ها استفاده می‌کنند.
- ۶- موزه‌ها:
 - ۱- در همه کشورها برای حفظ و نگهداری آثار تاریخی با ارزش و میراث فرهنگی، مکان‌هایی به نام موزه وجود دارد.
 - ۲- موزه‌ها همچنین مکان‌های مناسبی برای افرادی هستند که در رشته‌های مختلف تاریخ، هنر، معماری، باستان‌شناسی و غیره مطالعه و تحقیق می‌کنند.
 - ۳- نمایش آثار تاریخی در موزه‌ها به همه مردم باعث می‌شود که آن‌ها از چگونگی زندگی مردم گذشته آگاه شوند.

یکی از مهم‌ترین سازمان‌هایی که مسئولیت حفاظت و نگهداری از میراث فرهنگی را به عهده دارد سازمان میراث فرهنگی است. موزه‌ها نیز یکی از بخش‌های سازمان میراث فرهنگی هستند. از موزه ایران باستان دیدن کنید.

۱۰۲

۱- به تصاویر بالا ... آثار باستانی ایران. بله، زیرا آن‌ها از نیاکان ما به ارث رسیده‌اند و نشانه فرهنگ و تمدن ایران و جزء میراث فرهنگی ما هستند.

۱۰۴

باستان‌شناسان با حوصله و بدون عجله، آثار ... به هر شیئی که برخورد می‌کنند، معمولاً همان موقع از آن عکس و فیلم تهیه می‌کنند. چرا؟ زیرا آنچه یک باستان‌شناس در حین حفاری می‌بیند و می‌آزماید، تکرارپذیر نیست. به همین جهت لازم است کوچک‌ترین آثار گردآوری و تمام جزئیات با دقت ثبت و گاه عکس‌برداری شوند.

۱۰۵

۲- به چند گروه ...

ورود آریایی‌ها به ایران	حمله اسکندر به ایران	سقوط سلسله ساسانیان
در چه زمانی اتفاق افتاده است؟	در چه زمانی اتفاق افتاده است؟	رهبر سلسله چه کسی بود؟
چرا مهاجرت کردند؟	در کجا اتفاق افتاده است؟	در چه زمانی اتفاق افتاد؟
از کجا مهاجرت کردند؟	رهبر آن‌ها چه کسی بود؟	علت سقوط چه بود؟
چه زبان و خطی داشتند؟	علت حمله آن‌ها به ایران چه بود؟	چه زبانی داشتند؟
به چند گروه تقسیم شدند؟	کدام شهر را به آتش کشید؟	دین آن‌ها چه بود؟

۱۰۶

- ۴- شما هم در ... پاسخ پیشنهادی: می‌توان به ظرف‌های قدیمی، کتاب‌های قدیمی و ... اشاره کرد که ممکن است بعضی‌ها داشته باشند. چون بسیار با ارزشند.
- ۵- به طور گروهی ... کتابخانه ملی در تهران، موزه ملی ایران در تهران.
- ۶- در صورتی که ... پاسخ پیشنهادی: هر دانش‌آموز می‌تواند به سایت ایران باستان برود و اطلاعاتی از موزه ایران باستان پیدا کند. این موزه با قدمتی حدود ۶۰ سال، در تهران قرار دارد. نه تنها بزرگ‌ترین موزه باستان‌شناسی و تاریخ ایران است، بلکه از نظر حجم، تنوع و کیفیت آثار جزء یکی از چند موزه بزرگ جهان نیز به حساب می‌آید.

ارزشیابی مستمر

- ۱- به کسانی که درباره زندگی انسان‌ها و رویدادهایی که در گذشته اتفاق افتاده، مطالعه می‌کنند چه می‌گویند؟ (۵/۰ نمره)
- الف) صنعت‌گر
ب) جهانگرد
ج) جغرافی‌دان
د) مورخ

- ۲- چرا موزخان به هر شیئی که برخورد می‌کنند همان موقع از آن عکس و فیلم تهیه می‌کنند؟ (۵/۰)
- الف) چون تکرارپذیر نیست.
 ب) ممکن است از بین برود.
 ج) ممکن است دچار نقص شود.
 د) همه گزینه‌ها درست است.
- ۳- موزخان با دست یافتن به شواهد و مدارک جدید، تغییراتی در نظر خود نمی‌دهند. (۵/۰) درست
- ۴- حفاظت از میراث فرهنگی تنها وظیفه سازمان میراث فرهنگی است. (۵/۰) درست
- ۵- موزخان در کار خود از نتایج مطالعات نیز استفاده می‌کنند. (۵/۰)
- ۶- در کشور ما یکی از مهم‌ترین سازمان‌هایی که مسئولیت حفاظت و نگهداری از میراث فرهنگی را به عهده دارد چه نام دارد؟ (۵/۰)
- ۷- موزخان در مطالعات خود از چه منابعی استفاده می‌کنند؟ (۱)
- ۸- میراث فرهنگی چیست؟ (۱)
- ۹- میراث فرهنگی شامل چه چیزهایی است؟ (۱)
- ۱۰- چرا ایران دارای میراث فرهنگی بسیار زیاد و با ارزش است؟ (۱)
- ۱۱- هدف از مطالعه علم تاریخ چیست؟ (۱)
- ۱۲- چرا باید از میراث فرهنگی محافظت کنیم؟ (۲)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- گزینه (د)، (۵/۰) ۲- گزینه (د)، (۵/۰) ۳- نادرست (۵/۰) ۴- نادرست (۵/۰) ۵- باستان‌شناسی (۵/۰) ۶- سازمان میراث فرهنگی (۵/۰) ۷- کتاب‌ها و نوشته‌ها یا کتیبه‌ها، ابزارها و وسایل زندگی، بناها، سکه‌ها، سلاح‌ها، سنگ‌نگارها (۴ مورد هر مورد (۲۵/۰)) ۸- هر چیزی که از گذشتگان و نیاکان و پدران به ما رسیده باشد. بخشی از چیزهایی که از گذشتگان برای ما به جا مانده است. همه چیزهای ارزشمندی است که به فرهنگ یک ملت مربوط می‌شود. (۱) ۹- چیزهایی مادی مثل ظرف‌ها، سکه‌ها یا کتاب‌ها (۵/۰)، غیر مادی مثل اعتقادات، زبان و آداب و رسوم. (۵/۰) ۱۰- از آنجایی که ایران جایگاه تمدن‌های کهن و قدیمی‌ترین سکونتگاه‌های بشری است، دارای میراث فرهنگی بسیار زیاد و با ارزشی است. (۱) ۱۱- آشنایی با گذشته به ما کمک می‌کند تا زمان حال را بهتر بفهمیم و از رویدادهای گذشته پند بگیریم و از تجربه‌های آن‌ها در زندگی امروز استفاده کنیم. (۱) ۱۲- زیرا این آثار، حاصل زندگی و تلاش مردمی است که در گذشته زندگی می‌کرده‌اند پس همان‌طور که نسل‌های قبل این میراث را حفظ کردند و به دست ما سپردند، ما هم باید این میراث فرهنگی را حفظ کنیم و به آیندگان بسپاریم. (۲)

قدیمی‌ترین سکونتگاه‌های ایران

مناheim

- ۱- علم تاریخ، یعنی مطالعه دقیق زندگی انسان‌ها در گذشته
- ۲- تاریخ ایران را به دو دوره تقسیم می‌کنند. ۱- تاریخ قبل از اسلام که به آن دوره ایران باستان می‌گویند. ۲- تاریخ دوره اسلامی که با سقوط ساسانیان و ورود اسلام به ایران آغاز شد و تا کنون ادامه دارد.
- ۳- مراحل زندگی انسان از گذشته تا به حال
- ۱- هزاران سال پیش، انسان‌ها از وسایل بسیار ساده و ابتدایی استفاده می‌کردند و از طریق گردآوری خوراک و شکار حیوانات زندگی می‌کردند و برای محافظت خود درون غارها به سر می‌بردند.
- ۲- سپس انسان‌ها کشاورزی را یاد گرفتند و حیوانات را اهلی کردند و یک جانشین شدند و روستاها پدید آمدند.
- ۳- کم‌کم، داد و ستد و تجارت ابزار و وسایل رونق گرفت و برای رسیدگی به کارها و نوشتن و محاسبه داد و ستدهایشان خط را اختراع کردند.
- ۴- با گذشت زمان، جمعیت رو به افزایش رفت و شهرهای بزرگی پدید آمدند و بدین ترتیب نخستین تمدن‌های بشری به وجود آمدند که قوانینی داشتند و به وسیله حکومت اداره می‌شدند.

۱- شهر سوخته
 ۱- در نزدیکی شهر زابل و در استان سیستان و بلوچستان وجود داشت. (حدود پنج هزار سال پیش)
 ۲- چون این تمدن به طرز نامعلوم و عجیبی (در اثر آتش سوزی) از بین رفته است، این شهر را شهر سوخته نام گذاشته‌اند.

۲- تمدن ایلام
 ۱- معبد چهارنیل در نزدیکی شوش مهم‌ترین اثر به جا مانده از تمدن ایلام است.
 ۲- ایلامی‌ها حدود سه هزار سال در این منطقه زندگی می‌کردند.
 ۳- آنان خدایان متعددی را می‌پرستیدند. (مثل خدای خورشید و خدای آب و ...)

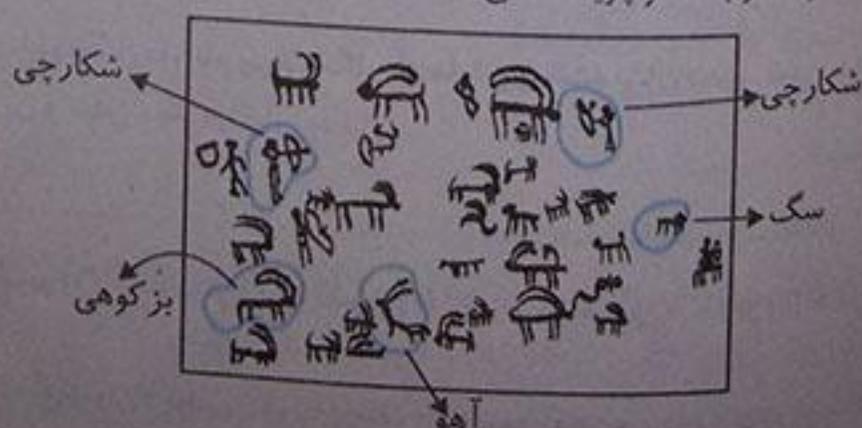
۳- تمدن جیرفت
 ۱- قانون‌های پادشاه را بر روی لوحه‌های گلی می‌نوشتند و با هنر سفال‌سازی آشنا بودند.
 ۲- یکی از کهن‌ترین تمدن‌های شرق در نزدیکی جیرفت کرمان در کنار هلیل رود است.
 ۳- وسایل و ظروف سنگی و مفرغی با نقش جانوران، زیگورات و کتیبه‌های آجری از جمله اکتشافات است.
 ۴- هنوز موفق به خواندن خط آن نشده‌اند و احتمالاً از قدیمی‌ترین خط‌های دنیاست. (مانند: سومر، بابل و مصر)

۴- میزبان با تمدن ایلام در ایران، در منطقه بین‌النهرین (سرزمین بین دو رود دجله و فرات) و کنار رود نیل تمدن‌های دیگری نیز شکل گرفتند.

۵- نبوت از پیامبران بزرگ الهی یعنی حضرت نوح (ع) و حضرت ابراهیم (ع) در بین‌النهرین و حضرت یوسف (ع) و حضرت موسی (ع) در مصر و حضرت عیسی (ع) در فلسطین به سر می‌بردند.
 منابع نگین به کتاب‌های تاریخی ایران باستان از جمله پایتخت ۸۰۰۰ ساله دولت ایلام نوشته قاسم حمزوی مراجعه کنند.

سؤال متن
 ۱۰۷
 راسی، چرا به این موزه، موزه ایران باستان می‌گویند؟ چون در این موزه مجسمه‌ها، ظروف و ابزار و وسایل از گذشته‌های بسیار دور ایران (یعنی قبل از اسلام) نگهداری می‌شود.

فقالبت
 ۱۰۸
 ۱- کاربرد شماره (۱۶) ...
 این سنگ نگاره در ...
 ۲- دور هر یک از موارد بالا را که می‌توانید در سنگ نگاره پیدا کنید خط بکشید.
 ۳- این سنگ نگاره چه مرحله‌ای از زندگی بشر را نشان می‌دهد؟
 مرحله غارنشینی. استفاده از شکار به عصر پارینه سنگی میانه باز می‌گردد.

۳- به نظر شما چرا انسان‌های آن دوره، چنین تصویرهایی را روی سنگ‌ها می‌کنند؟ گفت‌وگو کنید. به انسان‌های دیگر طرز زندگی خودشان را نشان بدهند. وجود حیوانات در زندگی‌شان بسیار نقش داشته و حتی می‌توان به مالکیت آن‌ها در آن سرزمین اشاره کرد.

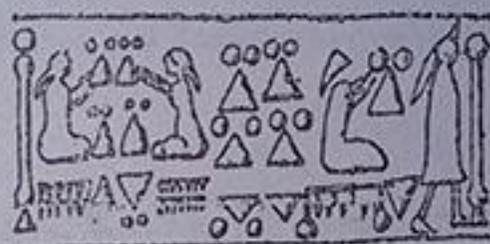
فقالیت

۲- به نقشه این ... رود کارون. با توجه به ... تمدن ایلام تمدنی است در کوه و دشت. آن‌ها در کوه‌ها دامداری می‌کردند و پس از مدتی برای استفاده از رودخانه به دشت سرازیر شدند و به کشاورزی پرداختند. در دشت، شهرهای بزرگی ساختند و در کوه قلعه‌های محکم به وجود آوردند تا در هنگام حمله دشمن از آن استفاده کنند.

۳- کاربرد شماره (۱۷) ...

ایلامی‌ها برای کارهای ...

- ۱- حدس بزنید هر کدام چه فعالیتی را نشان می‌دهد؟ تصویر (۱) پارچه‌بافی، تصویر (۲) کوزه‌گری، تصویر (۳) نانوايي
- ۲- تصاویر را به دلخواه رنگ کنید.

۴- نمودار «ویژگی‌های تمدن» ...

در معبد چغازنبیل میلیون‌ها خشت و هزاران آجر به کار رفته و روی برخی آجرها با خط ایلامی مطالبی نوشته شده است. آن‌ها دارای حکومت و پادشاه بودند و روی لوحه‌های گلی قانون‌هایی را که پادشاهان ایلامی وضع کرده بودند، می‌نوشتند. آشنا بودند و همه این‌ها نشانگر تمدنی بزرگ به نام تمدن ایلام بوده است.

سؤال متن

هم زمان با تمدن ایلام ... این تمدن‌ها را نام ببرید و مکان آن‌ها را روی نقشه نشان دهید. تمدن سومر در جنوب بین‌النهرین، تمدن بابل در بین‌النهرین و تمدن مصر در کنار رود نیل.

فقالیت

- ۵- به تصاویر این ... تصویر (۱): حضرت نوح (ع)، تصویر (۲) حضرت ابراهیم (ع)، تصویر (۳) حضرت موسی (ع).
- ۶- به فهرست قرآن ... الف) نام سوره‌هایی را ... ال عمران - یونس - هود - یوسف - ابراهیم - لقمان - محمد - نوح.

بعضی آیات ۱۴۳... داستان حضرت موسی (ع) با فرعون ظالم است، که حضرت موسی در کاخ فرعون بزرگ شد و سپس به پیامبری مبعوث گردید و در نهایت فرعون را سرنگون کرد.

۲- به چند گروه...؟

پاسخ پیشنهادی: می‌توان به داستان زندگی حضرت ابراهیم یا نوح اشاره کرد.

این پیامبران همواره در همه موارد از خداوند اطاعت کردند و مردم را به پرستش خدا و دست برداشتن از بت پرستی دعوت می‌کردند.

۱۱۴

به کار ببندیم

۱- با کمک و... پاسخ پیشنهادی: به طور مثال چشمه‌علی در شهر ری که باید بافت قدیمی آن احیا شود و از آن محافظت کنیم تا این آثار قدیمی از بین نرود.

۲- پرس‌وجو کنید. نزدیک‌ترین... پاسخ پیشنهادی: موزه آستانه قدس رضوی در مشهد مقدس، موزه قرآن که در آن می‌توان به قرآن‌های نفیس که با خط مبارک ائمه اطهار روی پوست آهو نوشته شده و اولین سنگ مرقد امام رضا (ع) و سکه‌ها و کتیبه‌های نفیس اشاره کرد.

۳- به همراه معلم... پاسخ پیشنهادی: می‌توان به موزه کتابخانه ملی در تهران اشاره کرد که در آن کتاب‌های گران‌بهای وجود دارد.

ارزشیابی مستمر

چه عاملی موجب شد که انسان‌ها یک‌جانشین شدند؟ (۲۵/۰ نمره)

الف) دامداری

ب) کشاورزی

ج) صنعت

د) خط

۲- انسان‌ها برای رسیدگی به کارها و محاسبه داد و ستدهایشان چه چیزی را اختراع کردند؟ (۲۵/۰)

الف) خط

ب) نوشتن

ج) چرخ

د) تقویم

۳- ابلاسی‌ها با هنر سفال‌سازی آشنا بودند. ظروف سفالی و مجسمه‌های مختلف درست کرده بودند. (۲۵/۰)

درست نادرست

۴- حضرت عیسی (ع) در زمان حکمرانی امپراتوری روم در فلسطین متولد شد. (۲۵/۰)

درست نادرست

۵- اولین روستاها در کجا پدید آمدند؟ (۵/۰)

۶- این تمدن در نزدیکی شهر زابل در استان سیستان و بلوچستان قرار داشت. (۲۵/۰)

۷- این تمدن در کنار رود کارون قرار داشت. (۲۵/۰)

۸- تاریخ ایران را به چند دوره زمانی تقسیم می‌کنند؟ نام ببرید؟ (۱)

۹- نخستین تمدن‌های بشری چگونه به وجود آمدند؟ (۱)

۱۰- ویژگی‌های تمدن را نام ببرید. (۴ مورد) (۱)

۱۱- علت نام‌گذاری شهر سوخته چیست؟ (۱)

۱۲- تمدن‌های قدیم چه چیزهایی را پرستش می‌کردند؟ (۱)

۱۳- تمدن جیرفت در کنار کدام رود به وجود آمد و چه چیزهایی از آن‌جا کشف شده است؟ (۱)

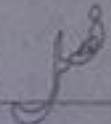
۱۴- دو تن از پیامبران الهی را که در بین‌النهرین و مصر به سر می‌بردند، نام ببرید. (۱)

۱۵- پیامبران الهی چه مأموریتی داشتند و از مردم چه می‌خواستند؟ (۱)

- ۱ گزینة (ب)، (۰/۲۵) ۲ گزینة (الف)، (۰/۲۵) ۳ درست (۰/۲۵) ۴ درست (۰/۲۵) ۵ کنار رودهای ... و چشمه‌ها
- ۶ شهر سوخته (۰/۲۵) ۷ ایلام (۰/۲۵) ۸ ۱- تاریخ قبل از اسلام، ایران باستان (۰/۵)، ۲- تاریخ دوره اسلامی که با شهر
- ساسانیان و ورود اسلام به ایران آغاز شد. (۰/۵) ۹ با گذشت زمان، جمعیت برخی سکونتگاه‌ها رو به افزایش گذاشت و شهر
- پدید آمدند که به وسیله حکومت اداره می‌شدند. (۰/۵) مردم این شهرها در هنر معماری و ساختن بناها، پیشرفت زیادی کردند
- بدین ترتیب نخستین تمدن‌های بشری به وجود آمدند. (۰/۵) ۱۰ ۱- داشتن حکومت ۲- داشتن خط ۳- داشتن قوای
- مقررات ۴- داشتن عقاید مذهبی (هر مور ۰/۲۵) ۱۱ باستان‌شناسان با مطالعه و کاوش دریافتند که این تمدن به طرز باطنی
- و عجیبی از بین رفته است (ظاهراً اثر آتش سوزی) (۰/۵) و به همین علت آن‌ها این منطقه را شهر سوخته به معنی نابود شده
- نامیدند. (۰/۵) ۱۲ خدایان متعددی مثل خدای خورشید و خدای آب و ... و همچنین مجسمه‌هایی از این خدایان ساخته و در
- معابد خود قرار می‌دادند و آن‌ها را می‌پرستیدند. (۱) ۱۳ هلیل رود (۰/۲۵)، وسایل و ظروف سنگی و مفرغی با نقش جانوران
- زیگورات و کتیبه‌های آجری از جمله این اکتشافات است. (۰/۲۵) ۱۴ حضرت ابراهیم (ع) و حضرت نوح (ع) در بین شهرهای
- حضرت یوسف (ع) و حضرت موسی (ع) در مصر به سر می‌بردند. (هر مورد ۰/۲۵) ۱۵ برای هدایت مردم برگزیده شدند.
- حاکمان ستمگر عصر خود مبارزه می‌کردند و از پادشاهان می‌خواستند دست از ستم بردارند و به آیات خداوند بیندیشند و عمل
- کنند (۰/۵) و از مردم می‌خواستند تا با دوری از گناهان، رفتار نیکو در پیش بگیرند و از ظالمان اطاعت نکنند. (۰/۵)

معلم (دوره اول متوسطه)

شکل‌گیری امپراتوری‌های بزرگ در ایران باستان

فردینک نگاه

- ۱- آشنایی با حکومت‌های قدرتمند ایران باستان، قلمرو و شیوه حکومت آن‌ها
- ۲- آشنایی با مقام‌های حکومتی و وظایف آن‌ها در ایران باستان
- ۳- آشنایی با ابزار و قنون نظامی ایرانیان باستان

آریایی‌ها و تشکیل حکومت‌های قدرتمند در ایران

- ۱- حدود چهار هزار سال پیش از مناطق شمال دریای خزر به سرزمین ایران مهاجرت کردند.
 - ۲- سه قوم بزرگ آریایی، (ماد در شمال غرب، پارس در جنوب و پارت در شمال شرق ساکن شدند.)
- مبدأ تاریخ ما مسلمانان هجرت پیامبر اکرم (ص) از مکه به مدینه است و به آن تاریخ هجری می‌گویند.
در تقویم میلادی تولد حضرت مسیح (ع) مبدأ تاریخ است و نشانه اختصاری آن حرف «م» است.

- اسکتندر
- 1- هخامنشیان را شکست داد.
 - 2- علاوه بر ایران، مصر و قسمت‌هایی از هندوستان را فتح کرد.
 - 3- پس از مرگ اسکندر، ایران به دست سردارش سلوکوس افتاد.

منابع تکمیلی: به کتاب ایران باستان نوشته عبدالحسین زرین کوب مراجعه شود.

۱۱۶

سؤال متن

به نقشه توجه کنید. سه قوم بزرگ ... هر کدام از این سه قوم بزرگ در کدام بخش ایران سکونت گزیده بودند؟ مادها در غرب و شمال غرب، پارس‌ها در جنوب و پارت‌ها در شمال شرقی ساکن شدند.

۱۱۷

فقالبت

۱- یک اطلس جغرافیایی ... ؟ عراق، سوریه، آذربایجان، ترکمنستان، افغانستان، ازمنستان، مصر.

۲- به تصویر نقش... اثری از خودشان ماندگار کنند و جایگاه نظامی شان را در جهان به واسطه حک کردن نشان بخشند.
حجاری در آن زمان خیلی رونق داشت.

۳- خواندن خط زمان:

بیشترین مدت زمان حکومت مربوط به کدام سلسله است؟ مربوط به اشکانیان، ۴۸۰ سال.
کدام سلسله‌ها به ترتیب در ایران حکومت کردند؟ مادها، هخامنشیان، سلوکیان، اشکانیان، ساسانیان.

۴- الف) هم‌اکنون در کدام سال میلادی به سر می‌برید؟ ۲۰۱۶.

ب) از تأسیس حکومت اشکانی در ۲۴۸ ق. م چند سال می‌گذرد؟ ۲۲۶۴ م = ۲۴۸ + ۲۰۱۶

ج) شاپور ساسانی در ۲۶۰ م والدین امپراتور روم را شکست داد و به اسارت گرفت. محاسبه کنید چند سال پیش این رویداد به وقوع پیوسته است؟ ۱۷۵۴ = ۲۶۰ - ۲۰۱۶

۵- چرا مردم ایران... ایرانیان به دلیل بیگانه بودن سلوکیان، سلطه آن‌ها را نمی‌پذیرفتند.

۶- کاربرد شماره (۱۸) ...

متن‌ها را بخوانید ...

۱- با خواندن متن شماره (۱) چه چیزی درباره قلمرو ایران در زمان کوروش و عقاید او استنباط می‌کنید؟ کوروش سرزمین‌های زیادی را فتح کرد و سرزمین‌های زیادی زیر سلطه او بود و از مدافعان آزادی انسان‌ها، مخالف برده‌داری پادشاهی عادل و با اخلاق بود و با مردم کشورهای شکست‌خورده رفتار مناسب داشت.

۲- با خواندن متن شماره (۲) چه ویژگی‌های مشترکی بین سورنا و آریوبرزن می‌یابید؟ سه مورد بنویسید. هر دو از سرداران شجاع، صبور و دلیر بودند که دلاوری‌های آن‌ها زبان زد بود.

۳- از نظر زمانی، کدام یک از این دو، قبل از دیگری می‌زیسته است؟ آریوبرزن.

ارزشیابی مستمر

۱- کدام یک از موارد زیر از اقوام آریایی نیست؟ (۲۵/۰ نمره)

الف) ماد (ب) سلوکیان (ج) پارس (د) پارت

۲- نخستین حکومت قدرتمند ایران کدام است؟ (۲۵/۰)

الف) هخامنشیان (ب) ماد (ج) اشکانیان (د) ساسانیان

۳- ایرانیان سلوکیان را بیگانه می‌شمردند و به شکل‌های مختلف با آنان مخالفت درست نادرست می‌کردند. (۲۵/۰)

۴- بنیان‌گذار سلسله هخامنشیان — بود. (۲۵/۰)

۵- مبدأ تاریخ ما مسلمانان هجرت پیامبر (ص) از مکه به مدینه است و به آن تاریخ می‌گویند. (۲۵/۰)

۶- مورخان در کتاب‌های خود برای تاریخ قبل از اسلام از چه تقویمی استفاده کرده‌اند؟ (۲۵/۰)

۷- پایتخت ماد کدام شهر بود؟ (۲۵/۰)

۸- آخرین حکومت ایران باستان چه نام داشت؟ (۲۵/۰)

۹- سران قبایل ماد چه کسی را به عنوان فرمانروا برگزیدند و وی چرا محبوبیت داشت؟ (۱)

۱۰- موقعی که داریوش به قدرت رسید اوضاع ایران چگونه بود و چگونه توانست حکومت هخامنشیان را قدرتمند سازد؟ (۲۵/۰)

۱۱- مهم‌ترین یادگار داریوش چه نام دارد و در آن از کدام ایالت‌های تحت فرمان خود نام برده است؟ (ذکر ۳ مورد کافی است) (۱)

۱۲- چرا از حکومت هخامنشی به عنوان نخستین امپراتوری جهانی یاد می‌کنند؟ (۱)

۱۳- چرا اسکندر به ایران حمله کرد و کدام شهر را به آتش کشید؟ (۱)

۱۴- اسکندر چه سرزمین‌هایی را فتح کرد و سرانجام وی چه شد؟ (۱)

۱۵- بعد از مرگ اسکندر ایران به دست چه کسی افتاد و چه سلسله‌ای را تأسیس کرد؟ (۵/۰)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱- گزینه (ب)، (۲۵/۰) ۲- گزینه (ب)، (۲۵/۰) ۳- درست (۲۵/۰) ۴- کوروش (۲۵/۰) ۵- هجری (۲۵/۰) ۶- میلادی (۲۵/۰) ۷- هگمتانه (همدان امروزی) (۲۵/۰) ۸- ساسانیان (۲۵/۰) ۹- دیاکو (۵/۰) به دلیل خوش رفتاری و عدالت خواهی. ۱۰- در بیشتر قلمرو هخامنشیان، شورش ها و نابسامانی های شکل گرفته بود. (۲۵/۰) داریوش با عزم و اراده با شورشیان مبارزه و آن ها را شکست داد. (۲۵/۰) ۱۱- کتیبه بیستون (۲۵/۰)، پارس، خوزستان، بابل، مصر، عرب، یونان، ارمنستان (۲۵/۰) ۱۲- چون در زمان کوروش و داریوش قلمرو جغرافیایی هخامنشیان بیشتر کشورهای مهم آن روز را در بر گرفته است. (از شرح قرس تا دریای مدیترانه) (۱) ۱۳- وقتی که حکومت هخامنشی ضعیف و ناتوان شده بود (۲۵/۰) یونانیان برای انتقام جویی با او همراه شدند. (۵/۰) تخت جمشید (۲۵/۰) ایران (۲۵/۰)، مصر (۲۵/۰) و قسمت هایی از هندوستان (۲۵/۰)، در اوج جانی و کشورگشایی بر اثر بیماری در گذشت. (۲۵/۰) ۱۵- سلوکوس (۲۵/۰)، که سلسله سلوکیان را تأسیس کرد. (۲۵/۰) ۱۶- چون لقب شاهان اشکانی اشک بود. (۵/۰) ۱۷- رئیس یکی از قبایل پارت ملقب به «اشک» یا «ارشک» (۲۵/۰) در زمان مهرداد دوم حکومت اشکانی به امپراتوری قدرتمندی تبدیل شد. (۲۵/۰) ۱۸- با حمله اعراب مسلمان (۲۵/۰) و شکست های متعدد سپاهیان ساسانی (۲۵/۰) سرانجام با قتل یزدگرد سوم آخرین پادشاه ساسانی (۲۵/۰) در سال ۶۵۱ میلادی (۲۵/۰) به پایان رسید.

مطالعات اجتماعی

۲۰ امپراتوری های قدرتمند چگونه کشور را اداره می کردند؟

- ۱- در ایران باستان شیوه حکومت پادشاهی بود. شاه قدرت مطلق داشت و همه باید از او فرمان می بردند.
 - ۲- شاهان خود را برگزیده آسمان و نماینده اهورا مزدا می دانستند.
 - ۳- اگر شاه از مسیر قانون و عدالت منحرف می شد، بزرگان و موبدان می توانستند شاه را عزل یا برکنار کنند.
 - ۴- شاهان بر امور اداری، نظامی و مذهبی فرمانروایی مطلق داشتند.
 - ۵- در دوره اشکانی قدرت شاه کمتر بود و شاهان مجبور بودند با خاندان های محلی که از نفوذ و قدرت زیادی برخوردار بودند، مشورت کنند. در این دوره مجلس شاهی، بزرگان و مهستان وجود داشت.
 - ۶- زندگی شاهان هزینه زیادی داشت. مخارج سنگین دربار، از گرفتن مالیات از مردم تأمین می شد.
- ایرانیان نخستین کسانی بودند که تقسیم سرزمین به بخش های مختلف را ابداع کردند. داریوش برای اداره بهتر، کشور را به ۲۳ قسمت تقسیم کرده بود که به هر قسمت یک ایالت می گفتند. برای هر ایالت یک شهریان انتخاب می کردند.

نام سلسله	پایتخت
مادها	همدان (هگمتانه)
هخامنشیان	شوش (زمستانی) - همدان (تابستانی) تخت جمشید (بهاری) - بابل (پاییزی)
اشکانیان	صد دروازه (دامغان) و تیسفون
ساسانیان	گور (فیروزآباد) و تیسفون

سرزمین ایران به دلیل موقعیت مهم جغرافیایی، همواره از سمت غرب ← یونان و روم از شرق و غرب در معرض هجوم دشمنان بود. از سمت شرق ← اقوام بیابانگرد.

اشکانیان (پارتیان) در تاریخ جهان به **جنگاوران** مشهور بودند و مهارت زیادی در سوارکاری و تیراندازی داشتند.

۱- داریوش هخامنشی علاوه بر سپاه معمولی، یک سپاه جاویدان ده هزار نفری درست کرد. ۲- اگر یکی از افراد از بین می رفت یک فرد جنگاور دیگر که ذخیره بود جای او را می گرفت.

سازگاری ایرانیان باستان در زمینه تشکیل سپاه و فنون نظامی منبع تکمیلی: به کتاب شب های پرسپولیس نوشته علی بلالی مراجعه شود.

فقالیت

- ۱- به تصویر مهر... چون داریوش پادشاه ایلام، پارس و بابل است و مردم همه این کشورها از داریوش اطاعت می کردند.
- ۲- متن بالا را ...
- ۱- شاهان بر امور اداری، نظامی و مذهبی فرمانروایی مطلق داشتند.
- ۲- فرمان پادشاهان قانون تلقی می شد و همه باید آن را اطاعت می کردند.
- ۳- روی فرمان ها و نامه های مهم، مهرهای مخصوص شاه زده می شد.

سؤال متن

در دوره اشکانیان ...

درباره این مجلس ها چه می دانید؟ به نظر شما در چه تصمیم گیری هایی ممکن بود این مجلس ها تشکیل شوند؟
اشکانیان برای مشورت با این خاندان ها و حکومت ها مجلس بزرگان را تشکیل دادند. شاه و خانواده اشکانی برای مشورت مجلسی داشتند که مجلس شاهی نام داشت. در مواقع مهم اعضای دو مجلس بزرگان و شاهی، با هم جمع می شدند و مجلس مهستان را تشکیل می دادند. مثلاً برای انتخاب فرمانده سپاه و ...

فقالیت

- ۳- بعضی از منشیان...؟ برای اینکه قلمرو حکومت وسیع بود و مردم تمدن های مختلف که زبان و خط های دیگر داشتند زیر سلطه حکومت بودند.
- ۴- حدس بزنید: چشم...؟ شورش هایی که علیه شاه صورت می گرفت و از قسمت های مختلف کشور گزارش تهیه می کردند و به اطلاع شاه می رساندند.

فقالیت

۵- به نقشه قلمرو

الف) قلمرو کدام حکومت وسیع تر بوده است؟ هخامنشیان

ب) دور شهرهایی که در آن زمان پایتخت بوده اند. خط بکشید. شوش، تخت جمشید، هگمتانه، بابل

فقالیت

- ۶- گفت وگو کنید: چرا...؟ برای کشورگشایی و توسعه قلمرو بیشتر و قدرتمندتر شدن، هدف جنگ ها در جهان امروز دستیابی به منابع طبیعی کشورهای دیگر به عنوان منبع اولیه برای تولیدات صنعتی و گرفتن بازارهای اقتصادی است.
- ۷- به تصویر روبرو...؟ سواره نظام زره پوش است که لباسش پوشیده از صفحات پولادی بود. پیاده نظام لباسی با کلاه نمایی ردای گلدوزی شده آستین دار و زرهی با زنجیرهای شبیه به فلس ماهی که مانند کت بود، می پوشیدند.
- ۸- پرس و جو کنید جنگ...؟ به رزمنده جنگ های نامنظم می گویند. واژه فرانسوی است و از نام جنگجویان قوم پارت گرفته شده که در گروه های کوچک و به صورت قابل انعطاف و نامنظم و بدون خط نبرد خاصی می جنگند.

فقالیت

۹- به نظر شما...؟ اختراع ارابه داس دار بود. به دلیل مجهز بودن به شمشیرهای تیز در مرکز و داس ها. به کار بیندیم

- ۱- اگر به مدل سازی... پاسخ پیشنهادی: می توانید یک مدل ساده از ارابه داس دار بسازید و یا کمان هایی با نیزه های نسبتاً بلند
- ۲- با استفاده از... اریوبرزن یکی از فرماندهان شجاع ایران در فارس بود که به همراه یارانش در برابر اسکندر ایستادگی کرد و عده ای از یونانیان را از بین برد اما به دلیل کمی تعداد سپاهیان سرانجام در صحنه نبرد کشته شد.
- سورنا سردار ایرانی اشکانیان بود که در مقابل سردار رومی کراسوس ایستادگی کرد و توانست کراسوس را شکست دهد

- ۱- در کدام یک از سلسله‌های زیر شاهان برای اداره حکومت با خاندان‌های محلی مشورت می‌کردند؟ (۰/۲۵) (نمره)
- الف) سلوکیان
ب) هخامنشیان
ج) اشکانیان
د) ساسانیان
- ۲- نام دیگر صد دروازه کدام مورد زیر است؟ (۰/۲۵)
- الف) دامغان
ب) تیسفون
ج) فیروزآباد
د) همدان
- ۳- مخارج سنگین دربار از گرفتن مالیات از مردم تأمین می‌شد. (۰/۲۵) درست نادرست
- ۴- درپوش برای اداره بهتر، کشور را به ۳۲ قسمت تقسیم کرده بود که به هر قسمت یک ایالت می‌گفتند. (۰/۲۵) درست نادرست
- ۵- در ایران باستان شیوه حکومت بود. (۰/۲۵)
- ۶- برای هر ایالت یک انتخاب می‌کردند که معمولاً از مقام‌های حکومتی یا اعضای خانواده شاه بود. (۰/۲۵)
- ۷- شاهان ایران باستان خود را برگزیده و نماینده چه کسی می‌دانستند؟ (۰/۲۵)
- ۸- پایتخت مادها کدام شهر بود؟ (۰/۲۵)
- ۹- پایتخت اشکانیان کدام شهرها بود؟ (۰/۵)
- ۱۰- پایتخت ساسانیان چه نام داشت؟ (۰/۵)
- ۱۱- چرا سرزمین ایران همواره مورد هجوم دشمنان بود؟ (۰/۵)
- ۱۲- چه موقع بزرگان و موبدان می‌توانستند شاه را عزل و یا برکنار کنند؟ (۱)
- ۱۳- در کدام دوره قدرت و نفوذ پادشاهان مانند سایر شاهان ایران باستان نبود و چرا؟ (۱/۲۵)
- ۱۴- در دوره اشکانی چند مجلس برای تصمیم‌گیری وجود داشت؟ نام ببرید. (۱)
- ۱۵- منشیان و دبیران چه وظایفی داشتند؟ (۰/۵)
- ۱۶- مأموران مخفی چه وظایفی داشتند؟ (۰/۵)
- ۱۷- چرا حکومت‌های ایران باستان، سپاه و نیروهای نظامی بزرگی را به وجود آورده بودند؟ (۱)
- ۱۸- سپاه از چه نیروهایی تشکیل می‌شد؟ (۰/۵)
- ۱۹- در تاریخ جهان چه کسانی به جنگاوران مشهور بودند و در چه زمینه‌هایی مهارت داشتند؟ (۰/۲۵)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- گزینه (الف)، (۰/۲۵) ۲- گزینه (الف)، (۰/۲۵) ۳- درست (۰/۲۵) ۴- نادرست (۰/۲۵) ۵- پادشاهی (۰/۲۵) ۶- شهریان (۰/۲۵)
- ۷- اهورامزدا (۰/۲۵) ۸- هگمتانه (۰/۲۵) ۹- صد دروازه (۰/۲۵) و تیسفون (۰/۲۵) ۱۰- تیسفون و گور (فیروزآباد) (۰/۵)
- ۱۱- به دلیل موقعیت مهم جغرافیایی (۰/۵) ۱۲- اگر شاه از مسیر قانون و عدالت منحرف شود (۰/۵) حمایت اهورایی از او گرفته می‌نشد (۰/۵) ۱۳- در دوره اشکانی (۰/۲۵)، زیرا خانواده‌های محلی از نفوذ و قدرت زیادی برخوردار بودند (۰/۵) و شاهان مجبور بودند در اداره کشور با آنها مشورت کنند. (۰/۵) ۱۴- سه مجلس (۰/۲۵): بزرگان (۰/۲۵)، شاهی (۰/۲۵)، مهستان (۰/۲۵)
- ۱۵- کارهای اداری و مالی و نوشتن نامه‌ها را بر عهده داشتند. (۰/۲۵) و گاه به چند زبان آشنایی داشتند (۰/۲۵) ۱۶- چشم و گوش‌های شاه بودند (۰/۲۵)، از قسمت‌های مختلف کشور گزارش تهیه می‌کردند و به شاه می‌دادند. (۰/۲۵) ۱۷- چون همواره از شرق و غرب در معرض هجوم دشمنان بود (۰/۵) و در غرب دولت‌های یونان و روم به قلمرو ایران دست اندازی می‌کردند. (۰/۵)
- ۱۸- مسن دلیل سپاه و نیروی نظامی بزرگی به وجود آورده بودند تا از مرزها دفاع کنند. ۱۸- نیروی پیاده نظام و سواره نظام تشکیل می‌شد. (۰/۵) ۱۹- اشکانیان (۰/۲۵): مهارت‌های زیادی در سوارکاری (۰/۲۵) و تیراندازی (۰/۲۵) داشتند.

فصل ۱۱
 فصل ۱۱

- ۱- شناخت ویژگی های خانواده در ایران باستان
- ۲- آشنایی با روابط اجتماعی و نابرابری های اجتماعی در ایران باستان
- ۳- آشنایی با چگونگی تأمین معاش مردم باستان
- ۴- آشنایی با مهم ترین دستاوردها و ابتکارات ایرانیان باستان

فصل ۱۲
 اوضاع اجتماعی ایران باستان

- ۱- خانواده در ایران باستان، هسته اولیه جامعه را تشکیل می داد. ازدواج یک تکلیف دینی و پیمان مقدس بود.
- ۲- پدر به عنوان سرپرست خانواده نقش مهمی داشت و اجرای مراسم مذهبی و حفظ امنیت خانواده بر عهده او بود.
- ۳- ازدواج معمولاً خویشاوندی و درون گروهی بود.
- ۴- خانواده ها اغلب نیازهای اقتصادی (خوراک / پوشاک / ابزار) خود را برطرف می کردند.
- ۵- خانواده ها مرکز تربیت و آموزش بودند و اصول و ارزش های اخلاقی چون راستگویی، امانت داری، میهن دوستی و وفای به عهد و پیمان را به اعضای خانواده خود می آموختند.
- ۲- در دوره ایران باستان، اغلب مردم در روستاها زندگی می کردند و کشاورزان بیشترین جمعیت آن زمان را تشکیل می دادند.
- ۳- در دوره ساسانیان فرمانروایان شهرهای زیادی بنا کردند و جمعیت شهری به طور چشمگیری افزایش یافت.
- ۴- نابرابری اجتماعی در ایران باستان
 - ۱- با تشکیل امپراتوری های بزرگ و تمرکز قدرت و ثروت در دست شاهان و شاهزادگان و سایر مقام های حکومتی، به تدریج اختلاف طبقاتی در جامعه به وجود آمد.
 - ۲- اختلافات طبقاتی در دوره ساسانیان به اوج رسید.
- ۵- طبقه بندی مردم در دوره ساسانیان
 - ۱- طبقه بزرگان یا اشراف: شاه و شاهزادگان، روحانیون زرتشتی، فرماندهان نظامی و دبیران - زمین داران و ثروت های فراوان داشتند، از پرداختن مالیات سرانه معاف بودند، حقی تحصیل و آموزش داشتند.
 - ۲- طبقه مردم: پیشه وران و بازرگانان و کشاورزان - از حقوق اجتماعی محروم بودند، حقی تحصیل نداشتند، مالیات بر دوش آن ها بود. در جنگ ها، سپاه پیاده نظام را تشکیل می دادند.
 - ۳- موبدان زرتشتی از اختلافات طبقاتی حمایت می کردند. در جامعه طبقاتی، رفتن از طبقه ای به طبقه دیگر بسیار سخت و تقریباً ناممکن بود.

فقالیت

۱- متن را بخوانید

شبهت: در هر دو دوره، خانواده اصول و ارزش های اخلاقی چون راستگویی و امانت داری و میهن دوستی را به فرزندان آموزش می دادند. در هر دو دوره زنان در کنار مردان بودند و در تأمین نیازهای اقتصادی به خانواده کمک می کردند.

فقالیت

۲- کار برگه شماره (۱۹)

۱- با توجه به

نام شهرهای دوره هخامنشی
 نام شهرهای دوره ساسانی

رگ (ری)، تخت جمشید، هگمتانه، شوش، بابل، پاسارگاد ...
 استخر، تیسفون، بیستون، صد دروازه، جندی شاپور، توس
 ۱۹۰ از مقایسه ده ...

۲- چند شهر از دوره ایران باستان نام ببرید که در ایران امروز با همان نام قبلی یا نام دیگر وجود دارند.
 جیرفت - کرمان - توس - اهواز - شوش - نیشابور - همدان - ری

۱۳۴

فقالبت

- ۳- یا کمک معلم
 الف) کفشگر چه تقاضایی از شاه داشت؟ بگذارد فرزندش درس بخواند.
 ب) شاه در پاسخ چه گفت؟ قبول نکرد و گفت اختلاف طبقاتی در جامعه به هم می خورد و اگر بچه کفاش دبیر گردد، در کنار فرزندم باید بنشیند.
 ج) از خواندن این حکایت به چه نکاتی در زندگی اجتماعی دوره ایران باستان پی می برید؟
 اختلافات طبقاتی در دوره ایران باستان وجود داشت و طبقه عامه حق درس خواندن نداشتند.
 ۴- امروزه مردم برای

امروزه	دوران باستان
مردم عامه حق درس خواندن نداشتند.	عامه مردم می توانند تحصیل کنند و به مدارج بالای علمی برسند.

ارزشیابی مستمر

- کدام یک در ایران باستان، هسته اولیه جامعه را تشکیل می داد؟ (۵/۰ نمره)
 الف) سپاه ب) سواره نظام ج) کشاورزان د) خانواده
- اختلاف طبقاتی در چه دوره ای به اوج رسید؟ (۵/۰)
 الف) هخامنشیان ب) ساسانیان ج) اشکانیان د) سلوکیان
- در جامعه طبقاتی رفتن از طبقه ای به طبقه دیگر به راحتی ممکن بود. (۵/۰)
 درست نادرست
- در دوره ایران باستان اغلب مردم در زندگی می کردند. (۵/۰)
 الف) راس هرم قدرت در ایران باستان قرار داشت. (۵/۰)
- در کدام دوره فرمانروایان، شهرهای زیادی بنا کردند؟ (۵/۰)
 الف) نقش پدر در خانواده ایران باستان را بنویسید. (۱)
- در مورد ازدواج در ایران باستان توضیح دهید. (۱)
- افراد در ایران باستان چه چیزهایی در خانواده می آموختند؟ (۴ مورد) (۲)
- اختلاف طبقاتی از چه زمانی به وجود آمد؟ (۱)
- چه گروههایی به عنوان اشراف و بزرگان شناخته می شدند؟ (۱)
- یک نمونه مثال برای زندگی تجملی شاهان ذکر کنید (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- گزینه (د) (۵/۰) ۲ گزینه (ب) (۵/۰) ۳ نادرست (۵/۰) ۴ روستاها (۵/۰) ۵ شاه (۵/۰) ۶ ساسانیان (۵/۰) ۷ پدر به عنوان سرپرست خانواده نقش مهمی داشت و اجرای مراسم مذهبی و حفظ امنیت خانواده برعهده او بود (۱) ۸ معمولاً خویشاوندی و نظم گروهی بود و اغلب سعی می کردند با افرادی از دودمان خود ازدواج کنند تا با آن ها هم خون باشند و خصوصیات آن دودمان را حفظ کنند (۱)
- اصول و ارزش های اخلاقی چون راستگویی، امانت داری، میهن پرستی و وفای به عهد و پیمان (۴ مورد و هر کدام (۵/۰))
- با تشکیل امپراتوری های بزرگ و تمرکز قدرت و ثروت در دست شاهان و شاهزادگان (۱) ۱۱ شاه و شاهزادگان (۵/۲۵)، روحانیان زرتشتی (موبدان) (۵/۲۵)، فرماندهان نظامی (۵/۲۵) و دبیران (۵/۲۵) ۱۲ خسرو پرویز (۵/۲۵) که تاجی داشت که وزن آن مقدار زیادی طلای خالص به کار برده شده بود (۵/۲۵) و مرواریدهای آن اندازه تخم گنجشک بود. (۵/۲۵) همچنین او نظریه ای از مهره های یاقوت و زمرد داشت. (۵/۲۵)

سابقیم:

- ۱- فلات ایران از نخستین سرزمین‌هایی بود که کشاورزی و پرورش دام در آن آغاز شد.
- ۲- کشاورزی مهم‌ترین پیشه و وسیله معیشت در ایران باستان بود.
- ۳- گندم و جو مهم‌ترین محصول زراعی ایرانیان باستان بود.

۱- کشاورزی و دامپروری در ایران باستان

- ۱- تهیه پارچه‌های لطیف از پنبه، ابریشم و تهیه شال‌های پشمی و حریر.
- ۲- در دوره ساسانی ارایه‌های ساخت ایران به ظرافت و زیبایی مشهور بود.
- ۳- ساختن اسباب و اثاثیه منزل، شمشیر و ابزارهای کشاورزی و جنگی از مشاغل آن دوره بود.

۲- صنعت در ایران باستان

- ۱- به فرمان داریوش اول هخامنشی جاده شاهی ساخته شد.
- ۲- امنیت در راه‌ها و احداث کاروانسراها باعث رونق تجارت شد.
- ۳- جاده ابریشم راهی بود که چین و هند را در شرق، به اروپا در غرب متصل کرد و بخشی از آن از دریای ایران عبور می‌کرد.
- ۴- ابریشم، ارزشمندترین و پرسودترین کالای تجاری بود.

۵- حکومت ساسانی مانع از ارتباط مستقیم تجاری میان چین و روم شد و تمایل داشت که ابریشم چینی توسط بازرگانان ایرانی به روم صادر شود و یا اینکه ابریشم خام پس از آنکه در کارگاه‌های ایران تبدیل به پارچه شد، به روم فروخته شود.

۳- تجارت در ایران باستان

- ۶- صادرات ایران در دوره باستان، سنگ‌های قیمتی، پارچه، قالی و محصولات کشاورزی بود.
- ۷- در دوره ساسانی تجارت دریایی رونق گرفت.
- ۸- در زمان هخامنشیان برای اولین بار به فرمان داریوش کبیر، سکه‌ای زرین به نام دریک یا زریک ضرب شد.
- ۹- حاکمان ایالت‌ها می‌توانستند با اجازه پادشاه فقط سکه‌های سیمین (نقره‌ای) یا مسین (مس) ضرب کنند و سکه‌های زرین فقط به فرمان و به نام پادشاهان ضرب می‌شد.

- ۱- مالیات منبع اصلی درآمد حکومت‌ها بود. بیش‌ترین حجم مالیات را کشاورزان پرداخت می‌کردند.
- ۲- مالیات سرانه فقط از عامه مردم وصول می‌شد.
- ۳- بخش زیادی از درآمدهای حکومتی صرف جنگ با دشمنان می‌شد. قسمت دیگری به مصارف شخصی شاه و شاهزادگان و درباریان می‌رسید. بخش مهمی هم در پرداخت حقوق به مأموران حکومتی، احداث نگه‌داری و تعمیر آتشکده‌ها، کاروانسراها و ... خرج می‌شد.

۴- درآمدها و مخارج حکومت در ایران باستان

منابع تکمیلی: در مورد جاده ابریشم به سایت www.icl.ir مراجعه شود.

فقالبت

- ۱- همفکری کنید و ... خلبانی، خرید و فروش کامپیوتر، راننده شرکت واحد، بازاریاب، زیرا تکنولوژی تا به این اندازه پیشرفت نکرده بود.
- ۲- پنج شغل یا ...؟ کشاورزی، دامداری، شیشه‌گری، نجاری، آهنگری، امروزه با وجود پیشرفت علم و صنعت، این حرفه‌ها تغییرات بسیار زیادی کرده و پیشرفته‌تر شده‌اند.

سؤال متن

آیا می‌دانید چرا این جاده به جاده ابریشم مشهور است؟ چون ابریشم را از چین به ایران و به سرزمین‌های دیگر صادر می‌کردند.

۳- گفت و گو کنید: الف) چرا ساسانیان...؟ چون می‌خواستند که ابریشم چینی توسط بازرگانان ایرانی به روم صادر شود و یا اینکه ابریشم خام پس از آنکه در کارگاه‌های ایران تبدیل به پارچه شد، به روم فروخته شود و درآمدی برای ایران داشته باشد.
ب) به نظر شما...؟ ایران را به عنوان یک پل ارتباطی بین شرق و غرب قرار می‌داد و برای ایران درآمد داشت و باعث آشنایی مردم کشورهای مختلف با هم و همچنین خرید و فروش دیگر محصولات می‌شد.

به کار بیندیم
۱- به طور گروهی... می‌توان با کمک معلم ادبیات این نمایشنامه را نوشت و در کلاس اجرا کرد. پاسخ پیشنهادی: اجرای داستان کاوه آهنگر و درفش کاویانی.
۲- از افراد خانواده...؟
کارمندان دولت مالیات حقوقشان را پرداخت می‌کنند.
مالیات مغازه‌ها و خانه که صاحبان آن‌ها باید پرداخت کنند.
در گذشته مالیات‌ها را فقط قشر خاصی پرداخت می‌کردند ولی امروزه همه مردم مالیات پرداخت می‌کنند و تفاوتی بین افراد نیست.

ارزشیابی مستمر

- ۱- جاده شاهی به فرمان چه کسی ساخته شد؟ (۵/۰ نمره)
الف) کوروش	ب) مهرداد دوم
ج) داریوش اول	د) یزدگرد سوم
- ۲- منبع اصلی درآمد حکومت‌ها در ایران باستان چه بود؟ (۵/۰)
الف) کشاورزی	ب) مالیات
ج) جاده ابریشم	د) غنایم جنگی
- ۳- حاکمان ایالت‌ها می‌توانستند با اجازه پادشاه فقط سکه‌های سیمین (نقره‌ای) یا مسین (مسی) ضرب کنند. (۵/۰)
- درست نادرست
- ۴- مالیات فقط از عامه مردم دریافت می‌شد و بزرگان و اشراف از پرداخت آن معاف بودند. (۵/۰)
- ۵- صادرات ایران در دوره ایران باستان را بنویسید. (۲)
- ۶- جاده ابریشم چه کشورهایی را به هم وصل می‌کرد؟ (۱)
- ۷- چرا در دوره ایران باستان تجارت رونق گرفت؟ (۱)
- ۸- چرا حکومت ساسانی مانع ارتباط مستقیم تجاری میان چین و روم می‌شد؟ (۲)
- ۹- درآمدهای حکومت صرف چه چیزهایی می‌شد؟ (۲)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- گزینه (ج)، (۵/۰) ۲- گزینه (ب)، (۵/۰) ۳- درست (۵/۰) ۴- سرانه (۵/۰) ۵- سنگ‌های قیمتی، پارچه، قالی و محصولات کشاورزی بود. (هر مورد (۵/۰)) ۶- چین و هند را در شرق، به اروپا در غرب متصل می‌کرد. (۱) ۷- به خاطر سبک در راهها و برقراری کاروانسراها (۱) ۸- تمایل داشت که ابریشم چینی توسط بازرگانان ایران به روم صادر شود و یا اینکه ابریشم خام پس از آنکه در کارگاه‌های ایرانی تبدیل به پارچه شد، به روم فروخته شود. (۲) ۹- صرف جنگ با دشمنان می‌شد قسمت دیگری از آن به مصارف شخصی شاه، شاهزادگان و درباریان و ساختن کاخ‌های مجلل می‌رسید و همچنین حتی از درآمد را در اموری مانند پرداخت حقوق به مأموران حکومتی و احداث، نگهداری و تعمیر آتشکده‌ها، کاروانسراها، قنات‌ها و... خرج کردند. (۳ مورد، هر مورد (۵/۰))

- ۱- آشنایی با باورها، عقاید و شیوه‌های زندگی مردم ایران باستان
- ۲- آشنایی با خط، زبان، معماری، هنر و دانش ایرانیان باستان

عقاید و سبک زندگی مردم در ایران باستان

- ۱- اقوام آریایی برخی از عناصر خلقت مانند آب، آتش، خاک و باد را مقدس می‌شمردند و برای آن‌ها ایزدانی قائل بودند.
- ۲- زرتشت پیامبر ایران باستان بود. او مردم را به پرستش اهورامزدا، خدای بزرگ و یکتا دعوت می‌کرد. او سطرش کرد که مردم پندار نیک، گفتار نیک، کردار نیک، را سر مشق زندگی خود قرار دهند. کتابش **اوستا** نام دارد.
- ۳- ایرانیان باستان، آتش را مقدس می‌شمردند. در دوره ساسانیان دین اغلب مردم زرتشتی بود اما پیروان دین‌های مسیحی، یهودی، بودایی و مانوی نیز در ایران زندگی می‌کردند.
- ۴- در دوره ساسانیان دین زرتشتی، دین رسمی کشور اعلام شد.

۱- دین در ایران باستان

- ۱- غذای اصلی مردم، غلات مخصوصاً گندم و جو بود که آن‌ها را آرد می‌کردند و با آن نان و انواع شیرینی را می‌پختند.
- ۲- از گوشت انواع حیوانات اهلی، گوشت پرندگان شکاری، شیر بز، میوه‌ها و سبزیجات استفاده می‌کردند.
- ۳- آن‌ها سخن گفتن به هنگام غذا خوردن را گناه می‌دانستند. شستن دست‌ها قبل و بعد از غذا خوردن و خواندن دعای نان معمول بود.
- ۴- ایرانیان باستان برای آرد کردن غلات، آسیاب‌های آبی را ابداع کرده بودند.

۲- تغذیه و آداب غذا خوردن در ایران باستان

- ۱- مردان و زنان ایران باستان اعتقاد به پوشش کامل بدن داشتند و برهنگی و بی‌بند و باری را نشانهٔ اهریمن می‌دانستند.
- ۲- ایرانیان نخستین کسانی بودند که شلوار را طراحی کردند و پوشیدند. شلوار و بالا پوش‌های آستین‌دار و کلاه نمادی پوشاک اصلی مردان بود. زنان نیز از شلوار، پیراهن‌های بلند و نوعی سرپند استفاده می‌کردند.

۳- پوشاک در ایران باستان

- ۱- هرودوت نوشته است که ایرانیان به فرزندان خود سه چیز را می‌آموختند: ۱- سوارکاری، ۲- تیراندازی، ۳- راستگی.
- ۲- چوگان بازی ورزشی است که ایرانیان باستان آن را ابداع کردند.
- ۳- سوارکاری و تیراندازی و شکار از ورزش‌های مورد علاقهٔ مردم بوده است. پرتاب سنگ یا فلاخن و نیزه و زوبین نیز رواج داشته است.

۴- ورزش در ایران باستان

- ۱- واژهٔ جشن از «یشت» و «یسنه» اوستایی گرفته شده که به معنای پرستیدن و نیایش است.
- ۲- جشن نوروز، جشن سده و جشن مهرگان از مهم‌ترین جشن‌های آن دوره بوده است.
- ۳- جشن نوروز یکی از بزرگ‌ترین و باشکوه‌ترین جشن‌های ایران باستان بوده که در آغاز فصل بهار برگزار می‌شده است. جشن نوروز در زمان هخامنشیان در تخت جمشید برگزار می‌شده است.
- ۴- بیشتر جشن‌های آن دوره اهمیت دینی داشته و با نیایش به درگاه خداوند همراه بوده است. جشن‌ها همچنین ارتباط زیادی با تغییر فصل‌ها و شروع و پایان کار کشاورزی داشتند.
- ۵- سازمان ملل متحد روز اول فروردین را روز جهانی نوروز اعلام و به رسمیت شناخته است.

۵- جشن‌ها در ایران باستان

سؤال متن

بچه‌ها، آیا می‌دانید بشر تاکنون از چند نوع آسیاب برای آرد کردن استفاده کرده است؟ آسیاب آبی - آسیاب بادی - آسیاب با نیروی انسانی - با نیروی حیوانی - آسیاب صنعتی

فعالیت

- ۱- همفکری کنید و ... مردان و زنان اعتقاد به پوشش کامل بدن داشتند و شلوار و بالا پوش‌های آستین‌دار و کلاه نمادی پوشاک اصلی مردان بود. زنان نیز از شلوار و پیراهن‌های بلند و نوعی سرپند استفاده می‌کردند.
- ۲- چند ماده غذایی ...؟ ماکارونی - پیتزا - نوشابه - غذای فست‌فودی، چون تکنولوژی این قدر پیشرفت نکرده بود و امکانات نبود

۱۴۵
 ۱. کدام یک از ... تیراندازی - شنا - اسب سواری
 ۲. کدام ورزش های امروزی ... واترپلو - اسکی روی یخ - تنیس و ...
 بین بعضی ورزش ها به مرور زمان به وجود آمد و کم کم کامل شد.

۱۴۶
 ۱. در کدام کشورها در ایران علاوه بر ایران در کدام کشورهای همسایه نیز برپا می شود؟ چرا؟ در آذربایجان، افغانستان، تاجیکستان، ترکمنستان، قزاقستان، قرقیزستان، آلبانی؛ چون این کشورها در ایران باستان زیر سنطه ایران بودند.

۱۴۷
 ۱. دعای تحویل سال ... یا مقلب القلوب و الابصار یا مدبر اللیل و النهار یا محول الحول و الاحوال حول حالنا الی احسن الحال
 ۲. گرداننده و تنظیم کننده روزها و شبها
 ۳. حال ما را به بهترین حال دگرگون فرما
 ۴. دگرگون کننده قلبها و چشمها
 ۵. تغییر دهنده حال انسان و طبیعت
 ۶. درباره یکی از ...

الف) هر یک از اجزای سفره هفت سین نماد چه چیزی است؟ سیر ← دفع بیماری - سیب ← سلامتی و زایش - سنجد ← شادگی و عشق - سمنو ← برکت - سبزه ← سلامتی و رویش - سکه ← ثروت - سرکه ← برکت و پویایی
 ب) اسنوز چه چیزی و چگونه تهیه می شود؟ جوانه گندم با آرد سبوس جوشانده می شود و در ظرف بزرگ مسی تهیه می شود.
 ج) فرض کنید یک ... پاسخ پیشنهادی: صبح با پوشیدن لباس آستین دار و کلاه نمدی به همراه پدر به کار کشاورزی می پردازیم و بعد موقع غذا با شستن دستها و خواندن دعای نان غذا می خوریم و ...

ارزشیابی مستمر

- ۱- پیامبر ایران باستان که قبل از سلسله مادها می زیست که بود؟ (۲۵/۰ نمره)
 الف) حضرت موسی (ع) ب) حضرت ابراهیم (ع)
 ج) حضرت نوح (ع) د) زرتشت
- ۲- در سال ۱۳۸۹ سازمان ملل متحد روز اول فروردین را روز جهانی نوروز اعلام کرد. (۲۵/۰)
 نادرست درست
- ۳- ویژه جشن از پشت و یسنه اوستایی گرفته شده و به معنای پرستیدن و نیایش است. (۲۵/۰)
 نادرست درست
- ۴- بسیاری از پژوهشگران معتقدند ... ورزشی است که ایرانیان باستان آن را ابداع کرده اند. (۲۵/۰)
 در آیین زرتشت، منشأ خیر و خوبی و ... سرچشمه شر و بدی به شمار می رفت. (۵/۰)
- ۵- کتاب معروف زرتشت چه نام دارد؟ (۲۵/۰)
- ۶- چرا در دوره ساسانیان آتشکده های زیادی در گوشه و کنار ایران ساخته شدند؟ (۵/۰)
- ۷- مهم ترین جشن های ایرانیان باستان را بنویسید. (۷۵/۰)
- ۸- ورزش های مورد علاقه مردم ایران باستان را بنویسید و بگویید چه چیزهایی رواج داشته است؟ (۲۵/۱)
- ۹- نقش دین در زندگی فردی و اجتماعی ایران باستان را بنویسید و بگویید چه چیزهایی را می پرستیدند؟ (۱)
- ۱۰- زرتشت پیروان خود را به چه چیزهایی دعوت می کرد؟ (۷۵/۰)
- ۱۱- نمونه هایی از آداب غذا خوردن ایرانیان باستان را بنویسید. (۵/۱)
- ۱۲- پوشاک مردم ایران باستان چه بود و چه نوع لباس هایی می پوشیدند؟ (۵/۱)
- ۱۳- چرا در ایران باستان، جشن های مختلف برگزار می شد؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- کرینه (د) (۲۵/۰) ۲- نادرست (۲۵/۰) ۳- درست (۲۵/۰) ۴- چوگان بازی (۲۵/۰) ۵- اهورامزدا (۲۵/۰) اهریمن (۲۵/۰)
- ۶- اوستا (۲۵/۰) ۷- زیرا ایرانیان باستان آتش را مقدس می شمردند. (۵/۰) ۸- جشن نوروز، جشن سده، جشن مهرگان (هر)

دانش و هنر در ایران باستان

منابع:

- ۱- از هنگام استقرار اقوام آریایی در سرزمین ایران، زبان فارسی زبان گفتاری و نوشتاری مردم این سرزمین بوده است.
- ۲- زبان ایرانیان در دوره هخامنشیان، «پارسی باستان» و در عصر اشکانیان و ساسانیان، پارسی میانه یا پهلوی بوده که بعدها در دوره اسلامی زبان فارسی دری رواج یافت.
- ۳- زبان رسمی امروز ما نیز فارسی دری است.
- ۱- در زمان هخامنشیان، ایرانیان «خط میخی» را از اقوام بین‌النهرین اقتباس کردند.
- ۲- در دوره‌های اشکانیان و ساسانیان، خط پهلوی رایج بود.
- ۳- البته قبل از مهاجرت آریایی‌ها، ایلامی‌ها صاحب خط بودند.
- ۱- ایرانیان باستان در علم نجوم پیشرفت کرده و چون برای فعالیت‌های کشاورزی که در فصول خاصی انجام می‌گرفت به تقویم نیاز داشتند، تقویم خورشیدی (شمسی) را به وجود آوردند.
- ۲- در پزشکی پیشرفت کرده بودند.
- ۳- در دوره ساسانیان، شاپور ساسانی در شهر جندی شاپور، مدرسه و بیمارستان تأسیس نمود. (از قدیمی‌ترین مدارس پزشکی جهان)
- ۴- هنر در ایران باستان در رشته‌های سفالگری، پارچه‌بافی، قالی‌بافی، فلزکاری، چرم‌سازی، زرگری، کاشی‌کاری، سنگ‌بری، حجاری، قلم‌زنی، منبت‌کاری، موسیقی و نقاشی مهارت داشتند.
- ۵- معماری در ایران باستان
 - ۱- بناهایی مانند تخت جمشید از نظر معماری، وسعت و عظمت شهرت جهانی دارند.
 - ۲- هگمتانه، پاسارگاد، تخت سلیمان، طاق بستان و طاق کسری از بناهایی هستند که پیشرفت ایرانیان را در معماری نشان می‌دهند.

منابع تکمیلی: برای اطلاعات بیشتر در مورد www.parsiandez.ir زبان مردم ایران باستان به سایت مراجعه کنید.

فعالیت

- ۱- برای آنکه به ... با توجه به ...

- ۱- آب
- ۲- آثر / آذر
- ۳- آرتاوهیشتا
- ۴- باز
- ۵- پوشر
- ۶- پوهل
- ۷- خرزنگ

داد (عدل، دادگری)	←	(۸)
باج (خراج)	←	(۴)
ماهی	←	(۱۲)
خرچنگ	←	(۷)
راسته	←	(۱۰)
پیشه	←	(۱۷)
خورشید	←	(۱۵)

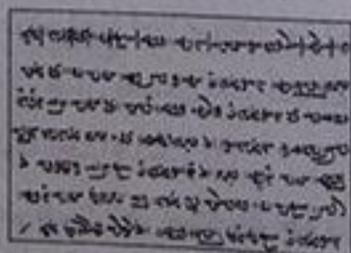
- ۸- دات
- ۹- دوش خیم
- ۱۰- راستگ
- ۱۱- کی کوات
- ۱۲- ماهیگ
- ۱۳- وهومن
- ۱۴- وهیشت
- ۱۵- هورشید
- ۱۶- هونر
- ۱۷- بیشگ

- بیهشت ← (۱۴)
- پسر ← (۵)
- اردیبهشت ← (۳)
- بهمن ← (۱۲)
- آتش ← (۲)
- کیقباد ← (۱۱)
- آب ← (۱)
- پل ← (۶)
- دژخیم ← (۹)
- هنر ← (۱۶)
- بهمن ← (۱۳)

۱- سنکری کنید و... برای اینکه حساب مالیات‌ها و داد و ستدها را نگهداری کنند از نوشتن استفاده کردند. با اختراع خط
 ۲- سن نوشت دانش خود را ثبت کند و از نابودی آن جلوگیری کند.
 ۳- با تصویر خط... چون علامت‌های آن شبیه به میخ بود.
 ۴- با شکل خط... خط میخی
 ۵- کاربرد شماره (۲۱)....
 ۶- نوشتن با خط....

مثال: (من) آدم
 → 𐎠𐎡𐎴 𐎠𐎡𐎴
 (بزرگ) وزیرک
 → 𐎠𐎡𐎴 𐎠𐎡𐎴
 (داریوش) ز آری و او ش
 → 𐎠𐎡𐎴 𐎠𐎡𐎴
 (پارسی) پ آ ر س ای ی
 → 𐎠𐎡𐎴 𐎠𐎡𐎴

فارسی	فارسی	فارسی	فارسی	فارسی	فارسی
امروز	باستان	امروز	باستان	امروز	باستان
م	𐎠𐎡	ز	𐎠𐎡𐎴	ج	𐎠𐎡
م	𐎠𐎡	س	𐎠𐎡	ج	𐎠𐎡
م	𐎠𐎡	ش	𐎠𐎡	ج	𐎠𐎡
ن	𐎠𐎡	ف	𐎠𐎡	خ	𐎠𐎡
ن	𐎠𐎡	ک	𐎠𐎡	د	𐎠𐎡
و	𐎠𐎡	ک	𐎠𐎡	د	𐎠𐎡
و	𐎠𐎡	گ	𐎠𐎡	د	𐎠𐎡
ه	𐎠𐎡	م	𐎠𐎡	ر	𐎠𐎡
ی	𐎠𐎡	ل	𐎠𐎡	ر	𐎠𐎡

(خط پارسی میانه یا پهلوی دوره ساسانیان)

(خط میخی تمدن جیرفت)

(خط میخی باستان دوره هخامنشیان)

۶- همفکری کنید و ... از مهارت‌های مجسمه‌سازی، کنده‌کاری، نقاشی، سفالگری استفاده کردند.

۷- به نظر شما ... چون از سنگ‌های آذرین و محکم استفاده می‌کردند؛ اما خانه‌های مردم معمولی بیشتر از گل و چینه بوده است.

۸- اگر کارت پستی ... پاسخ پیشنهادی: می‌توانید کارت پستال تخت جمشید را به کلاس بیاورید که ساخت آن ۱۵۰ سال طول کشید. از شگفتی‌های معماری ایران و حتی جهان در دوره باستان است. به منظور مقاوم‌سازی ساختمان‌ها، این‌ها را بر سطح زیرین خاک‌برداری و با شن‌ریزه‌های رسوبی پر می‌کردند و سپس به ساخت و ساز می‌پرداختند.

به کار بیندیم

۱- به چند گروه ... پاسخ پیشنهادی: دانش‌آموزان می‌توانند در کلاس سفره هفت‌سین را روی تابلو بکشند و دعای یاغی را در قلب‌ها در بالای آن بنویسند.

۲- اگر به کار دستی ... پاسخ پیشنهادی: درباره کاخ کسری می‌توانید اطلاعاتی را گردآوری کنید و ماکت آن را بسازید.

۳- در صورتی که ... پاسخ پیشنهادی: طاق بستان در دامنه کوهی به همین نام در کنار چشمه‌ای در شمال شرق حاشیه کنونی شهر کرمانشاه واقع شده است. این بنا در دوره ساسانیان احداث شده است.

ارزشیابی مستمر

۱- قدیمی‌ترین مدرسه پزشکی جهان در کدام شهر و توسط چه کسی تأسیس شد؟ (۱ نمره)

(ب) جندی شاپور، شاپور ساسانی

الف) خوزستان، کوروش

(د) جندی شاپور، داریوش

ج) شاپور، اوستا

۲- استقرار اقوام آریایی در سرزمین ایران، زبان گفتاری و نوشتاری مردم چه بوده است؟ (۱)

(ب) پهلوی

الف) فارسی

(د) میانه

ج) پارسی باستان

۳- در تقویم خورشیدی سال را به ۱۱ ماه ۳۰ روزه تقسیم کردند. (۵/۵)

نادرست

درست

۴- زمان هخامنشیان، ایرانیان خط ... را از اقوام بین‌النهرین اقتباس کردند. (۵/۵)

۵- زبان و خط رسمی و مشترک ایرانیان چیست؟ (۵/۵)

۶- کدام بنا از نظر معماری، وسعت و عظمت شهرت جهانی دارد؟ (۵/۵)

۷- زبان ایرانیان در عصر اشکانیان و ساسانیان چه نام داشت؟ (۵/۵)

۸- زبان ایرانیان در دوره اسلامی چه بود؟ (۵/۵)

۹- سازهایی که در ایران باستان پیشرفت ایرانیان را در معماری نشان می‌دهند، بنویسید. (۱/۵)

۱۰- تقویم چگونه اختراع شد؟ (۱)

۱۱- ایرانیان عصر باستان در زمینه هنر چه مهارت‌هایی داشتند؟ (۱)

۱۲- در ایران باستان، کتاب اوستا از چند نوع پزشک نام می‌برد؟ (۱/۵)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- گزینه (ب)، (۱) ۲- گزینه (الف)، (۱) ۳- نادرست (۵/۵) ۴- میخی (۵/۵) ۵- فارسی (۵/۵) ۶- تخت جمشید (۵/۵)
- ۷- پارسی میانه یا پهلوی (۵/۵) ۸- فارسی دری (۵/۵) ۹- تخت جمشید؛ هگمتانه، پاسارگاد، (هر مورد (۵/۵)) ۱۰- برای
- فقالیت‌های کشاورزی که در فصول خاصی از سال انجام می‌گرفت به تقویم نیاز داشتند. (۱) ۱۱- سفالگری، پارچه‌بافی،
- قالی‌بافی، فلزکاری و ... (هر مورد (۵/۲۵)) ۱۲- پزشک جراح، پزشک معمولی و پزشک دعا (هر مورد (۵/۵))

- ۱- تصویر افقی از سطح زمین که به نسبت مورد نیاز کوچک شده است را کره جغرافیایی می‌گویند. درست نادرست
- ۲- اگر بدون داشتن نیاز واقعی کالایی را بخریم به آن مصرف‌گرایی می‌گویند. درست نادرست
- ۳- کدام یک از محصولات زیر کالا است؟
الف) خدمات پزشکی (ب) بیمه
ج) یخچال
د) حمل و نقل
- ۴- تبعه یک کشور بودن موجب می‌شود افراد
الف) مسئولیت‌هایی (ب) وظایفی
ج) حقوقی
د) نیازهایی
- ۵- مهم‌ترین عناصر آب و هوا کدامند؟
الف) دما و وزش باد (ب) دما و بارش
ج) دما و سرعت باد
د) بارش و وزش باد
- ۶- کدام مورد نشان‌دهنده احترام به حقوق دیگران است؟
الف) ورود با صف به پمپ بنزین
ب) ریختن زباله‌ها در گوشه پارک
ج) نان گرفتن خارج از صف در نانوايي
د) عبور موتور سوار از پیاده‌رو
- ۷- عبارت‌های مرتبط را به هم وصل کنید.
۱- مسئولیت‌های من نسبت به خودم
۲- مسئولیت‌های من نسبت به اعضای خانواده
الف) کمک به خواهران و برادرانم
ب) خوردن غذای مناسب
ج) خواب کافی
د) رعایت بهداشت
- ۸- مهم‌ترین حق همه انسان‌ها، حق است.
- ۹- نمایندگان مجلس شورای اسلامی از سوی انتخاب می‌شوند.
- ۱۰- به حالتی که فرد خود را به جای فردی که دچار حادثه شده می‌گذارد و احساس و شرایط او را درک می‌کند می‌گویند.
- ۱۱- به بیمه‌ای که افراد داوطلب می‌شوند که برای حوادث احتمالی از بیمه استفاده کنند چه می‌گویند؟
- ۱۲- اعضای سازمان جوانان هلال احمر را چه کسانی تشکیل می‌دهند؟
- ۱۳- قانون و مقررات به چه دلایلی به وجود آمده است؟
- ۱۴- اعضای شورای نگهبان چگونه انتخاب می‌شوند؟
- ۱۵- عوامل تولید را نام ببرید.
- ۱۶- دانش جغرافیا چگونه به ما کمک می‌کند؟

۱۷- یکی از وظایف شهرداری را بنویسید.

۱۸- چرا دامنه‌های شمالی رشته کوه البرز سرسبزتر است؟

۱۹- توضیح دهید که آیا جمعیت هلال احمر فقط در زمان حوادث خدمت می‌کند؟

۲۰- چرا بیمه به وجود آمده است؟

۲۱- استاندارد یعنی چه؟

۲۲- ویژگی‌های آب و هوایی ناحیه گرم و خشک داخلی را بنویسید.

۲۳- انسان‌ها چگونه باعث تخریب زیستگاه‌ها می‌شوند؟

۲۴- در مورد وابستگی موجودات زنده به یکدیگر توضیح دهید.

پانچ سوالات امتحانی

ویژگی‌ها را بفهمیم. (۱)

۱۷ نظافت کوچه‌ها و خیابان‌ها (۱)

۱۸ چون دامنه‌های شمالی روبه دریای خزر است و بارندگی

آنجا خیلی بیشتر از دامنه‌های جنوبی آن است. (۱)

۱۹ خیر، بلکه در شرایط عادی برای صلح و دوستی و همچنین

حفظ محیط زیست تلاش می‌کند. (۱)

۲۰ برای جبران زیان‌های جانی و مالی. (۱)

۲۱ یعنی تولید کننده هر کالایی باید یک سری ویژگی‌ها و

معیارهایی را برای تولید کالا رعایت کند، اگر کیفیت کالای

تولید شده توسط مؤسسه ملی استاندارد تأیید شود، علامت

مخصوص استاندارد روی آن چاپ می‌شود. (۱)

۲۲ دارای تابستان‌های گرم و خشک، بارش بسیار کم و برف

و اختلاف دمای شب و روز زیاد است. (۱)

۲۳ شکار بیش از حد، صید بی‌رویه، تولید زباله‌های زیان‌آور

۲۴ همه موجودات زنده برای ادامه زندگی به یکدیگر وابسته

هستند. اگر برخی گونه‌ها نابود شوند غذای گونه‌های دیگر

کم می‌شود و آن گونه نیز شروع به کاهش می‌کند. (۱)

۱ نادرست (۰/۵)

۲ درست (۰/۵)

۳ گزینه (ج)، (۰/۵)

۴ گزینه (ج)، (۰/۵)

۵ گزینه (ب)، (۰/۵)

۶ گزینه (الف)، (۰/۵)

۷ ۱: (ب)، (ج) و (د) (۱/۵)، ۲: (الف) (۰/۵)

۸ حیات (۰/۵)

۹ مردم (۰/۵)

۱۰ همدلی (۰/۵)

۱۱ اختیاری (۰/۵)

۱۲ دانش آموزان و دانشجویان (۰/۵)

۱۳ حفظ حقوق افراد، (۰/۵) برقراری نظم و امنیت. (۰/۵)

۱۴ ۶ نفر فقیه از سوی رهبر و ۶ نفر حقوقدان از طرف قوه

قضاییه به مجلس معرفی می‌شوند. (۱)

۱۵ منابع طبیعی، سرمایه و نیروی انسانی. (هر مورد ۰/۵)

۱۶ دانش جغرافیا به ما کمک می‌کند که ویژگی‌های طبیعی

و انسانی مکان‌های مختلف را بشناسیم و رابطه بین این

سوالات استخوانی

نمرت:

تاریخ:

- ۱- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران را مجلس خبرگان نوشته است. درست نادرست ۰/۵
- ۲- در میان عوامل تولید، نیروی انسانی از همه مهم تر است. درست نادرست ۰/۵
- ۳- هر فرد حق دارد نام و نام خانوادگی و شناسنامه داشته باشد. این حق توسط برطرف می شود. الف) خانواده ب) مدرسه ج) محیط زندگی د) مؤسسات ۰/۵
- ۴- قرار داد بین بیمه‌گر و بیمه‌شده را چه می‌گویند؟ الف) بیمه‌گذار ب) بیمه اجباری ج) بیمه د) بیمه اختیاری ۰/۵
- ۵- موقعیت جغرافیایی، نوع آب و هوا، ناهمواری‌ها جزء کدام ویژگی مکان‌ها هستند؟ الف) طبیعی ب) انسانی ج) اجتماعی د) فرهنگی ۰/۵
- ۶- کدام گزینه جزء بخش مادی میراث فرهنگی است؟ الف) کتیبه ب) اعتقادات ج) زبان د) آداب و رسوم ۰/۵
- ۷- منطقه در استان لرستان، از مناطق حفاظت شده کشور ما است. ۰/۵
- ۸- در دوره ایران باستان، بیشتر جمعیت کشور را تشکیل می‌دادند. ۰/۵
- ۹- در کشورهای و رشد جمعیت منفی است. ۱
- ۱۰- داریوش کشور را برای اداره بهتر به قسمت تقسیم کرد که به هر قسمت یک می‌گفتند و برای اداره هر قسمت یک انتخاب می‌کرد که از مقام‌های حکومتی یا اعضای خانواده شاه بود. ۱/۵
- ۱۱- چه کسانی در تاریخ جهان به جنگاوران مشهورند؟ ۰/۵
- ۱۲- زبان ایرانیان در دوره هخامنشی چه بود؟ ۰/۵
- ۱۳- چرا رودهای پرآب ایران قابل کشتیرانی نیستند؟ ۱
- ۱۴- موزخ کیست؟ ۱
- ۱۵- یکی از دلایل اهمیت گردشگری را بنویسید. ۱
- ۱۶- چرا مأمون امام رضا (ع) را به ولیعهدی برگزید؟ ۱
- ۱۷- در مورد تقویم خورشیدی چه می‌دانید؟ ۱
- ۱۸- چرا در دوره هخامنشی تجارت رونق گرفت؟ ۱

مطالعات اجتماعی

- ۱۹- چرا خاک مناطق مرکزی، داخلی یا جنوبی ایران برای کشاورزی مناسب نیست؟
- ۲۰- چرا می‌توان حکومت هخامنشی را به عنوان نخستین امپراتوری جهانی یاد کرد؟
- ۲۱- در دوره ساسانی، طبقه مردم معمولی از چه امتیازاتی محروم بودند؟
- ۲۲- چرا شهر سوخته به این نام معروف شده است؟
- ۲۳- در پارک‌های ملی چه مواردی ممنوع است؟
- ۲۴- سه اصل مهمی که زرتشت پیروانش را به آنها دعوت می‌کرد، کدامند؟

پانچ سوالات امتحانی

۱۷ تقویمی است که ایرانیان باستان به وجود آوردند در این تقویم سال به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم شده و پنج روز پایانی سال را جداگانه به حساب می‌آورند. (۱)	۲ درست (۰/۵)	۱ درست (۰/۵)
۱۸ به علت ایجاد جاده شاهی، برقراری امنیت در راهها و ساخت کاروانسراها (۱)	۴ گزینه (ج)، (۰/۵)	۳ گزینه (الف)، (۰/۵)
۱۹ به علت وجود نمک یا آهک در خاک (۱)	۶ گزینه (الف)، (۰/۵)	۵ گزینه (الف)، (۰/۵)
۲۰ چون قلمرو هخامنشیان در زمان کوروش و داریوش بسیار گسترده بود و بیشتر کشورهای مهم آن روز را در بر می‌گرفت. (۱)	۸ روستاییان (۰/۵)	۷ آسترانکوه (۰/۵)
۲۱ از بسیاری حقوق اجتماعی محروم بودند، حق تحصیل نداشتند و از دادن مالیات معاف نبودند. (۱)	۹ سوئیس (۰/۵) - دانمارک (۰/۵)	۹ سوئیس (۰/۵) - دانمارک (۰/۵)
۲۲ چون این تمدن به طرز نامعلومی ظاهراً بر اثر آتش‌سوزی از بین رفته است. (۱)	۱۰ ۲۳ (۰/۵)، ایالت (۰/۵)، شهریان (۰/۵)	۱۰ ۲۳ (۰/۵)، ایالت (۰/۵)، شهریان (۰/۵)
۲۳ بوته‌کنی، چرای دام‌ها و شکار (۱)	۱۱ اشکانیان (پارت‌ها) (۰/۵)	۱۱ اشکانیان (پارت‌ها) (۰/۵)
۲۴ پندار نیک، (۰/۵) گفتار نیک (۰/۵) و کردار نیک (۰/۵)	۱۲ پاریس باستان (۰/۵)	۱۲ پاریس باستان (۰/۵)
	۱۳ چون از سبب‌های تند کوهستانی جاری می‌شوند. (۱)	۱۳ چون از سبب‌های تند کوهستانی جاری می‌شوند. (۱)
	۱۴ به کسانی که درباره زندگی انسان‌ها و رویدادهایی که در گذشته اتفاق افتاده مطالعه و تحقیق می‌کنند مورخ می‌گویند. (۱)	۱۴ به کسانی که درباره زندگی انسان‌ها و رویدادهایی که در گذشته اتفاق افتاده مطالعه و تحقیق می‌کنند مورخ می‌گویند. (۱)
	۱۵ وقتی گردشگران به ناحیه‌ای سفر می‌کنند در آن ناحیه شغل‌های مختلفی ایجاد می‌شود. (۱)	۱۵ وقتی گردشگران به ناحیه‌ای سفر می‌کنند در آن ناحیه شغل‌های مختلفی ایجاد می‌شود. (۱)
	۱۶ برای فریب مردم و ترس از شورش آنها و اینکه نشان دهد به خاندان پیامبر (ص) علاقه دارد. (۱)	۱۶ برای فریب مردم و ترس از شورش آنها و اینکه نشان دهد به خاندان پیامبر (ص) علاقه دارد. (۱)

هفتم (دوره اول متوسطه)